

אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

שנה 1 (תשפ"ב)

מאמרים נבחרים משכונת חמדה, שווים לכל נפש מכוונים ומרוממים
מכתבם וכלשונם מותוך הספרים הקדושים

האזינו - י"ב

זהר המבואר
הקָתֵר וְהַקְבוֹד

בהוצאת ישיבת "אביר יעקב"
מוסדות "אור מאיר שמחה" נהריה
על שם כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצירא זיע"א

מהדורת 'קדו מצלי מנח'

מכון אור לישרים

ירושלים - נהריה

הכהן הגדול

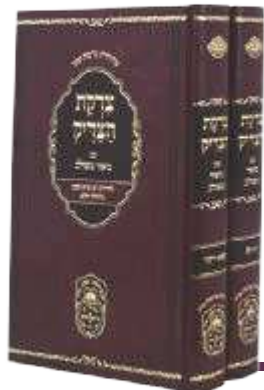
שמכניס את השָׁבִים לפני ולפנים

היכלו של הרה"ק רבי צדוק הכהן זינע"א
 מאיר באור יקרות את כל השבילים והשערים הנעלמים, לבשר לכל האובדים והנדחים: שובו שובו אלי, ארפא משבותיכם, אוהבכם נדבה (חושעני דר, יומא פז).

בין כל נמי תורת רבי צדוק - חידושו ברום דרגת הנעלמות של צדיק עולם - עובר כבריו התיכון חידויו ויוקיו בתמצית יסוד היסודות של משנת התשובה בתורת החסידות, שבהרשע אדם מעשיו נתעבר ראייתו ומתמלא בתרעומת וטענת על הנהגת ה' במאורעות המיסרים אותו. והכהן הגדול משובב דרכים ונתיבות נפלאים לכל השבים, שכלל שייטתו ויזרכו מכל מעשיהם, כך לא ישאר בהם שום רושם של טרונות על הנהגתו ית', אלא אדרבא, יתרצו ויתדבקו אליו, ויצדיקוהו בכל דרכיו, לאמר שהוא צדיקו של עולם והכל לטובה נמורה.

"צדקת הצדיק" - זהו מכון האדם לפי משנת רבי צדוק אם נתקבלה תשובתו לנטעס במדר צדיק; אם בטלה תישמתו על ה', סימן הוא שנתהו מעשיו ותרצה. כי הצדיק - הוא המצדיק את ה'.

צדקת הצדיק המבואר

פותח שער לדופקים בתשובה

ביאור משולב | ציונים והשוואות | אלפי מראי מקומות | פיסוק וניקוד הקדמות מופלאות | פרקי תולדות | מתירות משנה | נימוד מרהיב עין

אוצר פניני החסידות

אוצר כלום
לפרשת השבוע

האזינו – יום כיפור

מתורתו של אור שבעת הימים הבעל שם טוב הקדוש זיע"א

הבעל שם טוב זי"ע שָׁאַל פֶּעַם לְאַחַד מִגְדַּל מַעְלַת
אָביו, כִּי רָאָה אוֹתוֹ בְּעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן בְּמַדְרֵגָה גְבוּהָה
וּמְאִיר מְאֹד, הִשִּׁיב לוֹ שֶׁהִיא שְׁלִיחַ צְבוּר בְּיָמִים נוֹרְאִים,
וּבַעַת שְׁהִיא אוֹמֵר הַיְדוּדִים בְּבֵית הַכִּנְסֵת הִיא מְנַגֵּן בְּנִגּוּנֵי
שְׂמֻחָה. הָרַב הַקָּדוֹשׁ רַבֵּי דָּוִד פּוֹרְקֵס ז"ל רָאָה אֶת הַחֲזָן
מְזַסְלָב ז"ל כְּשֶׁהִיא מְנַגֵּן אֶת הַיְדוּדִים, אָמַר: רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם,
לוֹ לֹא הָיוּ חוֹטְאִים עִם יִשְׂרָאֵל אִיפֹה הֵייתָ לּוֹקֵחַ אִזָּא זִסָן
אֲשַׁמְנוּ (בית אברהם)

אוצר פניני החסידות - פרשת האזינו

זרע קודש | רמז כל מוצאי חדש תשרי
אמרי נעם | הסימן לריאה לזכונה ושלמה בריה' ויום כפור הוא אפן ההתנהגות בימים שלאחריהם
אמרי חיים | יש להשיגם לא לפול ממדרגת ראש השנה ויום כפור ולהוציא מכח אל הפעל את הקבלות הטובות
בית ישראל | קריאת פרשת האזינו בימים הנוראים כדי לעורר כח יום מן תורה
אהבת שלום | דברי הצדיק משיבין נפש כל אדם אפילו אם אינו מבין את דבריו
מנוחת זקב | קדם הברכה שמו יתברך יתעורר בכל אבריו להתלבב ולהודיעו בעת הברכה שמו, ואמר הברכה ישאר טעם בפיו
ארח לחיים | עצת הבעל שם טוב זיע"א להתחזקת בעת יסורים
אמרי אמת | יסוד התורה והחסידות - להסתכל בשרש ולא להתחבס על הדורות הקודמים
ארח לחיים | המתנהג בשפלות ועונה השם יתברך שוכן אצלו ואינו תאב להקלי עולם הזה
אור המאיר | רמז הברכה בתוכחה מוכר על משרת האדם בביראתו בעולם
אגרא זכלה | פאשר יודע האדם שהיסורים הם חלק עונותיו שמח על כך | באור דברי המדרש
דברי דוד | רב הקב"ה ביחלתו לומר על עצמו 'אני'
צמח ה' לגבי | מעלתה העצומה של התשובה עד שהמקטרג שב לפני הקב"ה ואומר שאינו יכול לעשות שליחותו

אוצר פניני החסידות - יום כיפור

הנותן אמרי שפור | השם יתברך המציא מזור לנפשנו לתקן כל האכילות שלא היו לשם שמים על ידי אכילת ערב יום הקדוש
דוידאים פשדה | משל גאה קודם כל נדיר | התעוררות רבה לתשובה ולהתפייס עם חברו | השמחה הרבה בשמנים בואנו לפייס את המלך | באור ענין מעלת היום בכל פרטיה
לב שמחה | מברכים שהיננו פיון שעששים בריה' תדשה
שפע חיים | ביום הכפורים יש בכח כל אחד להיות בר בי רב דחד וזמא אפלו אם הוא בשפל המצב | טעם קריאת מסכת 'יומא'
ישמח משה | התשמה הקדושה משולה לבגד יקר העתיד להיות מוכא לפני המלך והתלכלך, שצנרן אמן מחדד לנכותו | נחמתנו היא שפיון שהקדוש ברוך הוא בעצמו מטברנו ביום הקדוש, מי אמן כמותו לנקות נשמתנו כראוי
שער יששכר | תגנו בפיוטיים שירים ותשבחות ומנגינים אותם בשמחה לעודד לב ישראל להשובה
לקוטי תורה | א' שבת שבתון - יום כפור השבת של כל שבתות השנה
לקוטי הלכות | על ידי הברכה סדר העבודה ממשוץ כל יחיד על עצמו קדשת קדש הקדשים
ויהי יוסף | מדרגתו העצומה של הכהן הגדול ביום זה | מעשה ברה"ק מהר"ד מבעלזא זיע"א
באר משה | מבקשים מהקב"ה שפיון שהוא יודע צפונות לבנו שהחטא הוא אף ורק במקרה ירחם ויחול לנו
עצי לבנון | על חטא שחטאנו לפניך ביצר הרע - שאחרים למדו מאמתנו לחטא
אמרי אמת | 'ככלי מלא בוש' - שהבושה תשאר אצל האדם
דברי חיים | אפלו פחותי הערך מודחקים ומתעוררים עתה במסירות נפש
שער יששכר | מלך נילא המתאר כמה טעוים אותם הממתיים בשעת ניעלה ומצפים אימתי ניסו העללים ויפנה היום
ישמח ישראל | טעם שמברכים איש את רעהו שיתקבלו כל התפלות לטובה
לקוטי שירות | יציאת הכהן גדול לביתו בצאתו מן הקדש להורות שמקבלת הקנשה הבי נעלית היא להמשיכה גם בביתו
מגיד מישורים | זהר הלבנונית שמתגלה ביום הכפורים מאיר עד יום ראשון של חג ואין העונות נחשבוין
תורת אמת | האכילת כסודות שבת לאחר יום כפור היא בשמחה נעלית מחמת הפשוטן שרצה האלקים את מעשיו

אוצרות גאונים הדורות

משנת רבי אליעזר | אמר משה רבנו שיהיה בשעה ששתקו כל העליונים והתחתונים להאזין לדבריו
חמדת ישראל | התקווה בשמים מורים על מעשי התחתונים
שובו בניי | לא מקבלים שכן נענש בעולם הזה כדי שתהיה לאדם בחייה
טללי אורות | נשען וטוב לו - רשע כו צדיק
רבי חנין נבון זצ"ל | אבדן העצה הוא מחמת שאין תבונה
באר למי | התורה תכלין לצר הרע
יהודה יעלה | תשובה מועלת לישראל מפני שהם בניי למקום ואב שפוחל על כבודו כבודו מחול
אלף המגן | תשובה שלמה בעודו בתקופה ובבורנו
אור ישראל | גם בערב יום כפור מתחזק הצר ללכד את האדם במצותו
אנרץ צבי | שמחת ערב יום הכפורים בקבלת לוחות השניות ביום הכפורים
אוצרות חיים | יום הכפורים אינו חל בימים שנקראו דברים טמאים
שלמי חגיגה | אמירת התפלות בכונה גדולה כדגמת הפלאכים
זכר דוד | כונה גדולה בתפלות היום יותר משאר ימות השנה
תוכחת חיים | שערי הרחמים פתוחים לכל מה שמתפללים ביום הזה
תורת משה נתן | הצקנת תפלות ובקשות בגנוי התפלה שלא ישמע הששן ויקטרג
כג פלא יועץ | המשכת יח"א ה' לכל השנה
כד כבוד חכמים | נשמות הבינוניים חוזרים לשרשם ונעשים בריה' תדשה
כד זקן אהרן | ספרת העונות בזכות המצות שנתידים לעשות
כד דברי מרדכי | ניון האדם על שם סופו רק לטובה
כה אפד כד | ואומר להם תהרו - בעברות שפיון אדם לחביו
כו מעשי צדיקים
כז יומא דהילולא
כז ספיר ויהלום | הארה חסידית מן הפרשה

נושאים בפרשת האזינו

רמזי הימים הנוראים בפרשת האזינו

זנע קודש

רבי נפתלי מרופשיץ זיע"א

רמז כל מועדי חדש תשרי

כְּנֹשֵׁר יעיר קנו על גוזליו וגו' ה' בְּכַד יִנְחֲנוּ (לב יא). יש לזקק מאי שיכות לדלעיל.

אף יש לומר דהפסוק מרמז לנו כל הימים שפמן ראש השנה עד שמיני עצרת:

הִינּוּ כְּנֹשֵׁר יעיר קנו הינו ראש השנה, כמו

דאיתא ברמב"ם (תשובה פי"ג ה"ד) עורר

מתרדמתכם דהשופר מעורר את האדם. על

גוזליו ירחף הינו יום הכפורים שהשכינה מרחף

על ישראל. ישארה על אברתו הינו סכות הוא

ששכינה סוכף אז על ישראל.

ה' בְּכַד יִנְחֲנוּ קאי על שמיני עצרת דאז

הקדוש ברוך הוא מיוחד עצמו רק עם

ישראל, כדאיתא במדרש משל למלך שעשה

סעודה אחרי זה בוחר עצמו יום אחד שאוכל

רק בנו עמו:

אמרי נעם

רבי מאיר מדז'יקוב זיע"א

הסימן ליראה נכונה ושלמה כר"ה ויום כפור

הוא אפן ההתנהגות בימים שלאחריהם

הִנֵּה מדרג פשוטי עם אשר בימים הנוראים

ראש השנה ויום הכפורים המה מלאים

יראת ה' מחמת אימת הדין, אכל בבוא ימי

חג הסכות זמן שמחתינו, אז נדמה להם אשר

התר להם הרצועה חלילה, ובפרט בימים

אחרונים שעוסקים באכילה ושתיה יותר מדאי,

ובאים לידי קטטות ומריבות על ידי זה.

אָמַנְם זאת הוא לסימן ואות אשר גם יראתם

בימי ראש השנה לא היתה יראה

שלמה, כי אם היתה יראתם בשלמות, גם בימי

השמחה לא היו עובדים את יראתם, רק כמו

שאמר דוד המלך עליו השלום (תנ"כ"א רבה ג

א) שמחתי מתוך יראתי.

נִמְצָא מזה אשר הנסיון והבחינה אם קיים

מצות שופר בראש השנה כראוי ביראה

אמתית, הוא אות וסימן הימים האחרונים

הבאים עלינו לטובה.

הרמז בפסוקי הפרשה

וְזָהוּ לו חכמו ישכילו זאת (לב כט), רמזו על

השופר שהוא חכמה ואינה מלאכה (ר"ה

כט), כינו לאחריהם הינו בימים האחרונים

תבינו זאת אם עשיתם פהלכה ביראת ה' בשעת

מצות תקיעת שופר.

וְזָהוּ איכה ירדף אחד אלף כו' (פסוק ל), כי

הנה כתיב 'פל מצדף אלף וירבבה

מימינך' (תהלים צא ז), הרי אשר בצד שמאל

מגרשין אלף זיני דמסאבותא, ומצד ימין

מגרשין הרבבה. ולאשר ראש השנה הוא

בבחינת 'שמאלו תחת לראשי', על בן מבטלין

אז הנהו אלף. אבל זמן שמחתנו שהוא וימינו

תחבקני, על בן הוא גדול יותר במעלה, לגרש

רבבות על ידי שמחה של מצוה באמת לשמו

תברך בלבד.

וְזָהוּ איכה ירדף אחד אלף, רמזו על מצות

שופר הנקרא אחד, כי בקרא לא נאמר

רק פעם אחת יום תרועה (במדבר כט א). גם כפי

שרמזנו במקום אחר (כי תבא אות יג) אשר מטטרון

שר הפנים המוליך קול השופר, עולה במספר

אלף חסר חד, והוא המליץ אחד מני אלף

(איוב לג כג).

הרמז בפסוק 'שימו לבבכם' וגו'

וזה שִׁמְזֵהִיר בְּאֵן מִשָּׁה רַעִיָא מְהִימְנָא שִׁימו לְבַבְכֶם לְכָל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר אֲנִי מַעֲדֵי בְכֶם' (לב מו), 'מעיד' מלשון עדיים, 'אנכי' דא קוד'שא בריף הוא, 'היום' דא ראש השנה (כידוע מהזוה"ק), 'שימו לבבכם' והשג'חו שלא תגרמו חס ושלום להסרת העדיים שיצרתם ביום הקדוש על ידי תפלותיכם הקדושות:

בית ישראל

רבי ישראל מגור זיע"א

קריאת פרשת האזינו בימים הנוראים כדי לעורר כח יום מתן תורה

עלה אל הר העברים הזה (לב מט). כבוד קדשת אבי אדוני ו'ל הראה תרגום יונתן, שחשב משה רבינו עליו השלום שזה כמו העליה לקבל התורה, ורצה לקדש את בני ישראל. והגיד בשם הזהר, כי בעת פטירת הצדיק, נעשה רעש גדול בשמים, והוא כמו מתן תורה. לכן, רצה לקדש את בני ישראל כמו במתן תורה.

אכל יש לרמז בזה, שקורין פרשה זו אחרי ימים הנוראים, ואז בני ישראל נקיים, ורצה משה רבינו עליו השלום לעורר לדורות את יום קבלת מתן תורה. וכאשר הגיד הרבי רבי בונם ו'ל, שהוא אמינא מגמרא יקים לעתיד. וגם ההוא אמינא אמת. מפל שפן ההוא אמינא ממשה רבינו עליו השלום, ופעל באמת לעורר בהם הכח ממתן תורה (שנת תשי"א):

ושנים יניסו רכבה רומז על סכות שיש לנו שתי מצות ביחד, סכה וארבעה מינים, אז הוא בכחינת ימין לגרש רכבות. אם לא כי צורם מכרם רומז על ז' פעמים 'הכל' היוצאים מן השופר העולה רנ"ט, ועם הכולל הוא ר"ס כדאיטא בפגנות (פרע"ח שופר פ"ב), ועולה 'מכר'. וה' הסגרים רומז על הסכה אשר האדם נסגר בתוך הסכה תחת כנפי השכינה, וחסד ד' חופף עלינו לטוב לנו כל הימים אמן:

אמרי חיים

רבי חיים מאיר מוויז'ניץ זיע"א

יש להשגיח לא לפול ממדרגת ראש השנה ויום כפור ולהוציא מכה אל הפעל את הקבלות הטובות

הנה הימים הנוראים מסגלים להכניס בכל אשר בשם ישראל יכנה הרהורי תשובה כידוע, ומכל התפלות הקבלות והתחנונים של בני ישראל בימים נוראים אלה נעשית עטרה לשכינה כביכול, כמו שאומרים בפיוט של ראש השנה (שחירת לפני קדושה) 'ויקבלו תפלות מלכות פאות, ויתנום בראש אלקי הצבאות, ככתר ונוד בראשו להראות, עשות כמו לטובה אות, ביום תרועה מופת להראות'.

אך באם חס ושלום נופל היהודי אחרי ימים קדושים אלה ממדרגתו, ואינו מוציא מן הכח אל הפעל קבלותיו והבטחותיו, כי אז הוא גורם חס ושלום להסרת העטרה.

פרשת האזינו

דברי הצדיק משיבין נפש כל אדם אפילו אם אינו מבין את דבריו

הנה ידוע מספרים הקדושים שכשהצדיק מדבר דבורים קדושים הן משיבין נפש השומעין, ואפילו מי שאינו מבין כלל מה

האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי

(לב א)

אהבת שלום

רבי מנחם מענדל מקוסוב זיע"א

לא יתכן בה התפארות, על דרך הכתוב 'היתפאר הגרזן על החוצב בו' (ישעיה י טו), ועל דרך מאמרנו בפרשת שמות בפסוק 'הוא יהיה לך לפה' יצין שם, והינו כי אף יתכן להתפאר בזה, והלא אין שכינות והתייחסות זה לזה וכאלו הוא דבר בפני עצמו.

והנה פכה ממש צריך האדם להיות בעיני עצמו כשבא לאיזה מדרגה, והינו שלא יתפעל מזה, על דרך הכתוב 'כי ה' יתן חכמה' (משלי ב ו), והשם יתברך הניח בתוכו, וצריך שיהא נדמה אצל עצמו שהוא כמו התכה שפניחין בה המעות, שהעץ של התכה בודאי אינו מרגיש בהמעות שפניחים בתוכו, וכמו כן צריך שהוא עצמו לא ירגיש בהיראה שבתוכו וכאלו לא היתה בו יראה כלל.

והנה מי שזוכה למדרגה זו הוא תמיד מוכיח את עצמו על שלא זכה עדין ליראה, כי באמת הוא אצל עצמו רחוק עדין מהיראה כל עקר, והשומע ממנו שהוא מוכיח את עצמו לזקק לעצמו מוסר ויראה גם כן להוכיח את עצמו, באמרו מה זה שהוא באמת ירא שמים ואף על פי כן נדמה לו שהוא רחוק מיראה, קל וחמר אני בעצמי שבאמת אני רחוק ממנה עדין, ועל ידי זה הוא שב בתשובה שלמה לפניו יתברך שמו.

וזהו פגנת אמרם ז"ל כל אדם שיש בו יראת שמים' דיקא, פרוש שפגח בתוכו והוא לא יתפעל בזה רק שנדמה בעיניו שהוא כמו התכה שפניחין בה המעות וכנ"ל, ועל ידי זה הוא מוכיח את עצמו, 'דבריו' מה שהוא מוכיח את עצמו 'נשמעין' לאחרים ממילא, ואף שהוא אינו כמזכר להשמיעם לאחרים רק להוכיח את עצמו, אף על פי כן נשמעין לאחרים ממילא וכנ"ל, וזהו 'דבריו נשמעין' דיקא וד"ל:

שהוא אומר ואפילו אינו שומע חתוף הדבורים רק הקול בלבד, אף על פי כן הן משיבין נפשו, על דרך הכתוב 'שמעו ותחי נפשכם' (ישעיהו נה א), פרוש כי בשמיעה בלבד תתעורר נפש השומע אף בלא הבנה.

וזהו פגנת אמרם ז"ל (ברכות ו:) כל אדם שיש בו יראת שמים דבריו נשמעין דיקא, לאפוקי באיש פשוט כשמדבר דברי צדיקים צריך דוקא להבין דבריו.

הרמז בפסוק

וזהו האזינו השמים ואדברה, פרוש 'ואדברה' קאי על השמים, וכאלו כתיב האזינו הדבור מן השמים, כי ממי שהוא במדרגה גדולה בחינת שמים סגי בהאזנה בלבד בלא הבנה ואפילו בלא שמיעת חתוף הדבור וכנ"ל, ועל כן כתיב 'ואדברה' לשון עתיד כאלו הוא רוצה לדבר ועדין לא דבר, כי בשמיעת הקול בלבד סגי.

לאפוקי ותשמע הארץ אמרי פי, פרוש 'ותשמע' פרושו הבנה בנודע, ופרושו, מן אותן שהן בחינת 'ארץ' הינו אנשים פשוטין, צריך דיקא להבין דבריהם. ולכך שנה מהאזנה לשמיעה ומעתיד להנה, כי מהאנשים פשוטין צריך דוקא לשמוע דבריהם ולהבינם היטב, וד"ל.

באור מאמר כל אדם שיש בו יראת שמים

דבריו נשמעין

והנה להבין מאמר חז"ל הנ"ל מה דנקטו כל אדם שיש בו יראת שמים דבריו נשמעין, דהוי ליה למימר בקצור מי שהוא ירא שמים דבריו נשמעין, או דהוי ליה למימר בקצור יותר, ירא שמים דבריו נשמעין, ועוד קשה הלשון 'נשמעין' דנקט דהוי ליה למימר שומעין דבריו.

ולהבין כל זה יש לכאר על דרך משל, דהנה תכה שיש בה מעות, וכי תתפאר התכה בזה שהניחו בה מעות, ואפילו אם הנה בהתכה דעת להתפאר, על כל פנים

ארח לחיים

רבי אברהם חיים מזלוטשוב זיע"א
עצת הבעל שם טוב זיע"א להתחזקות בעת
יסורים

הנה שמעתי משל מן הבעל שם טוב זצלה"ה,
כְּשֶׁבָא לְאָדָם יסורים יחשב, אָב שׁיֵשׁ לוֹ
בֵּן קָטָן וּמְשֻׁנָּה לְבוּשֵׁיו כְּדֵי לְהַבְעִית אֶת בְּנוֹ
וּמְטִיל עָלָיו פֶּחַד, וּכְשֶׁהֵבֵן יוֹדֵעַ וּמְבִין שֶׁהוּא
אָבִיו וְקוֹרָא לוֹ אָבִי, נִתְמַלֵּא רַחֲמֵיו עָלָיו
וּמִפְשִׁיט מְלַבּוּשָׁיו וּמְרַאֶה עֲצָמוֹ לִפְנֵי בְּנוֹ
וְנִתְבַטַּל הַצַּעַר.

וכן לְאָדָם, כְּשֶׁבָא לוֹ אֵיזָה צַעַר חָס וְשָׁלוֹם,
אִם מְבִין בְּדַעְתּוֹ שְׂאִין בְּלַעְדּוֹ יִתְבַּרֵּךְ
וְהוּא הַמְּפָחִידוֹ בְּצַעַר זֶה לְרֹאוֹת אִם יִהְיֶה לוֹ
דַּעַת לְקוֹרָא אֶל ה', אִזּוֹ נִתְבַטַּל הַצַּעַר, אָבֵל
כְּשֶׂאִין לוֹ דַּעַת שֶׁהִפֵּל הוּא מֵאֲתוֹ יִתְבַּרֵּךְ,
וּמְבַקֵּשׁ רְפוּאָה וּפְעֻלוֹת גְּשָׁמִיּוֹת לְהַנְצִיל מִצַּעַר
זֶה, אִזּוֹ חָס וְשָׁלוֹם נִשְׁאָר בְּצַעַר.

הרמז בפסוק

ומשה רבנו עליו השלום הנה בחינת דעת,
וְזֶהוּ שֶׁאָמַר כִּי שֵׁם ה' אֶקְרָא, רָצָה
לוֹמַר אִם יִהְיֶה אֵיזָה צַעַר וְיֵשׁ לוֹ דַּעַת זֶה
שֶׁהִפֵּל מֵאֲתוֹ יִתְבַּרֵּךְ וְאֵי קוֹרָא אֶל הַשֵּׁם יִתְבַּרֵּךְ,
אִזּוֹ הִבּו גְּדָל, וְיָדוּעַ דְּמַדַּת חֶסֶד נִקְרָא גְּדָלָה,
אִזּוֹ הוּא מְמַשֵּׂיף חֶסֶדִים לְאַלְהֵינוּ הוּא מַדַּת
הַדִּין, וְנִמְתְּקוּ הַדִּינִים וְנִתְבַטַּל הַצַּעַר:

שאל אביד ויגדה זקניה ויאמרו לה (לב ז)

אמרי אמת

רבי יהודה לייב איג'ר מלובלין זיע"א
יסוד התורה והחסידות - להסתכל בשרש
ולא להתחכם על הדורות הקודמים

שאל אביד ויגדה זקניה ויאמרו לה. הצווי הזאת
הוא יסוד מוסד לדברי תורה ולכל מי
שלבו חפץ באמת להיות חסיד, ולהתבונן
לתכלית המכון, פי הגם שיש מציאות בזה

כי שם ה' אקרא הכו גדל לאלהינו (לב א)

מנורת זהב

רבי משולם זוסקא מאניפולי זיע"א

קדם הזכרת שמו יתברך יתעורר בכל אבריו
להתלהב ולהודיעו בהזכרת שמו, ואחר
ההזכרה ישאר טעם בפיו

הנה פתיב אני ראשון ואני אחרון (ישעיה מד
ו), וּבָאֵר הָרַב הַצַּדִּיק וְכו' רַבִּי צְבִי
מְעַנְדִּיל נ"י, כִּי 'אֲנִי' זֶה הַבְּחִינָה שְׂדָף רַק
לְקַדְשָׁא בְּרִיף הוּא רַב וְשֵׁלִיט, וְקוֹדֵם זְכִירַת
הָאָדָם שֵׁם קָדְשׁוֹ צְרִיף לְהַתְעוֹרֵר בְּכָל אֲבָרָיו
וְיִוֹדְעוּע, וּכְדֻכְתִּיב 'מִפְּנֵי שְׁמִי נַחַת הוּא' (מלאכי
ב ה, וְעֵינַן בְּרוּכֵת יב).

ועל דרך שאמר גם הרב הצדיק וכו' רבי
זוסקא ז"ל ובאר הפתוב 'לכו נא ונוכחה
יאמר ה' (ישעיה א יח), כְּלוֹמַר שׁיֵשׁ לוֹ הַתְּנוּחָה
אֶת עֲצָמוֹ בְּשִׁבְרִית כָּל אֲבָרָיו קָדֵם אֲמִיתוֹ
זְכוּרֵן הַשֵּׁם בְּרוּף הוּא, עַד כָּאֵן לְשׁוֹנוֹ.

ועל דרך זה גם אחר שהזכיר השם ברוף
הוא, כִּנְהוּא אָמַר בִּירוּשָׁלַיִם (שקלים פ"ב
ה"ז ע"ש) לְמָה הַדְּבָר דּוּמָה לְאֶחָד שֶׁשָּׂתָה קוֹנְדִיטוֹן
טַעֲמוֹ נִשְׁאָר בְּפִיו בֵּן אַחַר הַתְּפִלָּה יִשְׁאָר טַעֲמוֹ
בְּפִיו. וְזֶה מְבַחֵן שֶׁעֲשָׂה תְּפִלָּתוֹ תְּחִנָּנִים. וְזֶהוּ
אָמַר 'אֲנִי רֹאשׁוֹן וְאֲנִי אַחֲרוֹן', רֹאשׁוֹן קָדֵם
זְכִירַת ה' וְאַחֲרוֹן אַחַר זְכִירַת הַשֵּׁם יִתְבַּרֵּךְ
בְּרוּף הוּא, עַד כָּאֵן לְשׁוֹן סִפָּר שְׁפָתַי צַדִּיקִים
בְּלִקְוֹטִים.

באור הפתוב שלפנינו על דרך הנ"ל

ועם זה יש לבאר גם בן מקרא שלפנינו כי
שם ה' אקרא הכו גדל לאלהינו (לב א),
שְׁצִרִיף הָאָדָם לְזָרוֹ אֶת כָּל אֲבָרָיו שְׁבַעַת שִׁנְזִפִּיר
אֶת הַשֵּׁם בְּרוּף הוּא יִהְיֶה כְּלָם מוֹכְנִים לְזֶה,
לְהַתְּלַהֵב בְּהַתְּלַהֲבוֹת עֲצוּמָה וּלְהוֹדִיעוּע מִפְּנֵי
יִתְבַּרֵּךְ שְׁמוֹ, וְזֶהוּ הִבּו גְּדָל, אִתָּם הָאֲבָרִים
כְּלָכֶם, הִבּו גְּדָל לְאַלְהֵינוּ (בְּרוּכֵת שִׁמִּים מִכְתָּב יד):

ומהראוי כל אחד ואחד מישראל יעלה על זכרונו עלבון נשמתו, שנתגרשה מכות תענוגיה החצובה מכסא כבודו יתברך, הלא טוב לה אז מעתה. **אלא** עקר הכוונה שילדך, רק בעבור זה, תשי ת'שבו ש'כעת י'מים, הן המה שבעת ימי הבנין, לישבם ולתקנם ולנקותם משבעה תועבות הפפיים, שזה עקר עבודת אדם בעולם הזה, וכל זה נשפח מלוח לב האדם, ויצא לפעלו ולעבודתו, פאלו לא נברא בעולם רק לרדה אחר פרנסת אשתו ובניו.

ולזה גמר אמר הכתוב בלשון תימה: ותשכח אל מחללך, בתמיה, וכי כף הוא המדה, ואוי לאותה בוששה וכלמה, ועינינו רואות אפלו כשנתעורר האדם לפעמים לתורה ותפלה ומעשה המצות, כל עצמו רק לשאל אכל לנפשו, וכדומה מצרף הנאות עצמו, ומאת ה' שכוח לבו (דרוש לטובות):

אם לא כי צורך מכרם וד' הסגרים (אמר הקב"ה כל ימים שיהיו בניך עסוקים בתורה ובקרבנות הם נצולים מהן וכו', כמה אתה מבקש שישתעבדו בניך בגיהנם או בגליות, אמר רבי חנינא בר פפא אברהם בר לו הגליות, ומנין שנאמר אם לא כי צורך מכרם זה אברהם שנאמר 'הביטו אל צור חצבתם'. וד' הסגרים' שהסכים הקב"ה אחריו, שמו"ד נא ז) (לב ל)

אגרא דכלה

רבי צבי אלימלך מדינוב זיע"א

כאשר יודע האדם שהסורים הם חלף עונותיו שמת על כך | באור דברי המדרש

והנה מן הצרף להתבונן, וכי סלקא דעתך שבתטוא איש מישראל לא יתעגש בגיהנם, והלא כל הזהר והתלמוד מלאים מזה מדברים מעונשי גיהנם. אצל אם תדקדק היטב בלשון המדרש תבונן מה שאמרו 'במה אתה מבקש שישתעבדו בניך בגיהנם או במלכות, הנה אמר לשון שעבוד גם אצל גיהנם.

העולם שהבן ישכיל יותר מהאב, אכן לדברי תורה זה העקר – להסתפל בשרש הכל וכוזה יאמין ויקבל הדברים, וכדאימא בזהר הקדוש (ח"א רצח): 'שאל אביך' דא קודשא בריך הוא, כי העקר להסתפל להשרש, והשרש של הכל נקרא חכמה, שהוא בחינת אביך [ויזקניך], כי אבא הוא חכמה וזקן זה קנה חכמה (קידושין לב), והוא שרש הכל:

ה' בדר ינחנו ואין עמו אל נכר (לב יב)

ארח לחיים

רבי אברהם מזלוטשוב זיע"א

המתנהג בשפלות ועונה השם יתברך שוכן אצלו ואינו תאב להכלי עולם הזה

ה' בדר ינחנו ואין עמו אל נכר. נראה על דרך 'אשפן את דבא' (ישעיה נז טו), וזהו שאמר השם יתברך: מי שהוא בדר, וראשי תבות הוא ב'ר' ל'י ד'ליות, רצה לומר מי שהוא בתכלית השפלות, ינחנו רצה לומר ינהג השם יתברך אותו וישפן אצלו ומי שהוא בתכלית השפלות אינו מתאנה לשום דבר ואינו מקשר לאהב שום דבר. וזהו שאמר ואין עמו אל נכר, וכל אהבת נקראים חסדים, ואל, הוא חסד, על דרך 'חסד אל כל היום' (תהלים נב א), וזהו ואין עמו, אינו שורה עם השם יתברך מי שיש לו תאות אחרים ומקשר לדברים אחרים כנ"ל:

צור ילדך תשי ותשכח אל מחללך (לב יח)

אור המאיר

רבי זאב וואלף מזוטומיר זיע"א

רמו הכתוב בתוכחת מוסר על מטרת האדם בכריאתו בעולם

צור ילדך תשי, נוטריקון ת'שבו ש'כעת י'מים, הוא הדבר אשר דברתי, להוכיח על פניהם, הביטו אל צור חצבתם, למה ברא אתכם בעולמו,

ראו עתה כי אני אני הוא (לב לט)

דברי דוד

רבי אברהם דוד מבוטשטאט זיע"א

רק הקב"ה ביכלתו לומר על עצמו 'אני'

שמעתי בשם שאר בשרי הרב הדרשן הגדול המפרסם בשם טוב מורנו הרב רבי ברוך עליו השלום מנוחתו פבוד בקהלת קאסוב יצ"ו, לפרש מה שאמר הכתוב ראו עתה כי אני אני הוא, שהפונה שרק אני של הקדוש ברוך הוא הוא בחינת אני ודאי לפי האמתית, מה שאין כן כל האומר על עצמו בחינת אני זולתי השם ותברך, כל האדם כוונתו, הרי בטל ושוא וכזבים דברי, ואני אני המדבר:

אם שנותי ברק חרבי ותאחז במשפט ידי (לב מא)

צמח ה' לצבי

רבי צבי הירש מנדבורנא זיע"א

מעלתה העצומה של התשובה עד שהמטרנן שב לפני הקב"ה ואומר שאינו יכול לעשות שליחותו

אם שנותי ברק חרבי ותאחז במשפט ידי, כתיב 'כי שב אפי ממנו' (הושע יד ה), על דרך שכתב בספר עשרה מאמרות (מאמר חקור דין ח"א פי"ד) וזה לשונו: התשובה מעלה כל כך שה'אף' שלוחו של מקום שב מעצמו ואומר לפניו רבונו של עולם אי אפשר לעשות שליחותי שפבר דחאוני בתקף תשובתם, והוא משחק ואומר נצחוני בני.

וזהו 'כי שב אפי ממנו', רצה לומר מעצמו ומאליו הוא שב, ולא כן בזמן אחר נאמר והרבה להשיב אפו' (תהלים עח לה) שהקדוש ברוך הוא צריך להשיבו, על דרך הכתוב הנ"ל 'אם שנותי ברק חרבי כו', ועל דרך זה במדרש שוחר טוב (מזמור ה): אמר רבי ברכיה בשם רבי לוי מלאך שהוא ממנה על האף רחוק הוא שנאמר (ישעיה יג ה) 'באים מארץ מרחק':

דהנה שעבוד מיקרי כשאחרים שולטים על האדם והוא מוכרח לעשות דבר שאינו רצונו, והוא דבר מתנגד לטבעו, והנה החולה כשיחלה חס ושלום ונותנים לו סמים מרים והוא דבר נגד טבעו, עם כל זה לא מיקרי שעבוד, ואדרבא ישמח בזה ויקבל הסמים בחשק, כיון שיודע ברצת שלמה שרפואתו תלוי בזה.

וכל מה שיתרבה דעת החולה יודע בודאי שיעל ידי זה יהיו לו הרפואה, כמעט לא ירגיש במרירות הסמים ותהיה לו לשמחה, מה שאין כן כשאין דעתו שלמה ואינו מבין, והנה כופין אותו לקבל הרפואה, הנה ירגיש במרירות נגד טבעו ותהי עליו הדבר כמשא כבדה בשעבוד.

והנה בני אדם בחטאם, מן ההכרח שיקבלו ענשם להתם פשע, והנה אם היה להם דעת שלמה בעת קבלת הענש, הנה כמעט לא יחשב להם לענש, ואדרבא ישמחו כעל כל הון כיון שיודעים שרפואתו תלוי בזה, והנה הענש הגמור הוא כשלא ידע שרפואתו תלוי בזה, זה מיקרי שעבוד ועבודה נגד הטבע, ועל ידי זה יגפה לו מה שהיה נהנה מן העברה.

והנה אמר השם ותברך 'במה אפה רוצה שישתעבדו בניד' שיהיו להם שעבוד, דהינו שלא יהיה להם מקור הדעת והתבוננות, בגיהנם או במלכיות. והנה ברר אברהם המלכיות, שהמלכיות יהיה בשעבוד, מה שאין כן גיהנם חס ושלום בכך ישראל אינו בשעבוד, כי נפשו יודעת מאד כי זה רפואתה ותהי לה לשמחה.

על כן גדול שבח שעולה מן הגיהנם כו' (מדרש תהלים פד ג). ומה שאמרו רז"ל רשעים אפילו על פתחו של גיהנם אינם חוזרים בתשובה, זהו ברשעי אמות העולם (כמבואר בגמרא), שאין להם דעת בגיהנם ומבועטין ביסורין גיהנם, כי הוא שעבוד גדול ביסורין, נראה לי (סוף פרשת פקודי):

יום כפור

ערב יום כפור

הנותן אמרי שפור

רבי ישעיה נפתלי מדינוב זיע"א
 השם יתברך המציא מזור לנפשנו לתקן כל
 האכילות שלא היו לשם שמים על ידי אכילת
 ערב יום הקדוש

הנה יש לתת טעם למה כלל הכתוב מצות
 אכילה ושתייה של ערב יום הכפורים
 ב'וענייתם וכו'' של יום הכפורים, ואם רצה
 להראות שהאכילה ביום זה נחשבת ענוי הרי
 ליה לכתבו בפני עצמו.

ויש לבאר, דהנה ידוע שבאכילה ושתייה של
 ערב יום כפור נתעלו כל האכילות
 ושתיית של כל השנה כמו שאיתא בספרים
 הקדושים, והנה בענייני האכילה יש לצדיקים
 עבודה גדולה מאד להעלות הניצוצות קדושות
 השכימים לשרש נשמתם למקום שרשם בקדש
 פנוע, אבל לאו כל מוחא סביל דא לכון
 סוד פנות אכילה.

אבל יש עוד פונה באכילה המבאר בשלחן
 ערוף (או"ח סימן רלא) שיש לכל אדם על
 כל פנים לכון לאכל כדי להברות גופו לעבודת
 הבורא. והנה בכונה זו הוא עושה רק הכנה
 לעבודת הבורא, כי האכילה בעצמה לא תחשב
 עבודה – רק אשר בכח האכילה יעבד את
 הבורא יתברך שמו.

ומחמת שגם לכוונה זו צריך סיעתא דשמיא
 לכון תמיד, ואולי מחמת הטרויות
 שכח לכון גם זה, לכן קודם בא יום הסליחה
 המציא לנו השם יתברך מזור לנפשנו, לאשר
 כי גלוי וידוע לפניו יתברך שמו אשר בערב
 יום כפור לפני בא יום הגדול והנורא, מחמת
 התעוררות התשובה ושברון רוח כל איש ואיש

מישראל, ומסתמא כל אחד ואחד כון באכילתו
 בכדי שיהיה לו כח להתענות ביום הקדוש
 הכא עלינו לטובה.

ולאשר שבאכילות ערב יום כפור נתעלו כל
 האכילות של כל השנה, לכן לא
 כתבה התורה דבר זה לאכל בערב יום כפור
 בפני עצמו – וכללה האכילה בענוי יום
 הכפורים, להורות שאכילה זו היא הכנה ליום
 כפור כדכתיב חז"ל כל האוכל ושותה בתשיעי
 פנ"ל, וממילא נתעלו כל האכילות של כל
 השנה – הגם שלא היה פונתם לשמים כל
 כך יהיה נחשב פאלו היה פונתם על כל פנים
 שבכח האכילה יעבדו את השם יתברך ברוך
 הוא וברוך שמו:

כל נדרי

נדואים בשדה

רבי ראובן מ'ארנובצה זיע"א

משל נאה קודם כל נדרי | התעוררות רבה
 לתשובה ולהתפייס עם חברו | השמחה הרבה
 בשמים כבואנו לפייס את המלך | באור ענין
 מעלת היום בכל פרטיו

משל למלך שהיה לו בן יחיד והוליד בנים
 ויבני בנים, ונתן להם מדינה אחת טובה
 ורחבה, ויבנה לעצמו פלטרין גדול וישב בו
 ונתן להם שפע רב, ומחמת רב טובה ורב
 אהבה שהראה להם המלך נתקנאו בהם השרים.
 והיה שר אחד שהיה שונא להם מחמת
 הקנאה ושלח שלוחיו להסית אותם
 שימרדו בהמלך, ועשו כן. ויקצף המלך מאד,
 ועלה במחשבתו לגרשם מארצם הטובה, רק
 חשב המלך כל זמן שהוא ישב בפלטרין שלו

נבוא לפני המלך, על פן אתן לכם צעה, תרחצו היטב מכל לכלוף - שיהיה לכם תאר פני בן מלך, ותלבשו בגדי יקר כלבוש בן מלך, ותאהבו עצמכם אהבה עזה, ומי שפגם כבוד אחיו פיס אותו, בכדי שתבאו באהבה ואחדות כאיש אחד לפני המלך, ואני אראה להביא אתכם לפניו, ובאותו יום לא ילשין עליכם השונא שלכם. וכשתבואו לפני המלך תעמדו באימה ובושה והכנעה גדולה ובאהבה ושמחה.

ובאותו יום לא תאכלו ולא תשתו, ולא תהיו רעבים, רק שבעים מגדל השעשועים והתענוג והשמחה שיהיה לכם עם המלך, ובתוך התענוג והשמחה תפיסו להמלך על כל מה שמרדתם נגדו. והפיס שלכם לא יהיה בשביל צער שלכם שאתם בגלות, רק תשכילו גדל התענוג והשמחה שיש להמלך ביום זה וכשאנחנו בגלות חסר להמלך זה התענוג, גם תחסו על צער שלי שאני רחוק מהמלך בשבילכם על פן תפיסו להמלך.

ויהי היום והבנים עשו כאשר צוה המלכה, והמלכה באתה לפני המלך והיה שמחה גדולה להמלך והמלכה, ובתוך השמחה ראה המלך עם רב עומדים בחצר לפני חצר המלך ופי תאר ולבושים לבוש נקי ועומדים באחדות גדול ובאימה והכנעה, שאל המלך להמלכה, מי הם האנשים האלו. השיבה המלכה, אלו הם בנינו היקרים מפז. צוה המלך להביאם אל היכל המלך והמלכה, והיה שמחה גדולה ותענוג גדול ביניהם ופיסו הבנים להמלך ומחל המלך להם. עד כאן המשל.

באור הנמשל

והנמשל: המלך - מלכו של עולם, ואנחנו בניו בני בן יחידו - הוא אדם הראשון, ונתן לנו ארץ ישראל ובנה לנו בית

שבנה בתוך המדינה לא ירים איש את ידו לעשות להם רעה.

מה עשה המלך, שרף הפלטרין שלו והלך לפלטרין הראשון שלו, ושלה שונאים ואויבים לגרש אותם מן המדינה. רק חשב המלך, פן חס ושלום כשילכו בגולה יפגעו בהם השונאים והרגומ, והמלך אהב את בניו רק פונתו היה לגרשם שיכנע לבם ויתחרטו ויפסו להמלך, וירא מפני חמת המציק. אמר להמלכה שתקח את המרכבה שלה ומשרתיה ותלך גם בן אחר בניה בגלות לשמרם מהשונאים. **והמלכה** קבלה עליה לעשות בן מפני אהבת בניה, רק בקשה למלך באמרה פן חס ושלום לא יוכלו בניה לסבל גדל צער הגלות והטלטול, וגם פן חס ושלום יתיאשו עצמם בחשבם שמאס אותם המלך בחמתו הגדולה ולא יחזירם לעולם חס ושלום, וגם להמלכה עצמה יהיה צער גדול שלא תראה זמן רב את פני המלך, וגם המלך עצמו יהיה לו צער שלא יראה את המלכה ואת בניה זמן רב. מפני טעמים אלו בקשה להמלך שיבחר יום אחד בשנה שתבוא המלכה עם בניה לפני המלך להשתעשע עמו ולהתעלס באהבים. והיטב דברי המלכה בעיני המלך.

עוד בקשה המלכה ואמרה, יודעת אני שהשר שהוא שונא שלהם והסית אותם למרד בך בנדאי ישלח לוחציו עוד להסית אותם, והוא ילשין עליהם לפני המלך לספר להמלך את מעשיהם שאינם מתנהגים כשורה בגולה, על פן בקשה המלכה, באותו יום שתבוא המלכה עם בניה לפני המלך, על כל פנים באותו יום לא יבוא המלשין לפני המלך להלשין על בניה, שלא יתערב השמחה והתענוג של המלך והמלכה עם בניהם. וקבל המלך דבריה הנכוחים. והלכו הבנים עם אמן המלכה לגולה. **ויהי היום** הנבחר קרוב ובא, ואמרה המלכה לבניה, דעו בני כי ביום הזה אנחנו

פי בוחן לכבות ה' ואל אחד בראנו ואב אחד לכלנו, על פן אנו צריכים אחדות כאחים ממש.

ואנו צריכים לתקן פגם הברית על ידי הדמעה, פי על ידי פגם הברית נפגמו תאר פן המלך שהוא פגם כל שעור קומה של האדם פנודע פמבאר בדרוש הנ"ל. גם צריכין אנו לתקן פגם ברית הלשון שפגמנו בהכל בנדרים ושבועת שקר ודבור רע חס ושלום, ותקון זה על ידי נשוק וחבוק הספר תורה שמוציאין פנודע, ועקר התשובה והחריטה והפיוס רק מאהבה בשביל גלות השכינה וחסרון תענוג ייחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה.

וכעת קדם כל נדרי אנו עומדים לפני חצר המלך, והשכינה באתה לפני המלך ויש שמחה גדולה, ושואל המלך – מי הם האנשים האלה, משיבה השכינה – הלא הם בנינו היקרים מפז, ראה נא גדל הדרת פניהם וילבושיהם היקרים ואהבתם ואחדותם וגדל החריטה ותשובה שלהם בשמחה ובאהבה.

מיד מצוה המלך שנבוא לפני המלך להשתעשע בנו ולהתעלס אתנו באהבים, ומתוף התענוג והשמחה הוא זמן לפייס להמלך. וכשפותחין ההיכל להוציא הספרים הוא זמן שאנו באים לפני המלך לפייסו פנ"ל על פגם ברית המעורר ופגם ברית הלשון, וזה שנאמר 'פי ביום הנה כפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו', רצה לומר אז ביום ההוא אתם באים לפני על פן אז זמן הטהרה, ודו"ק היטב:

לב שמחה

רבי שמחה בונם מגור זי"ע א

מכרכים שהחינו כיון שנעשים בריה חרשה

אחר הסליחה ויאמר ה' סלחתי פדכריד' מכרכים ברפת שהחינו, פי בעל תשובה

המקדש ונתאזה לשכן בתוכנו, והס"מ נתקנא בנו והסיתה אותנו למרד בו יתברך, ושרף המלך את בית המקדש והגלה אותנו מארצנו ושלח עמנו השכינה הקדושה לשמרנו מהשונאים פנודע על דרך 'וכפשיעכם שלחה אמכם' (ישעיה נ א), ולזה ראה יחזקאל המרפכה בחוץ לארץ פנודע בזהר.

ובקשה השכינה מהמלך שיבחר יום אחד שתבוא לפניו עם בניה מחמת החשש שלא נוכל לסבל גדל צער הגלות, וגם שלא נתיאש מן הגאולה, וגם שלא יהיה צער גדול כל כך להמלך ומלכה פנ"ל. על פן נבחר יום פפור שהוא יום שיש עליה לשכינה פנודע בכתבי האר"י ז"ל, ובקשה שבאותו יום לא יוכל המלשין להלשין, כמו שאמרו חז"ל (יומא ב.) השטן גימטריא שס"ד אכל ביום פפור אינו מסטין.

ונותנת השכינה לנו עצה שנרחוץ מפל לכלוך – מזה הטעם הולכים למקוה לקבל טהרת הנפש והגוף. ונלביש בגדי מלכות – מזה הטעם לובשים לבנים לרמז שהוא לבוש החרות ואנו מקבילים טהרה ומחילה מלבן העליון.

גם רמז פי כל הגליות בא משרש זממת הנחש על ידי חטא אדם ראשון שנעשה פתנות עור, אכל לעתיד שנתקן עצמנו שנובך גופנו שיהיה פתנות אור באל"ף אז יהיה גאלה שלמה. והגוף נקרא לבוש הנשמה פנודע על דרך 'עור וכשר תלבישני' (איוב י א), לרמז זה אנו לובשים בגדי לבן – לרמז פשיהיה הלבוש הגוף שלנו לבן ונקי אז יהיה הגאלה ונבוא לפני המלך.

ומזה הטעם מתענים ביום פפור – להורות שאז בזמן הגאלה נבוא לפני המלך ולא נצטרך לאכל רק לשבעה מגדל התענוג והשעשועים והשמחה, והוא מעין עולם הבא שאין אכילה ושתייה רק נהנים מזיו השכינה. ואנו צריכין לעמד באימה והקנעה ובשמחה ובאחדות לפייס אחד את חברו שלא יהיה חס ושלום פפוד לכבות,

יום מחילה וכפרה

ישמח משה

רבי משה מאוהעל זיע"א

הגשמה הקדושה משולה לבגד יקר העתיד להיות מוכא לפני המלך והתלכלך, שנצרך אמן מיוחד לנקותו | נחמתנו היא שכיון שהקדוש ברוך הוא בעצמו מטהרנו ביום הקדוש, מי אמן כמותו לנקות נשמתנו כראוי

כ' ביום הזה יכפר עליכם וגו' לפני ה' תטהרו' (ויקרא טז ל). בסוף יומא (פה):

אמר רבי עקיבא אשריכם ישראל, לפני מי אתם מטהרים, ומי מטהר אתכם אביכם שבשמים. על פי המבאר, פי דבר יקר, נקל בו הפתם והפגם במעט מן המעט. וגם מהמבאר כי אינו דומה הנקיון של הבגדים וצחצוחן המוכאין לפני הדייט, כהמוכאין לפני מלך גדול, דלזה צריך אמן גדול, וגם צריך לזה דבר יקר המנקה היטב, ולא יועיל לזה המנקים הפשוטים כמו גתר ובורית.

והנה ידוע כי נשמותינו חלק אלקי ממעל דבר יקר מאד, שיש גבוה מעל גבוה יותר ויותר ממלאכי השרת, וידבר קל נעשה בו פתם ופגם, וגם צריך נקיון להביאו לפני מלך גדול ונורא שאין פמוהו, על כן איזה אמן נמצא לנקות דבר יקר כזה ונקיות כזה שצריך לפני מלך גדול כזה, היספיקו כל רפאי גלעד, ומכל שכן האיו נמצא דבר יקר המנקה שצריך לזה, היספיק כל צרי גלעד.

אבל הבטיחנו לכל נתאש, פי לעמת זה שמוכא לפניו יתברך שהוא מלך גדול ונורא, הלא הוא בעצמו המטהר והמנקה, ואין לה אמן פמוהו יתברך, ולעמת שצריך דבר יקר שהאמן ינקה, הוא יתברך כביכול בעצמו הוא הדבר יקר, פי כביכול בעצמותו הוא המנקה.

וזה אמרו אשריכם ישראל לפני מי דייקא אתם דייקא מטהרים, רצה לומר לפני

נעשה כפרה חדשה כאשר אמרו רז"ל, וכן כתב הרמב"ם (תשובה פ"ז ה"ו) אמש היה וכו' והיום וכו', ועל זה שפיר מברכים שהחינו:

מעלת היום

שבע חיים

רבי יקותיאל יהודה מצאנו זיע"א

ביום הכפורים יש בכח כל אחד להיות ברבי רב דחד יומא אפלו אם הוא בשפל המעב | טעם קריאת מסכת 'יומא'

מוכא בגמרא (תגינה ה:) רב אידי אביה דרב יהודה בר אידי הנה גיל דהנה אזיל תלתא ירחי באורחא וחד יומא כבי רב והווי קרו ליה רבנן ברבי רב דחד יומא, חלש דעתיה, נפק רבי יוחנן לבי מדרשו ודרש ואותי יום יום ידרשון וגו' כל העוסק בתורה אפלו יום אחד בשנה מעלה עליו הכתוב פאלו עסק כל השנה פלה, עד כאן לשון הגמרא.

מתגלה לנו מתוך דברי הש"ס רעיון נפלא, שבכחו של יום אחד לחפות על כל השנה פלה. ונראה לכאר שנה הטעם לקריאת מסכתא דיום כפור 'יומא', מלשון יום, שנה הענין ביום הכפורים להיות כל אחד ברבי רב דחד יומא, שכל בר ישראל באיזה צורה שהיא משקע בגשמיות ונפול בתהומא רבה מכל מקום בהגיע יום הקדוש כל אחד פונה אל אלקיו, ועיניו שופכות נהרי דמעה בתפלה וזה וכל נדרי, וכל תפלותיו הם בהשתפכות הלב, ויושב כל היום בבית המדרש חרף מצוקת הרעב, עד שגם השטן מודה ואומר יש לה עם אחד בארץ במלאכים וכו'. וסימן טוב על האדם שכאשר מחזיק לכל הפחות במצות ענוי יום הכפורים הריהו בכלל ישראל, וכדאי הוא זכות ההוא יומא להציל לכל בר ישראל:

תשובה

לקוטי תורה

רבי שניאור זלמן מליאדי זיע"א

'שבת שבתון' – יום כפור השבת של כל שבתות השנה

הנה יום כפור נקרא 'שבת שבתון' (ויקרא טו לא), שהוא השבת של כל שבתות השנה. שכל שבתות השנה הם חשוכים נגדו כימות החול לגבי שבת, שהוא עקר יום התשובה, ובכל השבתות מאיר הארה ממנו בלבד.

עקר התשובה הוא בטול הרצון | ביום כפור מתגלה רצון העליון

ובאור הענין זה, פי עקר התשובה הוא בטול רצונו ולא הפקא מחשוכא לנהורא למעלה מהשגת שכלו ואית רצון ואית רצון כו'. וביום כפור מתגלה רצון העליון ממדרגה יותר גבוה ונעלה. וזהו 'לפני ה' תטהרו' (ויקרא טו ל), כלומר למעלה מבחינת הויה.

באור בקשת 'סלח לנו'

ולכן אומרים ביום כפור 'סלח לנו', פי הסליחה היא התגלות הרצון, וכמשל אדם שמבקש מחברו מחילה אפילו אם יודע שלא יעשה לו מאומה אף על פי כן אינו רוצה שיהיה ברגז עמו, וענין הרגז הוא הפיכת הרצון, רק רוצה שיטה רצונו אליו. כך אנו מבקשים ומתפללים 'סלח לנו' שיתגלה בחינת רצון העליון.

באור 'סלחתי כדברך' והמרה לסלוח'

וזהו 'סלחתי כדברך' (במדבר יד ט), כלומר כמו שאתה מבקש פני אתעורתא דלתתא כך אתעורתא דלעילא, וכדרך שאדם מבטל רצונו למטה מחשוכא לנהורא. פי הפל תלוי ברצון, וכל מחשבות האדם ושכלו ומדותיו מתנהגים על פי הרצון, כך מתגלה אליו רצון העליון ברוף הוא, פי אית רצון ואית רצון

מלך גדול, ובגד חשוב כנשמתכם, לעמת זה 'ומי מטהר ככו', ואומר (ירמיה יז יג) מקנה וכו' כנ"ל. ולכך סמוך המאמר הנ"ל למה שמביא לפנינו לפני ה' תטהרו, דהינו לפני ה' דייקא תטהרו דייקא, ולכך אמר תפנתיה, והבן. והנה עוד יש מכון בזה כי לפני ה' ודאי תטהרו, כי מקנה ישראל ה', רק צריך התעוררות רב לבא לפני ה', והבן (פרשת אחרי):

שער יששכר

רבי חיים אלעזר ממזנקאטש זיע"א

תקנו בפיוטים שירים ותשכחות ומנגנים אותם בשמחה לעודד לב ישראל לתשובה

בירושלמי (ברכות פ"ה ה"א) דרש על הפתוח עבדו את ה' ביראה וגילו ברעדה (תהלים ב יא), אמר רב אחא לכשיבוא יום רעדה תגילו, עד כאן לשונו הקדוש. ואין פרוש להדברים מהו פונתו ליום רעדה ושצריכין לשמח אז. והנה בבבלי (ברכות ל: וכן ביומא ד:) נאמר להפך במקום גילה שם תהא רעדה, הינו שלא להקל ראשו גם בעת שמחה, אבל לפי דברי הירושלמי צריך עיון להבין פונתו. **ונראה** דקאי על יום רעדה הוא יום ראש השנה ויום כפור, וכמו שאומרים 'זוחלים ורועדים מאימת הדין', עם כל זה תקנו בפיוטים שירים ותשכחות, ונוהגים לומר אותן בנגוני שמחה – כדי לחזק לב בני ישראל באמצע הרעדה שלא להיות בעצבות חס ושלום בתפלתנו, רק לשמח ולבטח בה' ובחסדו הגדול עלינו.

וזהו שנאמר 'עבדו את ה' ביראה' – בימים נוראים שהעבודה הוא ביראה, וכשיבוא יום רעדה – יום ראש השנה כנזכר, תגילו – בעת אמירת ושירות פיוטי תהלת ה', ובזה נמתקו הדינים בשרשן בכינה עלאה דמנה כל חידין נפקין פנוציע:

מתפשט הדים הוא הנפש והחיות כו'. ודרך כלל נחלקים לשלוש בחינות, תורה ועבודה וגמילות חסדים, גמילות חסדים קו זמין למעלה למטה, ועבודה קו שמאל מטה למעלה 'שמאלו פתח לראשי' (שה"ש ב ו), פרוש שמרים ראשו למעלה מבחינת השגת שכלו, ותורה קו אמצעי כו', כמו שנתבאר במקום אחר.

ו'לא יהיה לך כללות לא תעשה, כי 'עוונותיכם מבדילים ביניכם לבין אלקיכם' (ישעיה נט ב), שעברה מטמטמת לבו של אדם ואינו שורה ומתגלה אור ה' על נפשו. וזהו 'לא יהיה לך אלהים אחרים על פני', כי כל העברות נקראו בשם אלהים אחרים, שכל העושה עברה בורא קטגור כו' (אבות פ"ד מ"א) והוא מקלפות וסטרוא אחרא, והזהיר הכתוב 'שלא יהיה לך' כח הסטרוא אחרא 'על פני', פרוש שהם המונעים ומבדילים את 'פני', דהינו גלוי השראתו, וכמו שנגמר 'יאר ה' פניו אליך ישא ה' פניו' (במדבר ו כה-כו).

החלוק בין לוחות שניות ללוחות ראשונות

והנה לוחות הראשונות נתנו בשבועות בקולות וברקים ולכן לא נתקיימו, כי ענן הרעש בקולות וברקים הוא מבחינת עלמא דאתגלגא, ויש משם יניקה לחיצונים על ידי ירידת המדרגות והשתלשלות העולמות וההיכלות, וכמו שנגמר 'רגליה יורדות מות' (משלי ה ה) 'ומלכותו בכל משלה' (תהלים קג ט).

מה שאין בן לוחות אחרונות נתנו בחשאי כדכתיב 'ואיש לא יעלה עמך וגו'' (שמות לד א), לפי שהם בחינת פנימית הלב, בחינת עלמא דאתפסא, בחינת רעותא דלבא שאין שם אחיזה ויניקה לסטרוא אחרא כלל:

כנ"ל. וזהו 'המרבה לסלוח', שיש רבות מדרגות בסליחה לכל אחד ואחד כפי אשר הכין לבו.

בחינת יום הכפורים היא המדרגה הכי גבוהה בכטול הרצון - רעותא דלבא מפנימיות הלב

והנה המדרגה היותר נעלה בכטול הרצון באתערותא דלתתא הוא בחינת רעותא דלבא ופנימית הלב מחמת דעת ה', וכל מאמינים שהוא לבדו הוא ולית מחשבה תפיסא ביה כלל 'ובשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד' (דברים ד ט), ואי לזאת אין לו שום רצון וחפץ וזולתו, וכמו שאמר דוד המלך עליו השלום 'מי לי בשמים וגו'' (תהלים עג כה), 'וסלחתי כדברך' פתיב, שפך יתעורר למעלה שיתגלה רצון העליון ברוף הוא כמו שנגמר (ישעיה א יח) 'אם יהיו חטאיכם כשנים כשילג ילבינו אם יאדימו כתולע כצמר' העליון יהיו.

טעם נתינת לוחות האחרונות כיום כפור | כאור 'אנכי ו'לא יהיה לך'

וזו היא בחינת תשובה של יום הכפורים. ולכן נתנו בו לוחות אחרונות, כי הנה עקר הלווחות הוא 'אנכי ו'לא יהיה לך' שהם כללות הדברות וכללות כל התורה כלה, 'אנכי כללות מצות עשה ו'לא יהיה לך' כללות מצות לא תעשה.

ובאור הענין, כי פרוש 'אנכי', מי שאנכי, הוא בחינת עצמותו ומהותו ותברך בכיכול נתגלה להיות 'אלקיך' להיות שורה ומתגלה בך על ידי בחינת הונה שהוא בחינת צמצום והתפשטות כו'. וכמה רבוי רבבות צמצומים והתפשטות כו' עד שיהיה בחינת 'אלקיך', והינו על ידי כי 'אשר קדשנו במצותיו' בקדש העליון למעלה מבחינת קדוש כו'.

כי רמ"ח מצות עשה הם רמ"ח אברים דמלכא, הם רמ"ח המשכות אור אין סוף ברוף הוא, כמשל באברים שבאדם שבהם

עבודת הפנה גדול

לקוטי הלכות

רבי נתן מברסלב זיע"א

על ידי הזכרת סדר העבודה ממשיך כל יחיד על עצמו קדשת קדש הקדשים

על ידי קדשת יום צום הכפורים, על ידי זה ממשיכין קדשת קדש קדשים, כי אפלו עתה שאין לו כהן גדול לכנס לבית קדש קדשים להמשיך הקדשה משם בשלמות, אף על פי כן על ידי התענית של יום הכפורים ועל ידי התפללות שמזכירין סדר העבודה של יום הכפורים, שנוחשב כאלו עשינו כל העבודה בבית המקדש בבית קדש קדשים, על ידי זה אנו ממשיכין על עצמנו איזה קדשה משם מבחינת קדש קדשים:

ויחי יוסף

רבי יוסף מפאפא זיע"א

מדרגתו העצומה של הכהן הגדול ביום זה | מעשה בהרה"ק מהרי"ר מפעלזא זיע"א

שמעתי עובדא ממרן הגאון הקדוש אדמו"ר מורנו הרב ישכר דב מפעלזא זי"ע, שפעם אחת קשהתפלל ביום הכפורים לפני העמוד, טעה ושכח איזה דבר, והתסידים לא רצו להזכירו כמובן.

ואחר התפלה פנה מרן ז"ל להתסידים ואמר להם היתכן שלא הזכרתם אותי, והמשיך ואמר, דאיתא במסכת יומא (יח) ערב יום הכפורים עם השכה לא היו מניחין אותו לאכל הרבה מפני שהמאכל מביא את השנה, משמע מזה שבלא טעם זה היה יכול לאכל הרבה, והיתכן.

אלא הענין הוא, דהכהן גדול נתעלה בערב יום הכפורים למדרגה נשגבה מאד, ומחשבותיו היו משוטטות בעולמות עליונים,

עד דלא חלי ולא מרגיש באכילתו, והיה יכול לאכל שור שלם ולא יהיה מרגיש כלל, על כן היו צריכין לעכבו שלא לאכל הרבה, עד פאן דכריו.

וענין זה יש לרמז בפסוק (תהלים סג ו) 'כמו חלב ודבשן תשבוע נפשי וישפתי רננות והלל פי'. ויש לפרש הפונה, דדוד המלך היה במדרגה גבוהה, ששקשה מהלל ומשבח להשם יתברך בפיו בשפתי רננות, דהנינו בתורה ובתפלה, היה גופו מרגיש שמחה ותענוג רוחני כמו בעת שאדם אוכל לשבע נפשו (הג הסוכות ד"ה עוד י"ל עצרת):

רמזים בנסח התפלה

באר משה

רבי משה יחיאל מאז'רוב זיע"א

מבקשים מהקב"ה שכיון שהוא יודע צפונות לבנו שהחטא הוא אך ורק במקרה ירחם וימחל לנו

נפלא בזה להבין את התפלה של יום הכפורים אתה יודע רזי עולם ותעלומות סתרי כל חי, אתה חופש כל חדרי בטן ובוהן כליות ולב, אין דבר נעלם ממך, ואין נסתר מנגד עיניך, ובכן יהי רצון מלפניך שתסלח לנו על כל חטאתינו וכו'.

ותמוה, שהרי איפכא מסתברא, מאחר שלגדלתו יתברך אין חקר ואין דבר נעלם ממנו, אם כן מה מקום לומר 'ובכן' יהי רצון שתסלח, ויהי כל זה הוא תוספת חוב, כי איך יעזי שפל אנשים להכעיס אותו? יתברך אחר שאין נסתר מנגד עיניו, ואלו אנו משבחים אותו יתברך ובתור פעל יוצא אנו אומרים ובכן - שתסלח.

כרם לפי האמור הוא נחמד בס"ד, כי אדרבה מאחר שהוא יתברך בוחן כליות ולב, אם כן יודע הוא שהחטא הוא תופעה חיצונית בלבד, אבל בפנימיות הלב מאירה הנקדה

נעילה

דברי חיים

רבי חיים מצאנז זיע"א

אפלו פחותי הערך מזדככים ומתעוררים עתה במסירות נפש

ידוע שרצון כל אחד ואחד מיישראל לעשות רצון קונו אך שאור שבקצה והחמר מתאזה נתבלבל השכל, וה' ברב רחמיו נתן לנו תורתו הקדושה ומצותיו הישרים ונתן לנו יום אחד בשנה לכפר על חטאתינו ונפלו התאוות ומחשבות נרות וישוב הדעת למקומו, ולזה אז נפקחו עיני העבירים פיצד יעשו תשובה על מעשיהם כל השנה. ולכן אז נתגבר כח התשובה, כידוע המנהג בכל ישראל שבכרכ יום הכפורים סמוך לעת ערב אפלו פחותי ערך מעוררים למאד במסירות נפש לה' בתשובה, כי אז נתבטל כמעט כח התאוות והחמר ואז נפקחו עיני אדם ורואה האיך סר מן הדרך הישר:

שער ישיבך

רבי חיים אלעזר ממונקאטש זיע"א

משל נפלא המתאר כמה טועים אותם הממהרים בשעת נעילה ומצפים אימתי ינסו הצללים ויפנה היום

בענין נעילה אשר הוא עקר יום הכפורים והחיותם והכל הולך אחר החיותם, ולעמית זה מגרה היצר הרע בלב ההמוניים למהר ולקטוף מליח עלי שיח בתפלתם בנעילה ובעת התפלות ופיוטים הקדושים, והגרגרים חוטפים חטיפה מול חטיפה וממהרים על הש"ץ ואינם מכוונים לבם וכו'.

ואמרת על זה בתוכחת מוסר בדרשה לשבת שובה בבית הכנסת לפני בא יום

מדבור 'אנכי' באור יקרות, וכל חשף לא יחשיף אותה, ולכן הננו מבקשים ויבן יהי רצון מלפניך שתסלח לנו על כל חטאתינו, משום שאתה יודע תעלומות לב, שבאמת הננו קשורים ומיחדים רק אליך יתברך.

וזהו שאומרים בתפלה ישועתנו קבל ושמע צעקתנו יודע תעלומות, אתה המבין בטיב צפונות לבנו, ויודע שהנקדה הפנימית שבנו לוחשת תמיד מאש אהבתך, עליך לשמע צעקתנו:

עצי לבנו

רבי יוסף דוד מסאסוב זיע"א

'על חטא שחטאנו לפניך ביצר הרע' – שאחרים למדו מאתנו לחטא

מספר זכרון אלעזר מאדמו"ר איש אלקים הרב הצדיק זצ"ל: "על חטא שחטאנו לפניך ביצר הרע ופרש, על חטא שחטאנו לפניך בזה שהייתי בעצמי יצר הרע, הינו אשר גרמתי בעוונותי שאחרים ילמדו ממני לעבר גם כן חס ושלום:

אמרי אמת

רבי אברהם מרדכי מגור זיע"א

'ככלי מלא בושח' – שהבושה תשאר אצל האדם

הריני לפניך ככלי מלא בושח וכלמה. מה פרוש 'ככלי'. אלא שעל ידי בושח נמחלים העונות, כדאימא (ברכות יב:) כל העושה דבר עברה ומתבייש בו מוחלים לו וכו', ואין הכוונה על בושח גרידא שלא נשארת אצלו, אלא שיהיה 'ככלי מלא בושח' – הינו שיהיה כמו כלי שתשאר אצלו הבושה:

מוצאי יום נפור

ישמח ישראל

רבי ירחמיאל ישראל יצחק מאלכסנדר זיע"א
טעם שמבכרים איש את רעהו שיתקבלו כל
התפלות לטובה

טעם למנהג העולם שמבכרין איש את רעהו
בפקדנת שלום למוצאי יום הנפורים
בזה הלשון: מען זאל זיך האבין אללדאס
גיטן אויס גיבעטין. ולכאורה הוא כמתפלל
על שבער.

אלא הענין הוא כמו שבקש אותו חסיד לאחר
תפלתו שבקש צרכו לפי דעתו ואמר:
רבנו של עולם, תפלתי תחנתי ובקשתי לפניך
לפי אמד דעתי, ואתה ברחמיך הרבים ידעת הטוב
אשר הוא טוב באמת, ואותו תן לי הן לרצוני
והן שלא לרצוני, הובא בדרישה ארח חיים (סימן
קי) בשם חובת הלקבות (בשער חשבון הנפש חשבון
השמונה עשר בנוסח אחר מעט), ובזה מפרש הדרישה
דברי חז"ל (ברכות כט) והטוב בעיניך עשה.

או תפשו הברכות הנ"ל על פי דברי הב"ח
י"ל שם (סימן קי הנ"ל) על דברי חז"ל הנ"ל,
וזה לשונו: לפי שבקש שיתן לכל אחד ואחד
כדי פונקטו ולכל גויה וגויה די מחסורה, אמר
אחר כך והטוב בעיניך עשה, שאם יראה בעיניך
שטוב לתן לי עשר כי אעשה את הטוב והישר
בעיני ה' עם העשר עשה, ואם אינו טוב בעיניך
פן אשבע וכחשתי ורם לכבי ושכחתי את ה' אל
תתן לי אלא כדי פונקטי ומחסורי, עד כאן לשונו.

וזה פונתנו גם כן, שיתמלאו כל תפלותינו
ביום הקדוש הזה לטובה כפי ידיעת
השם יתברך הטוב שהוא טוב באמת, ושטוב
לפנינו שנזכה על ידי זה לעבודתו יתברך שמו
ולאהבתו וליראתו יתברך שמו:

ה' הקדוש והנורא הלו, ובדרך משל למלך
ששפט את בני מדינתו ויועציו, כי מלך במשפט
יעמיד ארץ, והיה ביום הדין הגדול פעם אחת
בשנה יבאו לפניו כלם, ובפרט שרי יועציו
ויפקידיו כי אין משא פנים בדרך, ובתוכם בניו
אהוביו אשר גם כן המה משרי יועציו הגדולים.

ובחתימת גמר המשפט לעת ערב נכנס המלך
עם בניו האהובים לתוך קיטון
סמוך לבית הגדול ואמר להם, הגישו נא
טענותיכם להצדיק את עצמכם, כי הזמן קצר
וקרוב תריצת המשפט, כי נכמרו רחמי מאד
על בניו – על כן חפץ להצדיקם בדין ושיאמרו
לפניו ביחוד טענות עצמותיהם לזכות.

ובמשך דברו עמהם החלו כל אחד לענן
בהמורה שעות להראות כי המה
רעבים ורוצים לאכל ולילך לביתם כי כבר רד
היום ועומדים במשפט, וכאלו למשא להם
דבורי המלך אביהם עמהם. ומובן ממילא כי
חנה גם אף המלך אביהם איך המה נבערים
מדעת, באשר כל נפש חיותם תלוי באותו
הזמן לכוון לבם לדבר פראוי ולהמציא זכות
טענותם, ועתה יחשבו איך למלאות גרונם
ויגרסם, גם אם לא אכלו כל היום, אין לה
עזות גדול ושגוען יותר מזה.

והנמשל מוכן, כי אגחנו עומדים למשפט
ביום הקדוש כל היום במצות ענוי
רעבים גם צמאים, ועקר המשפט וחריצתו הוא
בעת נעילה שאז החותם לבני אדם לחיים או
וכו' כמבאר בהארית' וכו', ובכך נודע מתלמידי
הבעל שם טוב ו"ל בספריהם כי נעילתה הוא
רומז לאב ומלך שרחם על בנו ונוע"ל את
עצמו עמו בחדר מיוחד ומדבר עמו כל חפצו
בצרכי בנו בחפצו לרחם עליו ביחוד:

לְבִיתוֹ, כְּדֵי לְהַשְׁלִים פְּנֵת הַפְּרִיָּאָה, לַעֲשׂוֹת לוֹ יִתְבַּרְךָ 'דִּירָה בַּתְּחַתּוּנִים' דְּרָקָא (חלק לב עמ' 111):

הַיָּמִים שְׁבִין יוֹם כְּפוּר לְסִכּוֹת

מַגִּיד מִיִּשְׂרָאֵל

רבי יוסף קארו זיע"א

זהר הלבנונית שמתגלה ביום הכפורים מאיר עד יום ראשון של חג ואין העונות נחשבים

בִּירְחָא דְּתַשְׁרֵי בְּרִישֵׁיהּ דְּאִין בֵּיהּ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עֲלָמָא וְגו' סְפָרִים נִפְתָּחִים בֵּיהּ, וְשֶׁל בִּינּוּנִים תְּלוּיִים עַד יוֹם הַכְּפוּרִים, דְּבֵיהּ מִתְגַּלֶּה זֵהר לְבִינּוּנֵיהּ דְּכִתְרָא עֲלָאָה, וּבֵיהּ מְכַפֵּר לְאֲנוּן דְּזָכוּ וּמִתְחַתְּמִין לְחַיִּים, וְאֲנוּן דְּלֹא זָכוּ לֹא מִתְחַתְּמִי לְמִיתָה, דְּהָא בְּיוֹמָא דְּאֲתְגַּלִּי עֲתִיקָא קְדִישָׁא לִיכָא חֲתִימָה לְמִיתָה, אֶלָּא תְּלִי וְקִימִי.

וּבְיוֹמָא דְּבִין יוֹם כְּפוּר לְסִכּוֹת יְהֵב הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל מְצוֹת אַרְבְּעָה מִיָּנִין וּמְצוֹת סְפָה דִּיתְעַסְקוּ בוּ, כִּי הֵיכָא דִּיזְכִּי בְּהוּ, וּבַתּוֹף יוֹמִין דְּבִין יוֹם הַכְּפוּרִים לְסִכּוֹת לֹא מִתְחַשְׁבִּי חוֹבֵיָא דְּחִבִּין בְּהוּ, מִשּׁוּם דְּזֵהר לְבִינּוּנֵיהּ דְּאֲתְגַּלִּי בֵּיהּ אֲפִתִי מִתְנוּצֵץ עַד יוֹמָא קָמָא דְּחִגָּא, וְהֵינּוּ דְּאָמַר רַבֵּנּוּ רֵאשׁוֹן לְחֻשְׁבוֹן עֲוֹנוֹת, לְמִימְרָא דְּמִיּוֹם הַכְּפוּרִים עַד הַהוּא יוֹמָא לֹא מִתְחַשְׁבִּי עֲוֹנוֹת.

וּבְיָמִים שְׁבִין יוֹם כְּפוּר לְסִכּוֹת נִתֵּן הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל מְצוֹת אַרְבְּעָה מִיָּנִים וּמְצוֹת סְפָה שִׁיתְעַסְקוּ בְּהֵם, כְּדֵי שִׁיזְכּוּ עַל יְדֵי זֵה, וּבַתּוֹף הַיָּמִים שְׁבִין יוֹם הַכְּפוּרִים לְסִכּוֹת אֵין נִחְשְׁבִין הַחֻשְׁבָּיִם שְׁחוּטָאִים בְּהֵם, מִפְּנֵי שֶׁזֵּהר הַלְּבָנוּנִית שֶׁהִתְגַּלֶּה בּוּ עֲדִין מִתְנוּצֵץ עַד יוֹם רֵאשׁוֹן שֶׁל חַג, וְזֵהוּ שֶׁאֲמַרו חֲכָמִים רֵאשׁוֹן לְחֻשְׁבוֹן עֲוֹנוֹת, לוֹמַר שֶׁמִּיּוֹם הַכְּפוּרִים עַד אוֹתוֹ הַיּוֹם אֵין נִחְשְׁבִין הַעֲוֹנוֹת]:

לְקוּטֵי שִׁיחּוֹת

רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זיע"א
נציאת הכהן גדול לביתו בצאתו מן הקדש להורות שתכלית הקדשה הכי נעלית היא להמשיכה גם בביתו

תָּנַן בַּמִּסֶּכֶת יוֹמָא (ע): קָדַשׁ יְדִיו וְרַגְלָיו וּפָשַׁט [בְּגָדֵי זָהָב] הַבֵּיאוּ לוֹ בְּגָדֵי עֲצָמוּ וְלָבַשׁ וּמְלוּיָן אוֹתוֹ עַד בֵּיתוֹ וְיוֹם טוֹב הִיָּה עוֹשֶׂה לְאוֹהֲבָיו בְּשַׁעַה שִׁיִּצָּא בְּשִׁלּוּם מִן הַקְדָּשׁ (יש גורסין 'עַל שִׁיִּצָּא' בַּמָּקוֹם 'בְּשַׁעַה שִׁיִּצָּא', וְכֵן פָּתַח הַרְמַב"ם בַּסֶּפֶר הַיָּד הַלְכוֹת עֲבוֹדַת יוֹם הַכְּפוּרִים סוּף פ"ד).

עֲבוֹדַת הַכֹּהֵן גְּדוֹל בְּיוֹם הַכְּפוּרִים הִיָּתָה בְּתַכְלִית הַפְּרִישׁוֹת וְהַקְדָּשָׁה, וּבִפְרָט בְּכַנִּיסָתוֹ לְקָדַשׁ הַקְדָּשִׁים, הַמָּקוֹם הַמְקָדַשׁ בְּיוֹתֵר בְּעוֹלָם 'בְּמָקוֹם', בְּיוֹם הַכְּפוּרִים, הַיּוֹם הַמְקָדַשׁ בְּיוֹתֵר 'בְּשַׁנְהָ'. אֲבָל תַּכְלִית הַפְּנִינָה אֵינָה הַפְּרִישׁוֹת מִן הָעוֹלָם, אֶלָּא לְהַמְשִׁיךְ קְדוּשָׁה בְּעוֹלָם, בְּלִשׁוֹן הַמְדַרְּשׁ (תַּחְמוּמָא נְשֵׁא טו. ועוד – והובא בתניא ריש פל"ו), לַעֲשׂוֹת לוֹ יִתְבַּרְךָ 'דִּירָה בַּתְּחַתּוּנִים'.

וּמִטְעָם זֵה, תִּכְף לְאַחֲרֵי סִיּוֹם עֲבוֹדַת יוֹם הַכְּפוּרִים, 'יוֹצֵא (מִדֵּי) לְבִיתוֹ' – מִן הַקְצָה אֶל הַקְצָה בְּלֵי שׁוּם 'מְמַצֵּע' בִּינְתֵימִים – כִּי זוֹהִי תַכְלִית כָּל עֲבוֹדָתוֹ וּמְעַמְדוֹ וּמְצַבּוֹ הַמְּפָלֵא בַּעַת עֲבוֹדָתוֹ בְּיוֹם הַכְּפוּרִים בְּקָדַשׁ הַקְדָּשִׁים, לְהַמְשִׁיךְ קְדוּשָׁה זוֹ גַּם 'בְּבֵיתוֹ'.

וְזֵהוּ גַּם תִּכְן הַיּוֹם טוֹב שַׁעֲשֵׂה 'עַל שִׁיִּצָּא בְּשִׁלּוּם מִן הַקְדָּשׁ' – עַל דְּרָף לִשׁוֹן חַז"ל (תַּגִּיגָה יד: כְּגִירַת הָעֵין יַעֲקֹב. ירושלמי שם פ"ב ה"א) בְּנוֹגֵעַ לְרַבִּי עֲקִיבָא, שֶׁנִּכְנַס בְּשִׁלּוּם וְיָצָא בְּשִׁלּוּם, שֶׁכְּנִיסָתוֹ לַפְּרָדָס הִיָּתָה בְּאִפְן שִׁיִּצָּא בְּשִׁלּוּם, כִּיּוֹן שֶׁכְּנִיסָתוֹ לַפְּרָדָס הִיָּתָה 'בְּשִׁלּוּם', הֵינּוּ לֹא בְּשִׁבִיל הַיִּצִּיָּאָה מִן הָעוֹלָם, אֶלָּא כְּדֵי שֶׁתְּהִיָּה לוֹ תּוֹסֶפֶת חַיִּית בְּעֲבוֹדָתוֹ לְמִשָּׁה נְשָׁמָה בְּגוּף. וְכֵן בְּכֹהֵן גְּדוֹל, שֶׁלְמִמְרוֹת גְּדֹל הַהֲתַעַלּוֹת שֶׁלוֹ וּפְרִישׁוֹתוֹ מִן הָעוֹלָם בְּכַנִּיסָתוֹ לְקָדַשׁ הַקְדָּשִׁים, הֵנָּה יָצָא בְּשִׁלּוּם, וְזֵה בָּא לְיַד בְּטוֹי בְּכָף שֶׁתִּכְף בִּיצִיאתוֹ מִן הַקְדָּשׁ – יָצָא

שבת בין יום כפור לסכות

תורת אמת

רבי יהודה אריה לייב מגור זיע"א

האכילה בסעודת שבת לאחר יום כפור היא בשמחה נעלית מחמת הכטחון שרצה האלקים את מעשינו

אכול בשמחה כי כבר רצף (פייט מנוחה ושמחה לליל שבת). הוא מלשון הפסוק 'לך אכל בשמחה לחמך וגו' כי כבר רצה האלהים את מעשיך' (קהלת ט ז) הנאמר על הימים האלו שבין יום כפור לסכות, [כמבאר בהמדרש, המזכר במאמרים הקודמים שבמוצאי יום הכפורים בת קול יוצאת לך אכל וגו'].

ומה גם בסעודת שבת כשנודמן בתוך ימים האלו, בודאי כל נפש ישראל ירהיב עוז לאכול לחמו בשמחה, פידוע בעניני עולם הזה שבזמן שהאדם אינו יודע אם הוא עומד ברוח עם עסקיו, אזי חף אכל לא יטעם לו לאכול בהרחבת הדעת, אמנם כשהוא יודע שעסקיו טובים ומרויחים, אזי יושב לבטח לשמוח בסעודתו.

וכן הוא הענין בנפשות ישראל, כשמפקחים על מעשיהם אם הם רצוים לפניו יתברך – הלא המה הולכים תמיד גבוף ברעיונם, כי כל איש יודע נגעי לבבו, שעל כל פגיעה נצרך לסיעתא דשמיא, ומי יודע היאך מעשיו נראים לפניו יתברך, ואיך יטעם אכל למו.

אכן בהגיע הזמן לאחר יום הכפורים שזכה

אותנו השם יתברך בהכטחה מפרש בתורה הקדושה 'כי ביום הזה יכפר עליכם' (ויקרא טו ז), אזי נתמלא לב כל נפשות ישראל שמחה בכטחון הגדול שרצה השם יתברך את מעשינו שעד כה בטח.

כי בקדשת יום הכפורים כתיב מפרש שקדשת היום יופיע עלינו בכל דור איך שיהיה, כי בשאר המועדים נכתב בהם הטעם על העבר, כמו בפסח על שיצאנו ממצרים, ובסכות על שהקיף אותנו בעניי כבוד, וגם שבועות עקרו מקבלת התורה שהיה אז, ומצד הדברים שהיה יוכל האדם להתדמות שמה דהנה הנה, ואין מפרש הכח הזה עתה.

אבל בקדשת יום הכפורים נאמר מפרש בתורה הקדושה בלשון עתיד, 'כי ביום הזה יכפר עליכם וגו' תטהרו, המורה על העתיד שלא ישתנה לעולם, שתמיד יופיע קדשת היום הזה לכפר עלינו ולרצות מעשינו, ובזה נוכל להרהיב עוז בנפשנו לאכול לחמנו בשמחה, מפני שנתרצו כל מעשינו שמעבר, ונוכל להתחיל לחדש מעשינו לפניו יתברך מחדש.

ויש לבאר שלרמז זה הראשי תבות כ"י כ"ב ר"צה האותיות, גימטריא רפואה, כי ענין רפואה הוא התקון על העבר על דבר שארע בו איזה קלקול להחזירו לקדמותו:

אוצרות גאוני הדורות

אמר משה רבנו שירה בשעה ששתקו כל העליונים והתחתונים להאזין לדבריו

שמעתי דרש"י פירש בספר יהושע (י יב) בפסוק 'אז ידבר יהושע וגו', אין דבר אלא שירה, דכשאמר יהושע 'שמע

האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי

(לב א)

משנת רבי אליעזר

רבי אליעזר טרילגנר זצ"ל

וזהו שאמר משה רבנו ע"ה 'האזינו השמים ואדברה', פרוש, מן השמים יכולין לראות אם תשמע הארץ אמרי פי, אם השמים הם מתקנים אז סימן שגם בני אדם הם מתקנים.

הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט אל אמונה ואין עול צדיק וישר הוא. שחת לו לא בניו מומם דור עקש ופתלתל: הלה תגמלו זאת (לב ד-ו)

שובו בני

רבי יוסף נסים בירלא זצ"ל

לא מקבילים שכר וענש בעולם הזה כדי שתהיה לאדם בחירה

נראה לכאר, שהנהגת ה' בעולם היא, שנותן ה' לאדם אפשרות בחירה בין טוב לרע, ועל האדם לעמד בנסיבות ולבחר בטוב, וכמו שאמר "החיים והמות נתתי לפניך הברכה והקללה ובחרת בחיים למען תחיה אפה ונרצע" (דברים ל, יט). ולשם כך, אין ה' נותן את השכר על המצות ואת הענש על העברות בעולם הזה, כי אז היתה מתבטלת הבחירה לאדם, כיון שהיה רואה לנגד עיניו את השכר על המצות ואת הענש על העברות, ואז לא היה האדם מסתפק במה לבחר.

ולפי זה יתבאר דברי הפסוקים. "הצור תמים פעלו", שמעשה ה' הם תמימים וישרים בזה שאינו משלם על המצות והעברות בעולם הזה. וזאת, "פי כל דרכי משפט", ואם היה משלם לאדם בעולם הזה על מעשיו, "אל אמונה" הרי שפלים היו מאמינים בה, וכבר "אין עול", שלא יהיה מי שיעשה עברות, וממילא לא היה מגיע שכר וענש, פי אז כל אדם יהיה "צדיק וישר" בלי בחירה.

אבל כעת, שאת השכר והענש מקבילים בעולם הבא, ממילא "שחת לו לא בניו מומם

בגבעון דום וגו', ואז דום מלומר שירה, וכל זמן שהשמש דומם גם היא עומדת ואינה מהלכת, משום דבכל עת הלוכה אומרת שירה. וזהו איתא במדרש רבה בסדר זו (א) וזה לשונו, בפעם שאמר משה האזינו נשתתקו כל העליונים והתחתונים והאזינו דבריו, מנין ממה שקרינו בענין האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי, ע"כ.

אך כדי שלא תקשה דאם בן שישתקו כל צבא השמים, ואם בן מי יאמר שירה במקשף הזמן ההוא, ועל זה אמר הפסוק ואדברה, כנ"ל שכל מקום שנוכר דבור אינו אלא שירה, רצה לומר שמשעה אמר שהוא יאמר באותו עת שירה, כמו שעשה יהושע שכל זמן שחמה עומדת הנה הוא אומר שירה.

חמדת ישראל

רבי ישראל יהודה קארפונקעל זצ"ל

התקונים בשמים מורים על מעשי התחתונים

הקדקו המפרשים, מדוע בשמים כתיב לשון האזנה, ולגבי הארץ ותשמע הארץ אמרי פי. ונראה לי על פי מה שפרש החתם סופר זי"ע (דרשות, ח"א עמ' א) מאמר הכתוב (תהלים לג יג) 'משמים הביט ה' ראה את כל בני האדם ממכון שבתו השיגח' וגו', כי הלא בנינו לתן ולפגם חס ושלום במעלה ובמטה, ועל דרך זה פרש הפסוק (שם פסוק ה) 'חסד ה' מלאה הארץ', פרוש, כי כל כך גבר חסדו על יושבי הארץ עד שבנידם לתן עולם כל כך עד שיהיו בני אדם דומים לכוכבים ולמלאכים, וכדור הארץ יזוף עד שיהיה כשמים על ידי תורה ומצות, על כן אין הקדוש ברוך הוא צריך להשיגח על בני אדם בפעל אלא 'משמים הביט', מן השמים, אם השמים מתקן כראוי אז ראה ברוכה שבני אדם המה גם בן מתקנים, עד כאן דבריו הקדושים.

רבי חנין נבון יצ"ל

(הובא בספר 'על קדומים' להחיד"א)

אבדן העצה הוא מחמת שאין תבונה

קשה, מאחר שאמר הכתוב "כי גוי אבד עצות המה" מה הצורך לחזור ולומר "ואין בהם תבונה".

ונראה לבאר, בהקדים את דברי הגמרא במגלה (יב), כי לאחר שספרה ונשתי לבוא אל המשתה, קרא אחשוורוש לחכמי ישראל, (וזהו 'ויאמר המלך לחכמים ידעי העתים' (אסתר א, יג), הם חכמי ישראל היודעים לחשב עתים בעבור השנים וקביעת ראשי חדשים) ונועץ עמם מה לעשות במלכה ונשתי, אך חכמי ישראל השיבו לו, 'מיום שחרב בית המקדש וגלינו מארצנו, נטלה עצה מאתנו, ואין אנו יודעים לדון דיני נפשות. ומסיפה הגמרא כי לפי האמת, היתה להם תשובה, ונמנעו מלהשיבו בכדי שלא תצא תקלה מדבריהם.

ועתה, זהו שאמר הכתוב "ואין בהם תבונה" אחר שפבר אמר "כי גוי אבד עצות המה", והינו, שלא תאמר כי אבדן העצות הוא מרצון וכלפי חוץ (בחכמי ישראל ואחשוורוש) אלא הוא באמת משום שאינם חכמים ואין בהם תבונה. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

לד חכמו ישכילו זאת יבינו לאחריהם (לב כט)

באר לחי

רבי חי מימון יצ"ל

התורה תכלין ליצר הרע

אפשר במה שאמרנו (ברכות ה) אם פגע בך היצר הרע יעסק בתורה, ואם לאו וכו', ואם לאו יזכר לו יום המיתה. וזהו לד חכמו ישכילו זאת שהיא התורה שתכלין ליצר הרע, ואינם צריכים לזכר יום המיתה שהיא

דור עקש ופתלתל", הינו שיהיו רשעים שיעברו עברות, וזאת "הלה' תגמלו זאת", כי אם היה מעניש בעולם הזה, ממילא לא יהיה תגמול של שכר מאת ה', כיון שלא היתה בחירה לאדם. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

שאל אביד ויגד ויגיד ויאמרו לו (לב ז)

טללי אורות

בטם רבי בצלאל מטרנפל יצ"ל

רשע וטוב לו - רשע בן צדיק

להבין המשך הכתובים על פי הגמרא דברכות (ו), מפני מה צדיק וטוב לו, צדיק ורע לו. ומסיק, דצדיק וטוב לו, צדיק בן צדיק. צדיק ורע לו, צדיק בן רשע. ורשע וטוב לו, רשע בן צדיק וכו'.

והנה מצינו דרב פעמים דרשע וטוב לו, והוא תמוה בעיני הרשע עצמו למה בן. ועל זה אמר שאל אביד ויגד שהיא הנה צדיק, ואם בן אתה רשע בן צדיק ולכך טוב לך. ואם יחזור לשאל, אם בן לאביו למה היה רע כיון דהנה צדיק, ועל זה אמר זקניד, פרוש שאל על זקניד, ויאמרו לך שהנה רשע, נמצא שהנה אביו צדיק בן רשע, ולכך רע לו.

וזהו שאמר שחת לו לא, פרוש אם יהיה רשע ושחת לפניו יתברך, לא הרע לעצמו, דלפעמים הוא רשע בן צדיק וטוב לו, רק בניו מומם, דלהם יהיה רע ממה נפשך, דאפלו יהיו בניו צדיקים גם בן יהיה רע להם שיהיו צדיק בן רשע.

כי גוי אבד עצות המה ואין בהם תבונה (לב ז)

נוֹטְרִיקוֹן 'לְאַחֲרֵיהֶם' לְאַחֲרֵי תַחֲיָה מְתִים, דְּמַשֵּׁם תּוֹרָה יוֹצֵאָה דְּדִין בְּנִים יֵשׁ לָנוּ.

כִּי יִדִין ה' עִמּוֹ וְעַל עֲבֹדָיו יִתְנַחֵם כִּי יִרְאֶה כִּי אֵזֶלֶת יָד וְאָפֶס עֲצוֹר וְעִזּוּב. וְאָמַר אֵי אֱלֹהֵינוּ צוֹר חֲסִיו בּוֹ (לב לו-לז)

אֶלֶף הַמִּגֵּן

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר פֶּאפּוֹ זצ"ל

תְּשׁוּבָה שְׁלֵמָה בַעֲדוֹ בְּתַקְפּוֹ וּגְבוּרָתוֹ

דִּידוּעַ מֵאָמַר רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (יומא פ"ו, א) הֵיכִי דְמִי בַעַל תְּשׁוּבָה, בְּאוֹתוֹ פֶּרֶק בְּאוֹתוֹ מְקוֹם בְּאוֹתָהּ אֶשֶׁה. רְצוּנוֹ לֹמַר שְׂאִין דְּכָר שְׂיִמְנְעֵנוּ מִלְחָטָא, וְהוּא בְּתַקְפּוֹ וּגְבוּרָתוֹ, וְאִינוּ מְנִיחַ מִלְחָטָא כִּי אִם מְחַמֵּת מוֹרָא שְׁמַיִם.

וְזָה אָמְרוּ כִּי יִדִין ה' עִמּוֹ וְעַל עֲבֹדָיו יִתְנַחֵם, אִימְתִי, כְּשִׁירָאָה כִּי אֵזֶלֶת יָד, פֶּרֶשׁ רַש"י יָד הַאֲזִיב הוֹלֵכֶת וְחוֹזֶקֶת, רְצוּנוֹ לֹמַר שְׂהַיְצֵר הָרַע בְּתַקְפּוֹ, וְאָפֶס עֲצוֹר שְׂאִינוּ עֲצוֹר מִלְחָטָא מִפְּנֵי שׁוּם סִבָּה, וְאָף עַל פִּי כֵן וְעִזּוּב שְׂהַחֲטָא עִזּוּב.

וְכִיּוֹן שְׂבָא לְשָׁהר מְסִיעִין אוֹתוֹ, וּבְרַצוֹת ה' דְּרַכִּי אִישׁ מְצִוָּה לְמַסְטִינִים שְׂעָל יִסְתִּיּוּהוּ, וּמְכָרְזִי עֲלִיָּה הִזְהָרוּ בְּפִלוֹנִי, כִּי דִידוּעַ מְעוּבָדָא דְּרַבִּי מְאִיר וְרַבִּי עֲקִיבָא (קידושין פ"א). וְזָה אָמְרוּ וְאָמַר 'אֵי' אֱלֹהֵינוּ, לְשׁוֹן 'לֹא' כְּמוֹ אֵי אֶפְשָׁר, שְׂעָלָא יִפְתּוּהוּ, צוֹר חֲסִיו בּוֹ.

מְעַצְבֶּת לְבוֹ שֶׁל אָדָם, אֲבָל לְפָחוֹת אִם אֵינֶם מְשִׁפְּלִים בְּזָה לֹא יִפְנוּ אַחֲרֵי הַיְצֵר, אֲלֵא יִבְנוּ לְאַחֲרֵיהֶם שֶׁהֵיא יוֹם הַמִּיתָה, וּבְזָה יִפְנַע לְבָבְכֶם וְיִשׁוּבוּ אֶל ה'.

יְהוּדָה יַעֲלָה

רַבִּי יְהוּדָה בֶּהֵן זצ"ל

תְּשׁוּבָה מוֹעֵלֶת לְיִשְׂרָאֵל מִפְּנֵי שֶׁהֵם בְּנִים לְמְקוֹם וְאָב שְׂמַחַל עַל כְּבוֹדוֹ כְּבוֹדוֹ מְחוּל

אֶפְשָׁר לְפָרֶשׁ בְּהַקְדָּים אֶת הַיְדוּעַ חֲקִירַת ז"ל לְעִנְיַן הַתְּשׁוּבָה, דְּקָמָא לָן (קידושין לב:) מְלַךְ שְׂמַחַל עַל כְּבוֹדוֹ אֵין כְּבוֹדוֹ מְחוּל, וְאִם כֵּן אֵיךְ מְהַנְיָא הַתְּשׁוּבָה. וְהַתְּרוּץ, יְדוּעַ דְּדִין בְּנִים יֵשׁ לָנוּ לְגַבֵּי הַשָּׁם יִתְבָּרַךְ, וְאִם כֵּן הָדָר דִּינָא אָב שְׂמַחַל עַל כְּבוֹדוֹ כְּבוֹדוֹ מְחוּל. עוֹד נִקְדִים מַה שְׂאָמְרוּ ז"ל דְּמַפְתַּח תַּחֲתֵת הַמִּתִּים מוֹכַח דְּדִין בְּנִים אֵית לָן גְּבִיָּה, כִּי הֵלֵא אֲבִינוּ רֹעֵנּוּ הוּא כֶּהֵן גְּדוֹל (עין סנהדרין ט"ו) וְאֵיךְ מְשַׂמָּא לָנוּ, אֲלֵא וְדָאֵי דְדִין בְּנִים יֵשׁ לָנוּ.

וּבְזָה נְבוֹא אֶל הַבְּאוּר, וְזָה אָמְרוּ לוֹ חֲכָמוֹ שְׂכִילוֹ זֹאת דְּהֵינּוּ הַתְּשׁוּבָה, דְּמַהֲנִיא מְדִין אָב שְׂמַחַל עַל כְּבוֹדוֹ כְּבוֹדוֹ מְחוּל, וְכִי תִימָא מְנָא לָן הָא דְדִין בְּנִים יֵשׁ לָנוּ, לְזָה אָמַר יִבְנוּ לְאַחֲרֵיהֶם, דְּהֵינּוּ שְׂאֲנַחְנוּ מֵאֲמִינִים שְׂאֲחִרִית הָאָדָם יָקוּם בְּתַחֲתֵת הַמִּתִּים, וְעוֹד

אוֹצְרוֹת גְּאוֹנֵי הַדּוֹרוֹת

אוֹר יִשְׂרָאֵל

רַבִּי יִשְׂרָאֵל לִיבְמִין מְסַלְאֲנַט זצ"ל

גַּם בְּעֶרֶב יוֹם כְּפוֹר מִתְחַזֵּק הַיְצֵר לְלַכֵּד אֶת הָאָדָם בְּמַצּוּרָתוֹ

פְּלִימוֹ הִנֵּה רִגְלֵי לְמִימַר כֹּל יוֹמָא גִירָא בְּעִיגֵיהּ

דְּשִׁטָּן, יוֹמָא חַד מְעֲלִי יוֹמָא דְּכַפּוּרִי הָוָה, אִידְמִי לִיָּה כְּעִנְיָא (קידושין פ"א). הִנֵּה לְפִי מַה שְׂיִתְבָּאָר לְפִינֵנוּ, כִּי הַשִּׁטָּן הֵבִיא לְפִלְמִו לִיָּדִי נִסְיוֹן בְּדְרָכֵי הַמַּדּוּת, וְהַכְּשִׁילוֹ בְּמַדַּת הַקְּפָדְנוֹת, וְלִזְאוֹת כִּפּוֹן הַשִּׁטָּן אֶת הַשְּׂעָה בְּעֶרֶב יוֹם הַכַּפּוּרִים.

אוצרות חיים

רבי חיים רפאפורט זצ"ל

יום הכפורים אינו חל בימים שנבראו דברים
טמאים

מצאתי בכתב יד קודש של פבוד אאמ"ו
הגאון זצלה"ה, בשם שארנו הגאון
המבוקה הפה"ן הגדול מוה"ר יצחק אייזיק זצלה"ה
שהיה אב"ד דק"ק קארעץ יע"א.

במשנה במסכת פלים (פ"ז מ"ד): ויש במה
שנברא ביום הראשון טמאה, בשני
אין בו טמאה, בשלישי יש בו טמאה, ברביעי
ובחמישי אין בהם טמאה חוץ מפנף העוז
וביצת נעמית, וכל שנברא ביום הששי טמא,
עכ"ל המשנה. וכתב הרב ברוטנורא חוץ מפנף
העוז דרבנן גזרו טמאה וכו', ע"ש.

ואמר הרב הגאון הנ"ל, דלכף יום הכפורים
שהוא פלו טהור, דלית ליה רשותא
לאסטוהי כמאמר הפתוב 'כי ביום וגו' לפני
ה' תטהרו', על פן לא יחול יום הכפורים
בימים שיש בהם טמאה פי אם ביום ב' וביום
ד' וה' ובשבת קדש, והגם שביום ה' נבראו
בהם פנף העוז וכו', הלא פ"ש ר"ע מברוטנורא
שטמאתן דרבנן, ואלו מדאורייתא אין בהם
טמאה, לכך יום הכפורים שהוא מדאורייתא
יוכל לחול בה. (פר' מצורע)

שלמי חגיגה

רבי ישראל יעקב אלנאי זצ"ל

אמירת התפלות בכונה גדולה כדגמת המלאכים

ביום הכפורים לילו ויומו נוהגים לומר פסוק
'ברוך שם פבוד מלכותו לעולם ועד'
בקול רם כמו שכתוב בפוסקים, שהרי אנו
ביום זה דומים למלאכים, וראוי אנו לומר
שבח גדול כזה ולא יקטרגו עלינו.

כי הגה ידוע פי בעשרת ימי תשובה צריך
האדם להישיר דרכיו ולשפר מעשיו ביותר,
ואף מדת חסידות שאינו רגיל להיות נזהר
בכל השנה, בכל זאת צריך להיות זהיר בעשרת
ימי תשובה, וכמבאר בירושלמי פרק קמא
דשבת (ה"ג), רבי חיא רבה מפקיד לרב, אי
את יכול למיכל כולה שתא בטירה אכול, ואי
לא אכול ז' ימי בשתא, הביאו הרא"ש סוף
ראש השנה, וכתב בשם ראבי"ה שאלו שבועה
ימים הן שבין ראש השנה ליום הכפורים,
וכתב הרא"ש דעל פן נהגו באשקנו שאף אותן
שאין נזהרין מפת עובד כוכבים כל השנה,
בעשרת ימי תשובה נזהרין, ע"ש.

ועל כל פנים כמו כן בדרכי המדות, בנדאי
צריך להיות בימים האלו על משקל
החסידות ביותר, ומה גם בערב יום הקדוש
הזה, ולזאת הרה"א לו השטן, פי גם ביום הזה,
רב כחו וחיילו להביא את האדם לידי נסיון
וללכד אותו במצודה. (כוכבי אור, מאמר י')

ארץ צבי

רבי אריה צבי פרומר זצ"ל

שמחת ערב יום הכפורים בקבלת לוחות השניות
ביום הכפורים

נראה דהשעם דיש מצוה לאכול בערב יום
הכפורים, הוא משום דהכל מודים
בעצרת דכעי לכם (פסחים 10) משום דיום שנתנה
בו תורה הוא, ואם פן הוא הדין גם ביום
כפורים, שהוא זמן מתן לוחות האחרונים, אף
הרי אז הוא גם יום סליחה וצריך תענית, ואם
פן לתשלומי חיוב אכילה דיום הכפורים אוכלים
ישותים בערב יום הכפורים. (שבעות תרפ"ה)

תוכחת חיים

נבי חיים פאלאג'י זצ"ל

שערי הרחמים פתוחים לכל מה שמתפללים
ביום הזה

יום הכפורים והוא האדיר בכל ימות השנה, כי יחשב האדם, כי כמו יום זה קדוש איום ונורא אינו מוצא, כי רז"ל (ר"ה יח.) דרשו על פסוק (ישעיה נה ו) 'דרשו ה' בהמצאו' אלו העשרה ימים שבין ראש השנה ליום הכפורים, כל שכן יום הכפורים עצמו דכתיב (ויקרא טו ל) 'לפני ה' תטהרו', ומצד עצמו היכן מצינו כמו זה שהוא קדוש וטהור, וגם כל ישראל בכללותם קדושים וטהורים ושבים בתשובה, כי אפילו הפחות שבישראל אימת יום הכפורים עליו.

אם כן הוא בריא וזקן, שכל מה שמתפלל האדם ביום הזה נשמעת תפלתו, לא נמצא שערי רחמים פתוחים כהיום הזה.

וכל שעה ושעה, וכל רגע ורגע, אל יאבד מהיות לומד ומתפלל ומתבודד, ולא לדבר שיחת חלין, כי זהו רמז התנא במתניתין (יומא פ"ג מ"ג) כל הדות שבפלים שבמקדש של יום הכפורים כלם של זהב, לרמז לדרך חיים תוכחות מוסר, כי טבע הזהב הוא שאין קולו נשמע, כמו כן יהיה ביום הכפורים, שלא ישמע בחוץ קולו כי אם דווקא בתפלה ובתורה לבד.

ובזה לא יקוץ על מה שמאריך השליח צבור בתפלות, ובפרט תפלת מוסף וסדר העבודה, כי תאונן אדם חי, מה היה בבית המקדש פשהיה קדם כהיום הזה על ידי כהן גדול בקרבנותיו ותפלותיו ובודויים שהיה מתודה, ועתה שאין בית המקדש קדם השליח צבור הוא במקום כהן גדול.

ובכן הירא את דבר ה' בין לבין מזה לקחת מוסר השכל לקדש את עצמו ביותר, ולחזק עצמו בכל ברכותיו ותפלותיו כהיום הזה לאומרו בכונה גדולה ובהכנעה גדולה יתר על שאר הימים ולהדמות למלאכים ממש, אשר מטעם זה כתבו ז"ל דנהגו אנשי מעשה שעומדים על רגליהם כל הלילה וכל היום. (ס"ו)

זכר דוד

רבי דוד זכות מודינה זצ"ל

כונה גדולה בתפלות היום יותר משאר ימות השנה

ועכשו בעונותינו הרבים שאין לנו הקרבנות שיקפרו בעדינו, ונאמר (הושע יד ג) יונשלמה פרים שפתינו, צריך לכוון בתפלות הרבה יותר משאר ימות השנה, ולא יהיה לבנו רחוק ממנו, אלא נשא לבבנו אל פנים אל אל בשמים, פינו ולבנו שוין כלם לה', דהא אמרו בזהר פרשת תצוה (ח"ב קפז), מאן דלא אעבר טינא מרוחיה (טנוף מרוחו) לכפרה עליה ביומא דכפורי, כדסליק צלותיה בהאי יומא, טבע בההוא אתר דאקרי רפש וטיט, ואיהו מצולות גם, ולא סליק לאתעשרא ברישא דמלקא.

וכתב על זה הרב מדרש תלפיות, דכא ללמדנו שאף על פי דבשאר ימות השנה המלאך שמעלה תפלות כל ישראל, עטרה ברישא דמלקא, מערב כל התפלות ביחד מהגון ובלתי הגון, ועל ידי כך מעלה כל התפלות, אף ביומא דכפורי אינו כן, שאם לא עבר טינא מליביה לכפרה, אין תפלתו עולה להיות עטרה בראש מלקא.

וכמו שמחשבת פגול פוסלת את הקרבן, כן בתפלה פידוע, לכן יתפלל באפן שלא יהיה בו שום מום או מגרעת בתפלתו, כי כל אשר בו מום לא יקרב, וחס ושלום מעכב

את הכפרה. (מאמר ג פרק עג)

תורת משה נתן

רבי משה נתן נטע יונגרייז זצ"ל
הצפנת תפלות ובקשות בנגוני התפלה שלא
ישמע השטן ויקטרב

הנה המנהג בכל ישראל בימים נוראים בראש השנה ויום הכפורים לשורר בנגונים, וכמעט הנה כהלכה למשה שאומרים דמסיני הוא, וצריך טעם בדבר, כי בימים אלו היה נכון להתחנן פני עליון על מחילת חטאים ולבקש ממנו חיים פרנסה וכדומה, ואין ירהב אדם לנגן ולשורר.

ונאמר על זה משל שהיה מלך גדול ולו בן אשר נשתגע, ונסע עמו אביו למרחקים למצוא תרופה למחלתו, ומצא רופא המבטיחו לרפאהו, וניחיהוהו אצלו ושלם שכרו מדי שבוע, ולימים נתרפא בן המלך וכתב אגרת נכון על בי דאר לאביו המלך לשלח עבדו, והרופא כשקרא האגרת אחרתו פלצות, וקשב עד עתה כסף וזהב לא נחשבו בעיני המלך לשלם בעד בנו, אבל כשיצתק אהלו לביתו אז שוב לא יהנה אותו, לכן הטמין האגרת בלי לשלחה, וכן עשה הרבה פעמים, הוא כתב והוא הטמין.

וכשהבן המלך לא קבל תשובה מאביו, התחפס להבין הטעם ומצא האמת, והיה כותב לאביו עוד אגרת והוא מלא שטויתים, אבל בין השורות כתב אותיות עד כשמדבקין ומצרפין להודי היו נקראין אדוני אבי המלך בא אצלי ותוליכני לביתך פי נקי שקלי וזך רעיוני, והרופא קרא הכתב בחופזי בלי דקדוק היטב, ויען שהוא ראה ונכתב מלא שטויתים מסר אותו לבי דאר, כי אמר דהמלך יראה דעוד שגעון נאחו בכנו ויוסיף ידו לשלם לו כמקדמם.

והמלך קבל האגרת וסמר מפתד בשרו, אמנם הלא אביו הוא, נטל עוד פעם האגרת לידו לעיני בה וראה אותיות

מפזרין בין השורות, וצרפן ויצא הני מילי מעליהם הנ"ל, ושמח שמחה גדולה וישלח אתריו וביאהו לביתו.

הנמשל

קדם ימים נוראים כל איש ואיש מפשפש במעשיו, מתענה משכים לסליחות, ומוריד דמעות ומנקה ומצחצח שכלו ורעיוניו, כדי שאם יתפלל לפני המלך הגדול ונורא תפלתו תהיה מקבלת, ובפרט הבעל תפלה השליח צבור, וכמה הכנות היה לכהן גדול קדם יום הכפורים, ולכן השטן עומד לישראל לשטנם ורוצה לעכב התפלות שלא תעלו שממיה, על בן פותחים את פיהם בשירה ובזמרה, ובתוכן משלחים מעלה תפלות ובקשות ודמעות, ושם מנקים הזהב מתוך הפסלת.

(ליקוטי מאמרים)

פלא יועץ

רבי אליעזר פאפו זצ"ל

המשכת יראת ה' לכל השנה

כפור הוא יום אדיר בימי שנה, ואשריהם ישאל כלם מתעוררים בימים האדירים, ובפרט ביום הכפורים, כי ה' משמים השקיף על בני אדם, ונותן בלבם פחד הדין הגדול והנורא והתעוררות תשובה, ומי יתן והיה לבכם זה להם כל הימים, אבל כבר אמרו (ברכות לג:) שהכל בידי שמים חוץ מיראת שמים, רק בתמלת ה' את עמו ישראל עם קרובו יאר פניו להם בימים האדירים האלה באור היראה והפחד.

ומזיד שפעתם של הימים האלה ישפך לאדם לכל השנה, ולפי מה שיתעורר בימים האדירים האלה ויתחזק ליראה את ה', ויעשה גדרים וסיגים לעצמו, ויקבל עליו להתנהג גם אחר יום הכפורים בדרכי התשובה, כן ימצא עזר פגגודו לכל השנה ליראה את ה', ויראת

כן נגד זה נתן להם שפע גדול משלחן המלך המשפט משעיר לעזאל.

והוא ממש כעין תמורה, כי הנשמות שהם נעשים מתקנים ובאים לאוצר נשמות, הם קרובן לה' ממש במזבח של מעלה כידוע, ומשום שהיו כבר להם לחלק ונטל מהם, ועל כן נתן להם תמורתם משלחן המלך אחד משני השעירים בשעיר לה' ושעיר לעזאל ממש דומים [וכו'], ולכן מי שזוכה לבוא בתקון שלם ביום הכפורים, הוא גמר תקונו על ידי השעיר הזה.

והוא גם כן מעין זה ענין אברים ופדרים בכל לילה, והינו טעמא, כי בכל לילה יש נשמות העולים במדת רב חסד, אשר אין נדחים ונעשקים אף שראוי להם על פי מדת הדין, ונגד זה נתן להם שפע חיות מאברים ופדרים כידוע.

ובמה שכתבתי מוכן בקל פרש המדרש רבה (בראשית סה יד), 'שני גדיי עזים טובים' (בראשית כו ט), ודרשין 'טובים' לה, שעל ידי כן תקבל הברכות, ו'טובים' לבניך שעל ידי כן יש להם כפרה ביום הכפורים. פרוש, כי אז נדחה עשו מזרע יצחק, ולכן לא היה ראוי לברכותיו של אביו, כי טוב לא נקרא לו אב כלל, ולנו הם טובים גם בזה ממש בהפך, שהיה הנדחים משרשם חוזרים ביום הכפורים על ידי כפרה זו, ויבואו לאחוזת אביהם באוצר נשמות הקדושים. (ברכות פ"ט ס"ק יז)

זמן אהרן

רבי שלמה אוהב זצ"ל

כפרת העונות בזכות המצות שעתידיים לעשות

כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו (ויקרא טו ל). יש לדיק אמרו לשון מקור ל'טהר אתכם', שהיה

ה' טהורה עומדת לעד (תהלים יט י), ויעלה במעלות עד אשר יטהר מטמאתו ומצא כרי גאלתו. (ערך כיפור)

פגוד חכמים

רבי שמעון וולף מפיינשטוב זצ"ל

נשמות הבינונים חוזרים לשרשם ונעשים ככריה חדשה

עקר דין ראש השנה, מי שראוי שיהיה נכתב בספרן של צדיקים על ידי תשובה שלמה, אשר על ידי כן הוא שב לאחוזת אבותיו, מחבר לקדש בספר צדיקים. וכן איפכא, מי שנקרת מן השרש הקדש ונכתב בספר עם הרשעים. וספרן של בינונים, מי שאינו ראוי להיות מחבר בקדש, וגם אינו ראוי שיהיה דבוק ומחבר ברשעים.

ולפי זה נראה מוכן טעם גדול בענין שעיר לעזאל, כי לפי זה בינונים שתלויים ועומדים עד יום הכפורים, הוא מהאי טעמא, שיום הכפורים הוא בזה ממש מעין עולם הבא יום שכלו שבת, והינו שאז יהיה תקון שלם וגדול לכל הראויים לבוא לתקון מכל הדחויים מכל הדורות, שהיו חוזרים ונראים לשוב לשרשם, כן נעשה ביום הכפורים מעין זה גם כן, שהיום גורם לטהר למי שראוי בתקד אל, ונעשה ממש ככריה חדשה, אשר היה כבר נקרת והיה מהעשוקים שנדחו, והיום חוזר לשוב לאוצר נשמות הקדושים בשרש אבותיו הקדושים [וכו'].

ואם כן מוכן ענין שעיר לעזאל, כי ידוע שאחיות כל סטרא אחרא הוא מהנשמות אשר הם נכרתים ואינם יכולין לבא לאוצר הנשמות בקדש, והם עשוקים בידם עד שיגיע זמן תקונם, ולכן אחרי שיום זה הוא מיחד לכה, ואם כן נטל מהם חיותם ושפעם, על

הכפורים יִחַטָּא שׁוֹב הָאָדָם, אינו דן אותו על שם סופו, רק דן אותו לטובה באשר הוא שם. והבי' להפך, שאם האדם הוא רשע ביום הדין, אף גלוי ונדוע לפניו יתברך שאחר כך יתחרט ויעשה תשובה, אז דן אותו לטובה על שם סופו, יעין שם.

ובזה יפרש פנות הכתוב (תהלים סב יב) 'אחת דבר אלהים שמים זו שמעתי' וגו', רצה לומר 'אחת דבר אלהים', דיום הכפורים הוא מכפר עליכם, אף 'שמים זו שמעתי', שעושה שתי פעולות הפכיות וכו"ל, וזהו 'ולך ה' חסד' (שם סב יג), שנה חסד גדול מאתו יתברך שאינו דן את האדם על שם סופו רק לטובה ולא לרעה.

ואפשר דמכח זה נקרא בתורה 'יום הכפורים' בלשון רבים, ולא יום כפור, לרמוז על שתי הפעולות של הפירה אף על גב דסתראי נינהו. (פר' בלק)

אפד בד

רבי דוד פראנסיה זצ"ל

ואומר להם תטהרו - בעברות שבין אדם לחברו

ראיתי להרב המסמך הרי"ף ז"ל בחדושי אגדות במאמריו הפונה קדים, שהקשה דמה חדש רבי אלעזר בן עזריא, דהנה דרשתו היא דברי התנא קמא. אשר מפח זה פרש דרבי אלעזר בן עזריא דבר גדול השמיענו נוסף על דברי התנא קמא, והוא זה שאם לא נטהרו בעברות שביניהם לחבריהם, אף עברות שבינם למקום לא נתכפרו.

ועל פי זה פרש פנות הכתוב 'כי ביום הזה יכפר עליכם וכו' בתנאי שטהרו אתם העברות שביניהם לחבריהם, דאם לא כן אף עברות שיש ביניהם למקום לא נתכפרו, וזהו

לו לומר 'ויטהר אתכם' כמו שאמר 'יכפר', ומהו זה שחזר לומר 'לפני ה' תטהרו'.

תשובה, הנה אמרו חז"ל שהקב"ה מרבה להיטיב עם ישראל השבים אליו, שמצד מצות ומעשים טובים שהם עתידין לעשות כאלו עשאו, וזהו אמרו 'כי ביום הזה' במה שאתם עושים מצות היום לשוב אל ה', 'יכפר עליכם' במה שעתיד 'לטהר אתכם' לעתיד כשתעשו המצות.

וחזר ואמר 'לפני ה' תטהרו', כלומר הגם שמדת בשר ודם היא שלא לרדן אלא לפי מעשיו של עכשו, הקב"ה דן אתכם כפי ערכו לפניו, דהיינו שלפניו יתברך העתיד הוא הנה לפניו יתברך, ולגבי דידיה יתברך כאלו עשיתם, וזהו 'לפני ה' תטהרו', כלומר מה שהוא לכם עתיד 'לטהר' בערך 'לפני ה'', 'תטהרו', שהקב"ה מחשבו כאלו כבר היה בהנה.

עוד ירצה 'כי ביום הזה יכפר עליכם' וגו', כי הוא יתברך מצד המחשבה טובה שיש לאדם ביום הכפורים לעשות לעתיד, ומזכה אותו בשביל העתיד. וזהו 'כי ביום הזה יכפר עליכם' במה שאתם באים להטהר, והוא דבר עתיד לבוא 'לטהר אתכם' אחר כך, עם כל זה ביום הזה מחשיב לכם כאלו עשיתם, אף שיהיה לבבכם שלם להטהר בתשובה שלמה לעתיד, וזהו 'לפני ה' תטהרו' שהוא בוחן לבות וכליות. (פר' אחרי)

דברי מרדכי

רבי מרדכי סגון זצ"ל

נדון האדם על שם סופו רק לטובה

מצינו ביום הכפורים שכתב הרב שער בת רבים ז"ל בסדרין (פר' בלק), דביום הכפורים מזכה את ישראל בשני אפנים: א. אף שגלוי ונדוע לפניו יתברך שאחר יום

בכבלי וכו'. ועל פי דברי הרי"ף ז"ל נראה דזה סיום 'ואומר להם תטהרו' בא בךדויק, דאם אינם מטהרים כל אחד עם חברו, גם בעברות שבינם למקום לא נטהרו, ועל זה מזוהר 'ואומר להם תטהרו' אתם בעצמכם בעברות שביניכם, דלא סגי בלאו הכי. (רוש יב לתשובה)

שסים הפתוב תטהרו', יעין שם פי ראויים הדברים למי שאמרן.

ועל פי זה יתישב אצלי מה שהקשה ה"ה חיד"א ז"ל בספר יוסף אמין (סי"א) משם הרב פרי חדש, שכתב דבסדר עבודת יום הכפורים מסים 'ואומר להם תטהרו', פי זה לא נמצא לא

מעשי צדיקים

הרבי לטבל במקנה ולהשלים מנחה, למען יספיק להגיע לבית המדרש לתפלת 'כל נדר', מבעוד מועד.

בספורו זאת ברבות השנים, הפטיר ר' נחמן יוסף פי עד סוף ימיו, מעולם לא עבר עליו צום קל כביום פפור ההוא, הוא נשאר ער משך כל הלילה, עמד כל היום על רגליו, ולא הרגיש כלל כי הוא שרוי בתענית, למרות שעל פי דרך הטבע עלול היה הי"ש להזיק לו ולהקשות עליו את הצום, בפרט אחר ששטה אותו אליבא ריקנא. (מלין מדיטין)

לא נמצא צמא בין הקהל

זקנים ששרדו מקהל חסידי הרה"ק רבי ליבוט אפשטיין מאו"רוב זיע"א, מתארים היו בערנה ובגעועים את המעמד הנשגב של תפלותיו, במיוחד בימים הנוראים, איך העלה אז את הצבור כלו לעולמות טמירים.

באחת השנים בשעת כל נדרי, התאספו בבית מדרשו מאות אנשים והמקום היה צר מהכילם, בהיכל דלקו גרות גדולים שהעלו עשן רב, והאזיר נעשה מחניק מרגע לרגע.

משהחשיך היום, נתקפו אנשים ביבש ובצמאון עד שבקשו מים לשותות, מאחר שהרבי טרם נכנס לתפלה, נכנס לחדרו

יום הקדוש אחרי הי"ש של הרבי

בימי בחרותו, בקש החסיד רבי נחמן יוסף וילהלם ז"ל לנסע לקוזמיר, לעשות את היום הקדוש במחצתו של הרה"ק רבי יחזקאל מקוזמיר זיע"א, אולם מפאת היותו תום, לא היתה הפרוטה מצויה בכיסו לשלם עבור הנסיעה. מחסר ברידה, התהלך מספר ימים רגלי ללא אכילה וללא שינה.

למחוז חפצו הגיע רק בשעות המאחרות של ערב היום הקדוש, בהכנסו לבית המדרש, הבחין כי הצבור כבר סים את הסעודה המפסקת, ואלו הוא עדין לא התפלל מנחה, לא טבל במקנה, ואף לא הכניס מהבקר מאומה לפיו, והנה עוד מעט מתקדש היום.

לא ידע ר' נחמן יוסף מה עליו להקדים ולעשות בזמן המועט שנותר לו, מרב מבוכה ושברון לב, פרץ בבכי מר. נכמרו רחמי החסידים על הנער, והובילוהו מיד אל הרבי, לפניו שח את מבוכתו.

בשומעו את ספקותיו, מזג לו הרבי כוס מלא יי"ש חזק של אלקוהול נקי, "זעקס און גיינציגער", וזרזו לשותותו עד גמירא באומרו, "שתוכל לצום בקלות".

גמע ר' נחמן יוסף את כוס היי"ש על קבתו הריקה עד תמה, אחר האיץ בו

חפשיים הם לשוב לבינתם, אך הוא ישאר ליום הקדוש בחברון.

בני החבורה נפרדו מרבם ושמו פניהם לבינתם ולעירם, מלבד משמשו הנאמן של הרבי ר' הירש גירש, שבכל העתים לא מש ממשמרת הקדש אשר לו.

רבי אלעזר מנדל כבר נתון היה כלו בתוך עבודת הקדש, ואלו ר' הירש יצא להתקין צרכי סעודה לסעודת היום, אלא שעד שהתפנה הרבי לסעודה, כבר נטו צללי ערב והחמה שיטה במערב הרקיע.

כבר מלכתחלה לא נחה דעתו של הרבי ממראה המרק שהגיש בדיחילו ורחימו המשמש ר' הירש, הוא שלחו לשאל על פשרות העוץ, ור' הירש מהר לביית רבה של חברון רבי שמעון מנשה זצ"ל שהכשירו.

אתר נחפז למקום אכסנית רבו, שהרי היום מעריב ושמשו של תשיעי פונה, אלא שהשעה כבר לא נראתה לרבי כמתאימה לתחלתה של סעודה, הוא פנה איפוא, להכנות אחרונות לקראת היום הקדוש, ומשמשו הירש גם הוא, לא הספיק לסעד ולו בכדי להחיות את נפשו.

הרבי הקדוש כבר עמד מעטף בתפלתו בכחות מפלאים, משל סעד סעודת מלכים בערביו של יום, אך המשמש מטל היה באחת מפנות בית הנכנסת באפיסת כחות. עבודת יומו, טרחתו וריצותיו למען הרבי, קמו עליו בשעה זו להכריעו.

אימת הדין נפלה עליו וחששותיו גברו, הכיזד יקדם מצות 'וענייתם את נפשותיכם מערב עד ערב', כשעוד מעט מעת לעת שלם לפניו, וכבר עתה כחותיו בל עמו, לבו סחרחר ואילותו עזבתו.

משמשו החסיד רבי מאיר ריבא ז"ל להודיעו מהמתרחש בהיכל בית המדרש, כעבר רגע יצא הרבי וקרא בקול, "כל החפץ לשתות חיב לעשות קדוש, מי רוצה לעשות קדוש".

מיד השתררה דממה בקהל המתפללים, הצמא המעיק נשפח מלב כל, והקהל החל בהתלהבות יתרה בעבודת היום.

במוצאי יום הקדוש, אחר שקדשו את הלבנה בעודם שרויים בתענית, יצאו החסידים במחולות ובשירה, והאריכו לפזז ולרקוד יותר מבכל שנה עד חצי הלילה, מבלי להרגיש כלל ברעב או בצמא, לא נמצא בקהל אחד שבקש ולו לגימת מים. (בלבת אט)

הטבק של הרבי

מדי שנה בימי הרחמים והסליחות, נוהג היה הרה"ק רבי אלעזר מנדל מלעלוב זיע"א לנסע לחברון עיר האבות, שם היה מבקש רחמים עבור בני אברהם יצחק ויעקב.

באחת השנים קבע הרבי את מועד החזרה לירושלים בערב היום הקדוש, בני לוייתו כבר הכינו עצמם לקראת המסע, שבאותם ימים בהם נסעו בעגלות רועעות, רתומות לבהמות משא סרבניות לא היה מן הקלים והנוחים. בעוד הכל מכינים עצמם, יצא הרבי והודיע כי אינו יכול לשוב היום ירושלים משום שהאבות לא נפרדו ממנו.

כמה מבני לוייתו של הרבי נותרו המומים ומפי תדהמה, מה יעשו, הרי לא הודיעו לבני משפחותיהם כי לא ישובו, וכיצד יתפוננו לקראת היום הקדוש, אחד מהם אף העז ואמר לרבי, הכי גלך ונספר לעגלונים שכבר שכרנו, כי האבות לא נפרדו מהרבי, השיבו הצדיק כי אין הוא מבקש ממעלתם להשאר,

בחדר הסמוך לחדרו נתקבצו חסידים, והחלו בתפלת ליל יום הכפורים. כאשר שמע הרבי כי כבר פתח שליח הצבור בתפלת 'כל נדרי', אמר, "מקנה אני כי קדשת 'כתר' של מחר תביא לי כחות ואקום ממשכבי".

אכן כך היה, בקדשת 'כתר' של שחרית כבר היה בכחותיו להתפלל, בקדשת 'כתר' של מוסף כבר ישב במטותו, לאחר קדשת 'כתר' של מנחה, כבר ירד מעט ממטותו ועמד על רגליו, ובתפלת נעילה, כבר עמד בתפלת שמונה עשרה כלה. במוצאי יום הכפורים שב הרבי לאיתנו, והתישב ללמד בחשק גובר. (אבירי הוועים)

תפלות מתוך ענמת נפש

אחד מחסידי הבעל שם טוב הקדוש זיע"א, רגיל היה להגיע אליו מדי שנה בליל ערב יום כפור, לערף במחצתו את הכפרות, ולהשאיר בצלו ליום הקדוש. בין מקום מגוריו לעיר מז'בוז' השתרע יער עבות, אותו רגיל היה לחצות כשהוא רכוב על סוסו.

לעת זקנותו עלה בדתו כי השנה ישנה ממנהגו ולא יסע אל הרבי כבר בלילה, עם בקר יערף סדר כפרות בביתו, אחר יותר בידו זמן די והותר כדי להגיע עד מז'בוז' הסמוכה. בערב יום כפור בשעה שמונה בבקר יצא החסיד מביתו, פדרכו רכב על סוסו, ולקח עמו כל הנצרך ליום הקדוש.

כאשר נכנס בעבי היער, חש לפתע עיפות עצומה, לבסוף גמר בדתו כי מאחר והיום גדול, עדו יש באפשרותו לפוש קמעה. קשר את הסוס לאילו סמוך, והשתרע לידו על הקרקע למנוחת עראי.

בהיותו עיף ויגע, אחרתו שנה עמקה, כאשר הקיץ מתגנמתו הבחין כי השמש כבר

לפתתה, בעוד הרבי עומד בתפלתו, פנה לתור אחר משמשו, הוא נגש לפנה בה היה מטל ר' הירש, ובמחות ידו שאלו לסבת השתטחותו על הקרקע, ר' הירש השיב במגוד די, רמז פי כחותיו אלו לחלוטין.

הרבי פתח את קפסת הטבק, והגישה לר' הירש שהריח הימנה, והנה התרחש הפלא, הוא התרומם ממקומו משל בריה חדשה באה לכאן, מני אותה שעה עד שלהי הצום עמד והתפלל בכחות מחדשים לתמיתם של כל רואיו.

מאחר יותר ספר כי בשעה שהריח מקפסת הטבק של הרבי, חש כמי שסעד סעודת שלמה בשעתו, כחותיו שבו אליו באחת, ואתו צום עבר עליו ביתר קלות מכל צום אחר. (אורי יהל)

קדשת 'כתר' הביאה כחות

היה זה בליל שבת תשובה, הרה"ק האבני ניר זיע"א ישב בחדרו ולמד, אך בחצות הלילה כבר הגר, וחשכה סמיכה השתררה בחדר. הרבי שחפץ להמשיך בלמודו, מהר לצאת לחצר, בה עמד סמוך למגורת רחוב המאירה באמצעות נפט מחצות לילה עד עלות השחר, הגמרא בידו, והוא לומד בהתמדה.

בשבת קדש בשעת שחרית חלה ונפל למשכב, כאשר הגיע ערב יום הכפורים אמר למקרביו, "יותר מהצער שמצטער אנכי על שלא אוכל לצום מחר, מצטער אני שאיני יכול לאכול כדת היום".

סעודה מפסקת סעודו כל המתקבצים בצלו בחדר הסמוך, גם לפניו הגישו קערה עם אכל אף היא שבה מלאה כאשר נכנסה. הרבי צנה את בנו הרה"ק השם משמואל זיע"א, לחלק את המזון כשירים בין החסידים.

מטבע של אברהם אבינו

בשלהי שנת תק"ס, ראה הרה"ק רבי נחמן **מברסלב** זיע"א ברוח קדשו כי עליו לעקור ממקומו, ולקבע את דירתו בזלוטיפאלי. מאחר וכן, קם ונסע לזלוטיפאלי, מבלי ששאל את פי איש מאנשי הקהלה, שכר דירה בעיר וקבע בה את משכנו.

על אף שהגיע ללא הודעה מראש, קבלוהו אנשי המקום בכבוד גדול. לתפלות ראש השנה נתקבצו במחצתו קהל רב של כמאה איש ויותר, הגם שאנשי הרבי לא הכינו מקום עבורם, יען הוא עצמו היה כאורח בעיר אליה הגיע סמוך ונראה לראש השנה.

אנשי הקהלה קבלו את האורחים שהגיעו מערים אחרות בסבר פנים, והפצירו ברבי שיגיע להתפלל בבית הכנסת הגדול עם אנשיו, היות והמקום רחב ידים וראוי לקהל הרב.

נענה רבי נחמן להזמנה והתפלל עמו בימי ראש השנה וביום כפור, אנשי המקום ותרו למענו והכל התנהל על פי צויו, אם בעניניו בעלי התפלות והתוקע, וכן בכל סדרי התפלות, ורבי נחמן ישב בעיר בשלוה בימים הנוראים.

לקראת סוף היום הקדוש, נגש לעמוד התפלה אדם שחפץ לשמש כשליח צבור, ופתח בתפלת נעילה לפני העמוד שלא כרצון הרבי, אך באמצע התפלה נאלם לפתע פיו, לא היה באפשרותו להמשיך בתפלה, והוא נאלץ לעזב את העמוד בחרפה גדולה ויעמוד חתנו תחתיו.

אחרי כן במוצאי יום כפור אמר הרבי בדרבי צחות נאה כדרכו על ענין בעלי התפלה

עומדת בראשי האילנות וזמן שקיעת החמה קרב ובא, לבו התמלא בעגמת נפש ובצער, מלבד האימה והפחד שגפלו עליו.

בהיותו מתלמידו הבעל שם טוב הקדוש, זכר היטב שהכל מן השמים, כעת לא נותרה בידו הברכה, עליו להשאר לבדו בלב היער. הכניס את כיסו ואת שאר חפציו לשקו וקשר הכל עם הסוס לאילו, לבש בגדי שבת ועליהם הטלית והקיטל, התפלל מנחה, ואחריה פתח באמירת 'כל נדר' בלב נשבר לשברי שברים, בבכיות מעמק הלב ובגם של דמעות.

הלכנה זרחה והאירה לו היטב מבעד לסבך העצים, כך יכול להתפלל כראוי מתוך המחזור שנשא עמו, גמר כל התפלה ואחריה שיר היחוד ולמד משניות עד חצות לילה, אחר נשכב לגנום על הארץ בעצב ובמורא גדול, בבקר קם והתפלל כל התפלות בהמית לבב עד כלות הנפש, ולעת ערב התפלל נעילה.

כאשר ראה והנה יצאו הכוכבים, התפלל תפלת ערבית, עלה על סוסו ורכב חיש מהר לבית הבעל שם טוב למזיבז, כאשר בא בצל הקדש בנתינת שלום, בכה תמרורים על אשר ארע, היכן נגזר עליו לשהות ביום הקדוש.

הרגיעו הבעל שם טוב ואמר, בני היקר, אל תדאג אל תבכה ואל תצטער מאשר עבר עליך, ברור כי הכל היה מן השמים ולטובה, שמא שרו עליך אי אלו דינים.

בנוסף, אולי מחמת שבטחת כל השנים בכך שאתה נוסע למזיבז ליום כפור ושם תתפלל כראוי, נגזר עליך מן השמים לטובה שתשאר ביער, שם יהא לך נשבר, מלא צער ועגמת נפש וכן תערך את תפלות היום הקדוש. (וכו צדיק לברכה)

בקש להטעימם מן היין המשבח אשר במרתפו. הורה העשיר לנער היהודי שבביתו, להעלות קנקנו מהמרתף יין משופרא דשופרא, אבל דא עקא, המרתף חשוך הוא.

נזקק איפוא העשיר לשלח עם הנער היהודי גם את המשרת הגוי, כדי שיחזיק בנר ויאיר את הדרך לפני היהודי המביא מן היין. אלו אמנם פו עשו שניהם, היה הכל שפיר והיו הכל נהנים מן היין, אולם למעשה לא כך היה.

בעלותם מן המרתף, נוכחו המסבים לראות כיצד מחזיק המשרת היהודי בנר, ואלו הגוי מביא את צלוחית היין. לא די בכך שלא הועילו שניהם באותה הליכה, אלא שאף קלקלו, היהודי עבר על אסור שבת בטלטלו נר דולק, והגוי שאחז ביין, אסרו בשתייה כדיו יין נסוף, סתם יינם. הרי לה דגמא להתנהגות של עקש ופתלתל. (ממסנתו של ר' גודל)

כי ידיו ה' עמו ועל עבדיו יתנחם כי יראה כי אזלת יד ואפס עצור ועזוב (לב לו)

כתב רבי יצחק יהודה טרונק מקוטנא זצ"ל, השם יתברך מתנחם על מיתת צדיקים, אף כי 'קור בעיני ה' המותה לחסידיו' (תהלים קטז טו), עם כל זאת 'כי יראה כי אזלת יד', פי לא יכלו לעצור בעד מעשי הדור, באשר שומע כבר אין להם, בשעה כזו טובה לפניהם הסתלקותם מזה העולם, ובעבור 'אזלת יד' של עבדיו להיות 'עצור ועזוב', יתנחם ה' יתברך על מיתתם.

שמעתי מפי הרה"ק האבני נור מסוכטשוב זיע"א, שבעת חליו של זקני הרה"ק **רבי ישראל יצחק מוארקא** זיע"א, התענגו חותנו הרה"ק **רבי מנחם מנדל מקאצק** זיע"א

של אותו יום כפור, שהוא כ'מטבע של אברהם אבינו, זקן וזקנה מצד אחד, בחור ובתולה מצד אחד. בתחלה התפלל חותנו של הבעל געילה ואחר כך חתנו, ועקר מחשבת שניהם בשעת התפלה היתה בעבור נשותיהם העומדות בעזרת הנשים, כדי להתכבד בעיניהם.

דברי הרבי הגיעו לאזני אותו בעל תפלה, מחמת כך התרעם על הרבי שחשף את צפונות לבו בהם הוא עצמו טרב להכיר, ומאותו היום החל לרדפו ולהציק לו רבות. (חיי מוהר"ן)

כך היה בקדש הקדשים

אחד החסידים המקרבים לרה"ק **רבי ישראל פרלוב מסטאלין** זיע"א "היינוקא", הגז ושאלו לפשר העבדה, שפעמים, יהודי משיח את לבו לפני הרבי, אף אינו מקבל מענה.

ענה הרבי, "בבית המקדש, בשעה בה נכנס הכהן הגדול ביום הכפורים לפני ולפנים, ושטח את בקשת ישראל לפני הקב"ה, גם הוא לא שמע תשובה". לבסוף הוסיף הרבי "אבל מי שצריך, שומע". (מאורי אש)

פרשת האזינו

דור עקש ופתלתל (לב ה)

דרש הרה"ק **רבי שמחה בונם מפשיסחא** זיע"א, 'עקש ופתלתל', משמעותו עקם ומפתל בכפל כפלים, והיה מסביר זאת על פי משל.

עשיר מפלג ערך סעודה גדולה בליל שבת קדש, וכטוב לב האורחים בסעודה,

לעמדתם. חששו אנשי החברא קדישא לעשות כף, מפני כבוד הנפטר. הם טענו, כי מאחר וחלפה תקופה כה ארכה מזמן הקבורה, ישנה סכנה שכל נגיעה קלה בגוף הקדוש עלולה להביא לגזק.

אותה עת שהה בירושלים הרה"ק **רבי פנחס דוד הורוויץ מבוסטון** זיע"א, בן אחותו של הרבי מסוסנובצא. הוא חשב ומצא דרך לפרק את הארון מבלי לגעת בגוף הנפטר, קרא לבן אחותו רבי זושא ברונוויין שהיה מאנשי החברא קדישא, והראה לו בדיוק כיצד נתן לעשות זאת.

הוא זמן אליו את אנשי החברא קדישא, שפעלו לפי הוראותיו ופרקו את הארון קמעא קמעא. לרב פליאתם, נוכחו לראות שלא היו יזוקים לכל זאת, משום שגופו של הרבי מסוסנובצא היה שלם כביום פטירתו.

שמח רבי פנחס דוד שעלה בידו לפעל שיקברו את דודו בלא חציצת ארון ואמר, "אלו לא באתי מביתי שבארצות הברית לירושלים עיר הקדש אלא כדי לתקן זאת, דיני". בשנים הבאות חזר וספר כיצד הגה את הרעיון להוציא את הגוף מהארון מבלי לפגוע בו, והיה מאריך בזה כאלו מבקש להשריש ידיעה זו בקרב בני ביתו, שתמצא להם כאשר יזדקקו לה בעתיד.

לבסוף אמנם הצרכו לה, בקבורת רבי פנחס דוד בעצמו. הוא נסתלק בארצות הברית בח' בכסלו שנת תש"ב, אחר שבקש להטמןו בהר הזיתים סמוך לאביו, הרה"ק רבי שמואל שמעלקא הלוי הורוויץ, חתנו של הרה"ק רבי אלעזר מנדל מלעלוב זיע"א.

אולם, כיון שעלה לגזי מרומים במהלך מלחמת העולם השנייה, לא יכלו למלא

ישאל, "במה עוסקים חסידי ווארקא עכשו", השיבו שהם עוסקים באמירת תהלים לרפואתו.

התפלא הרבי מקאצק ואמר, "אין עכשו זמן לכה, כי לא את הצדיק החולה דנים בשעה זו, כי אין למדת הדין אליו כלום, את הדור דנים, האם ההנהגה שאותה הנהיג הצדיק עד כה מתאימה לו, או שמא נחוצה עבור הדור הנהגה אחרת. מה יועילו התהלים, אם אין הדור ראוי לפרנסו". (מקרא מפויט)

וכפר אדמתו עמו (לב מג)

ביום כ"ה אלו שנת תרצ"ג, נסתלק בפולין הרה"ק **רבי אלתר אברהם בצלאל נתן נטע בידרמן מסוסנובצא** זיע"א, אחיו הצעיר של הרה"ק רבי דוד צבי שלמה בידרמן זיע"א. הוא צנה עוד בחייו להעלות את עצמותיו לאחר הסתלקותו לארץ הקדש, ולכן כשנלקח לבית עולמו, הטמינוהו באפן זמני על תנאי, בחוץ לארץ.

קיים הצנאה התעכב במשך זמן רב, בשל הקשי בהשגת האשורים הדרושים לכה. רק ביום ב' בכסלו תרצ"ה, למעלה משנה לאחר פטירתו, הצליחו בני המשפחה להעלות את ארונו לארץ ישראל, ולקברו בחלקת אדמו"רי לעלוב בהר הזיתים, סמוך ונראה לציון אביו הקדוש הרה"ק רבי אלעזר מנחם מנדל זיע"א ואחיו הרה"ק רבי דוד צבי שלמה.

מנהג ארץ ישראל מאז ומקדם, שלא לקבור נפטרים בתוך ארון, למען לא תהא חציצה בין הגוף לאדמת ארץ הקדש, שהרי כל הקבור בארץ ישראל כאלו קבור תחת המזבח, שנאמר 'וכפר אדמתו עמו'. על כן רצו בני המשפחה לקבור אף את הרבי מסוסנובצא כנהוג.

של הרבי מסוסנובצא ושָׁמַע אֶז אֶת כָּל ההוֹרָאוֹת, שִׁיעֶשֶׂה זֹאת עִתָּה. בְּרַם, רַבִּי זֹשָׁא מֵאֵן לַעֲשׂוֹת זֹאת, הוּא טָעוּ, כִּי אֵין לְהַשׁוֹת בֵּין קְבוּרָתוֹ שֶׁל הַרְבֵּי מִסּוֹנוֹבְצָא, שֶׁהוּבָא לְכָאן לְאַחַר שָׁנָה וַחֲצִי, לְבִיו אָרוֹנוֹ שֶׁל רַבִּי פִּנְחָס דְּוֵד הַמוּבָא לְאַחַר כְּאַרְבַּע שָׁנִים.

"מלכוד" זאת, הוסיף רבי זושא וטען כנגד הרבי מבוסטון, "זמן ההפלה הארוך באגניה, השהיה הארקה בנמל תחת השמש הקופחת, והטלטול עד לירושלים, מי יוכל לטול על עצמו אחריות שקזו".

לאחר הפצרות רבות, הסכים רבי זושא לנסות. הוא קרא לאחיו של רבי פנחס דוד, הרה"צ המקובל רבי יהושע הורוויץ, ולרבי מרדכי אייזנברג, והם החלו לפרק בזהירות את דפן הארון כפי שהראה בשעתו רבי פנחס דוד בעצמו, ואז, המה ראו כן תמהו, להוכיח שכל הזהירות אינה נחוצה, שכן גופו של רבי פנחס דוד היה שלם לגמרי כביום פטירתו. (אהל מועד - לעלוב, פרשת ויצא)

שימו לב לכול הדברים אשר אנכי מעיד בכם היום וגו', כי לא דבר רק הוא מכם (לב מו - מז)

באחת הישיבות המפורסמות, התקשו בני הישיבה וראשיה בדברי המהרש"א, על אף עמלם הרב לא עלה בידם להבין את דבריו הקדושים, עד שגראה היה בעיניהם כי לא ירד המהרש"א לסוף דעת התוספות בסגיה.

הדבר היה לפלא בעיניהם, עד שנמנו וגמרו מספר בחורים לגשת אל החזון איש זצ"ל ולשאל את פיו, מששמע החזון איש את קשיתם המסובכת, הורה להם לשוב אליו לאחר זמן, למען יהא ספק בידו לעיני בדבר.

את בקשתו שכן הדרכים היו חסומות. מחסר ברה, החלט לקברו בארצות הברית על תנאי רק שלוש וחצי שנים לאחר הסתלקותו נסתיימה המלחמה, ורק כחצי שנה לאחר מכן, נקרתה ההזדמנות המתאימה להעלות את הארון לארץ הקדש.

הארון העלה על אגנית משא שהפליגה לארץ ישראל במשך שבועים, אולם בהגיעם לנמל חיפה, פתחו עובדי הנמל בשביתה. מטעם האגניה פרקו, והארון עמד בנמל תחת השמש הקופחת במשך יומים ללא אפשרות להכניסו לארץ הקדש.

לאחר מכן, כאשר קבלו את האשור המיחל לצאת מהנמל, ראו כי דפנות הארון התחממו כל כך, עד שכאשר נגעו בו היתה היד סולדת בו ונכונית. המלומים יצאו במהירות האפשרית לירושלים, אך הדרכים היו משבשות והרכב מישו, כך שהדרך ארכה מספר שעות, בהן הרכב הנוסע מתזז ומקפץ והארון נע ונד מצד לצד.

כאשר הגיעו לירושלים, קרא בנו של רבי פנחס דוד, הרה"ק רבי לוי יצחק הורוויץ מבוסטון זיע"א לאנשי החברא קדישא, ואמר שהוא זוכר כיצד היה אביו הרבי חזר ומספר, משנן באגני בניו כיצד הוא התעקש שלא יקברו את דודו הרבי מסוסנובצא בארון, כי אם יטמנוהו באדמת ארץ הקדושה.

בנוסף, ספר את אשר צוה הרבי הנפטר, כי טרם ידעו האם הגוף שלם אם לאו, הוא מצא עצה כיצד לפרק את הארון מבלי לטול סכנו. לפיכך, מבין הוא שפונתו של אביו היתה אף לעתיד, להורות להם את הדרך אשר יתנהגו בה עמו בעצמו.

במיחד בקש מבן אחותו של רבי פנחס דוד, רבי זושא ברנדווין, שעסק בקבורתו

נכון כי בודאי מסתתרת גם כאן חכמה עמוקה, ומה שעדין אינו מבין אותה, אין זה אלא מחסרון דעתו הוא.

קשיא נוספת קננה בלבו של ה'בן, מאז ומקדם ידע שהיו לאביו אוצרות לאין שעור, אף עדין לא מצא אלא מעט מהם. קשיא זו הטרידה את דעתו ולא נתנה לו מנוח, עד שהיה חושב מחשבות תמיד למצוא פתרונה לדעת, היכן הטמין אביו את אוצרותיו.

אחד הימים עת הציקוהו מחשבותיו, עלה בדעתו כי זה הדרך בעל החסרונות אינו קשיא, אלא הוא הוא הפתרון לקשיטו השנייה.

שעות על גבי שעות היה עומד ומתבונן ברצפת האבנים המעונות, עד שאט אט נתברר ונתבהר לו כי אין כאן ציורים, אלא סימנים ברורים אשר מהם הבין, כי בחכמתו גנז אביו את אוצרותיו בחדר זה. עוות הצורות לא בא אלא לרמז לו היכן הפתח, אשר דרכו יוכל להכנס אל גנזי המלך.

לאחר התבוננות מעמיקה, עלה בידו להגיע אל הפתרון המיחל, במוצאו את מכמני האוצרות ואת שכיות החמדה אשר גנז אביו בחכמתו.

הנמשל יובן על בוריו, על פי דברי הזהר הקדוש שאמרו על הפסוק 'כי לא דבר רק הוא מכס', אם נדמה לכם שהתורה ריקנית, דעו שהחסרון הוא 'מכס', מחסר הבנתכם ובינתכם, כי התורה כלה מלאה אבנים טובות ומרגליות יקרות, כל הטובות שבעולם וכל חפצי הערף, לא ישוו לערף התורה. (כדת נפש משיבת)

משחזרו, נקף החזון איש באצבעו ואמר, "אנחנו עמי הארץ ולא המהרש"א", הוא הוכיח להם שלא הבינו כלל את מהלך הסגיה, וזקא מתוך דברי המהרש"א היא מובנת על בוריה, ואז מתישבים דברי התוספות על מכונם כראוי.

כאשר תמחו כיצד עלה בידו להגיע להבנה עמוקה זו, השיכם כי ברגע ששמע את הקשיא, היה ברור לו שהמהרש"א לא טעה, מתוך הנחה זו למד את הסגיה מתחלה עד שזכה להבינה כראוי. (כדת נפש משיבת)

כי לא דבר רק הוא מכס כי הוא חייכם ובדבר הזה תאריכו ימים (לב מז)

משל משלו הראשונים, על מלך אדיר וחקם שגנה פלטרין והורישו לבנו אחריו. כאשר נכנס הבן אל בית המלכות, היה עומד ומשתומם מעצם חכמת אביו, וככל שארכו לו שם הימים, היה רואה יותר ויותר עד כמה השכיל אביו לתכנן את בית המלוכה בשלמות ובתבונה, עד שלא היו בו אגו, דלת או חלון שלא היה בנינם מלא מדע וחקמה, מדוע הנח זה באפו ובמקום זה, וחרבו בעיניו אחר.

ביום מן הימים נכנס בן המלך לאחד מחדרי המלוכה לפני ולפנים, והנה הוא רואה כי ציור רצפת האבנים מעונות, השתומם למראה עיניו, והיה עומד ותוהה, איך נסתרה חכמת אביו, כיצד לא שת לבו אל הדבר.

כאשר ראו הנוכחים את תמיהתו, נסו להרגיעו באמרו אליו כי כל אדם עשוי לטעות, ואל לו להתעמק בדבר יותר מדי, אף הבן שכבר הפיר בחכמת אביו השלמה, ידע אל

יומא דהילולא

כְּאִשֶּׁר הֲצִיעוּ לְפָנָיו נִכְבְּדוֹת עִם זִוְגָתוֹ הֶרְבֵּנִית, לֹא רָצְתָה אָמוֹ לְהִסְכִּים לְאוֹתוֹ שְׂדוּף. רִבְנוּ בְּשׂוּמְעוֹ זֹאת, הִתְחִיל לְבָכוֹת וְאָמַר שְׁכָל הֵהָתֵר לְרְאוּתָהּ כִּי אָסוּר לְאָדָם שְׂיִקְדָּשׁ עַד שְׂיִרְאַנָּהּ, אוֹלָם בְּאִפְּן זֶה הִסְתַּכַּלְתִּי עַל אִשָּׁה לְלֹא צָרָךְ, וְעַל דָּא קָא בְּכִינָא.

לְאַחַר כְּשִׁלֵּשׁ שָׁנִים, עָקַר לְטְרַנְסִילְבָּנְיָהּ, שֵׁם מְנָהוּ אָבִיו כְּרֵבָה שֶׁל דְּעַעֵשׁ, וְעִם הִסְתַּלְקוֹת אָבִיו בְּשָׁנַת תר"ה, מְלֹא מְקוֹמוֹ כְּרָבוֹ שֶׁל מְדִינַת זִיבְעֵנְבִירְגוֹן.

מִפְּאֵת גִּזְרַת הַשְּׁלֹטוֹנוֹת, הִיָּתָה יִשִּׁיבְתָם שֶׁל הַיְּהוּדִים בְּעִיר דְּעַעֵשׁ מְגֻבֶּלֶת, עַל כֵּן נֶאֱלָץ לַעֲקוֹר מְקוֹם מוֹשְׁבּוֹ לַעִיר אוֹיִרְשׁוֹר, שֵׁם נֶהַל קְהֵלְתוֹ בְּרָמָה.

בְּשָׁנַת תרס"ו חָזַר לְדְעַעֵשׁ, שֵׁם הַחֵל לְהִנְהִיג עֵדֶת חֲסִידִים גְּדוֹלָה. בְּיָמָיו פָּרְחָה חֲסִידוֹת דְּעַעֵשׁ וְשִׁגְשֻׁגָהּ, כְּאִשֶּׁר רַבִּים מִבְּנֵי הוֹנְגְרִיָּה וְטְרַנְסִילְבָּנְיָה נוֹהִים אַחֲרָיו, מְשֻׁנִּים אֶת הַנְּהֻגוֹתֵיהֶם וְהַלִּיכוֹתֵיהֶם, וְאָף אֶת נֶסֶח הַתְּפִלָּה, וּמְקַבְּלִים עַל עַצְמָם דְּרַכֵּי הַחֲסִידוֹת בְּכָל אֲרָחוֹת חַיֵּיהֶם.

עַל אֵף שֶׁנֶּהַל בְּרָמָה עֵדֶתוֹ, נִסְעַ לְהִסְתַּוֵּפֵף בְּצֵל גְּדוֹלֵי דוֹרוֹ, בְּהֵם הִרְה"ק מְסַאָדִיגוֹרָא זִיע"א, וְהִרְה"ק הַדְּבָרִי חַיִּים מְצַאנְזוֹ זִיע"א. עֵדֶת חֲסִידָיו מִתְּלוּהָ

שֶׁל אִוְרוֹ שֶׁל רִבְנוֹ הַפְּצִיעַ בְּשָׁנַת תַּקַּע"ח, בְּבֵית אָבִיו הִרְה"ק רַבִּי יִחְזְקָאֵל זִיע"א בְּעַל מְרֵאָה יִחְזְקָאֵל אַב"ד קְאָרְלִסְבוּרְג, שְׁהָיָה חֲתָן הִרְה"ק רַבִּי הַעֲנִיף מְלִינְסְק. נִקְרָא עַל שֵׁם הִרְה"ק רַבִּי מְעַנְדִּיל מְרִימְנוֹב זִיע"א אֲשֶׁר הָיָה רַבּוֹ הַמְּבַהֵק שֶׁל אָבִיו.

בוֹצִיץ בּוֹצִיץ מְקַטְפִּיא וִידְע, כְּבָר בְּצַעֲרֵירוֹתוֹ הִתְגַּדֵּל הַנְּעַר, שְׁמוֹ נִשְׂא בְּהַעֲרָצָה, בְּאִשֶּׁר רַב קְדָשְׁתּוֹ וְחֲסִידוֹתוֹ הָיוּ לְשִׁיחָה בְּפִי הַבְּרִיּוֹת. בְּשָׁנַת תַּקצ"ב נָדַד לְיִשִּׁיבְתּוֹ שֶׁל הַחֲתָם סוֹפֵר זַצ"ל, אֲשֶׁר קָרְבוּ וְחֻבְבוּ עַד מָאֵד, אֶת רַבּוֹ זֶה רְאָה כְּרַבּוֹ הַמְּבַהֵק בְּנִגְלָה.

לְאַחַר כְּחֻמֵּשׁ שָׁנִים, עָבַר לְלַמֵּד בְּעִיר אוֹהֵל, שֵׁם נִשְׂא לְאִשָּׁה אֶת בֵּיתוֹ שֶׁל הַנְּגִיד הַחֲסִיד ר' לִיבוּשׁ קְרוֹיִס. בְּאוֹהֵל הִתְקַרַּב לְהִרְה"ק בְּעַל הַיִּשְׁמַח מִשָּׁה זִיע"א, מְמֻנּוֹ קָנָה דְּרַכֵּי עֲבוּדַת ה' וְחֲסִידוֹת צְרוּפָה, וְאָף הִתְגוֹרַר תְּקוּפָה מְסִימַת בְּבֵיתוֹ.

בְּאוֹהֵל, הִתְרוּעַע וְהִתְיַדַּד עִם נִכְדֵי רַבּוֹ, הֵלֹא הֵם הִרְה"ק רַבִּי יִחְזְקָאֵל שְׂרָגָא מְשִׁינְאוּא זִיע"א בְּנוֹ הַגְּדוֹל שֶׁל הִרְה"ק הַדְּבָרִי חַיִּים מְצַאנְזוֹ זִיע"א אֲשֶׁר הָיָה חֲתָן הָאֲרִיָּה דְּבֵי עֵילְאֵי מוֹיִשְׁנִיצָא שְׁהָיָה חֲתָן הַיִּשְׁמַח מִשָּׁה, וְהִרְה"ק מְסִיגְעֵט בְּעַל הַיִּטֵּב לֵב זִיע"א.

מאמרותי

בגמרא פסחים (ה.) בזכות 'וילקחתם לכם ביום הראשון' (ויקרא כג מ), אני בונה לכם ראשון, 'מרום מראשון מקום מקדשנו' (ירמיה יז יב).

הענין על פי הא דאיתא בגמרא יומא שחרבן בית המקדש היה מחמת שנאת חנם, והנה ארבע מינים שבלולב מורה על אחדות כל סוגי ישראל, כמו שאיתא במדרש ארתור טעם וריח וכו', ולכן על ידי זה 'וילקחתם לכם' ארבע מינים, אני בונה לכם ראשון כו', שתזכו לבנין בית המקדש במהרה בימינו אמן. (ימי זכרון)

עין בעין אנו רואים במצות ספה, כי זה שראוי לכך נהנה מאד מיישיבת ספה, אבל מי שאינו ראוי, היא עליו למשא לשבת בספה, אף שאין בו חסרון כ"ס, קשה עליו לשבת בספה כל היום, ושמח כשרואה ביאת גשמים שיוכל להפטר.

כן יהיה לעתיד, הסכה תהיה לצל יומם למי שראוי לכך, אולם אמות העולם שלא ירצו להתקרב מאהבה בלב תמים, לא יהיה הסכה למגן עליהם כלל, וכל אחד ואחד מבעט וכו' כדאיתא (ע"ז ג.). (ימי זכרון)

טעם דסכה אסור להיות ממחבר לקרקע, דעגנו סכה היא להיות מפרש מן החמירות, רק בדבקות תחת צל כנפי השכינה. (ימי זכרון)

היתה אליו במסעות אלו. נודע היה כגאון עצום בתורה, ובעל מחדש נפלא בעיון ועמקות.

אך הקים ישיבה גדולה לבחורים, אותה נהל בעירו דעעש, שמו נשא לתהלה בפני בני דורו כבעל מופת עצום, ועובד ה' נשגב. היה מערה בעניני הפלל, והעמיד הדת על תלה בכל אזורי מגוריו.

בשנת תרל"ה הקים ויסד את כולל אהבת ציון זיבנבערגען לטובת עניי ארץ ישראל, ועמד בראשו עד ליום הסתלקותו. ביום י"ג תשרי תרמ"ה עלה לשמי רום, כשהוא מותר אחריו ברכה את ספריו, שערי צדק על אורח חיים ויורה דעה וש"ת, משפט צדק על חשן משפט, אבני צדק על אבן העזר, ואת ספרו הנודע בשמו מעגלי צדק על התורה.

את מקומו מלא אחריו בנו יחידו הרה"ק רבי משה זיע"א. ספר הרה"ק רבי מרדכי חיים מסלונים זיע"א, כי לפני הסתלקותו, בקש שימנו את בנו יחידו לממלא מקומו, אך ראשי הקהלה אמרו לו שישנם פורקי על ששולטים בקהלה, הם מבקשים למנות רב שיהיה יותר בהשקפתם ולא ינחו לבן רבנו לקבל את המשרה.

אמר להם רבנו, "מקבלני מרבותי, שאם אין מפחדים מהרשעים, הם אינם יכולים לעשות שום רע", וכן היה (מאמר מרדכי). (נזר התורה, ימי זכרון)

פרשת האזינו

יראת שמים

עימו, ועל אחת כמה וכמה מי שחפץ לקבל את ברכתו, צריך היה לעסוק בהשתדלות מרובה לכך. השייך עצמו לא היה יוצא מפתח ביתו החוצה ולא היה מתראה להמון העם כלל, ורק אחר מאמצים רבים היו יכולים לשחר את פניו.

הפרנס עצמו, שהיה מופלג בעושר וגדול במסחר, הכיר את אחד ממקורביו של השייך, והוא שסידר לו פגישה עם השייך באופן מידי. הפרנס הגיע לארמונו של השייך ובהתרגשות רבה מסר לו את דברי הרב על רצונו להיפגש עימו. השייך שמע את הבקשה ונענה לה תיכף: גם אנכי שמעתי את שמעו הטוב של רב העיר ויודע אני על חכמתו המופלגת, חפץ אני מאד לראותו, לך השב לו דבר ואמור לו כי בוא יבוא אלי מהרה ואל יאחר.

כאשר הגיעה תשובתו של השייך לרבי משה גאלאנטי, מיהר הרב ובא אצלו לארמונו. כראות השייך את פניו של הרב נשא חן בעיניו וקבלו בכבוד גדול ובסבר פנים יפות ויושיבהו לפניו, ואז החלו לשוחח. תוך כדי שיחתם שאל השייך את הרב לאמור: שמעתי עליך כי איש חכם אתה, היש לך ידיעה בחכמה פלונית? כאשר השיבו הרב בחיוב, וכי אכן חננו אלקים מעט מחכמה זו, החל השייך לשוחח עימו בנבכי חכמה זו. עד מהרה התברר לשייך כי רבי משה גאלאנטי מלא וגדוש בחכמה זו, והיה זה לחידוש מופלא עבורו שכן עד אז סבור היה השייך שאין עוד מלבדו בידיעתה. כאשר ראה השייך את חכמת הרב ועושר ידיעותיו קשר עמו קשר של אהבה ואמר לו: אחי ידידי, דע לך כי שמחתי היום בחמתך, ועל כן הנני מבקשך

סיפר הגאון רבי אליהו לופיאן זצ"ל: הגאון רבי משה גאלאנטי זצ"ל, רבה של העיר דמשק ובעל 'ברך משה', מלבד היותו גאון וצדיק היה גם חכם בכל שבע החכמות. ועם זאת, היו יודעים בני דורו להצביע על שייך אחד מבני ישמעאל, שגם כן ידע את כל שבע החכמות, אולם מעלה אחת היתה לו שלא הייתה לרבי משה גאלאנטי: כל מי שהיה לו חולה בביתו היה בא אל אותו השייך הישמעאלי ומבקש ממנו להתפלל על החולה שיבריא. אותו שייך היה מתפלל בהתבודדות כמחצית השעה, פחות או יותר, ואחר כך היה יוצא ואומר אם יחיה החולה או ימות.

כאשר הגיעה השמועה לאזני רבי משה גאלאנטי התפלא מאד על הדבר: וכי גוי זה קדוש וטהור עד כדי כך שנפתחים לפניו ספרי חיים וספרי מתים, והלא אני עובד את השי"ת ועוסק בתורתו ובמצוותיו כל היום, מדוע לא אדע גם אני כמוהו את סוד עניין זה? עניין זה הציק לרבי משה גאלאנטי וציער אותו עד מאד, עד שביום מהימים גמלה בליבו ההחלטה ללכת אל השייך הישמעאלי ולגלגל עמו דברים, אולי יתרצה השייך לגלות לו את הסיבה אשר בגללה זכה למתנה שמימית זו.

קרא הרב לפרנס העיר וביקש ממנו ללכת אל השייך ולומר לו: הנה רבה של העיר דמשק שמע את שמעך הטוב וברצונו לבוא ולהקביל פניך, האם תואיל להרשות לו לבוא ולקבל את פניו כראוי? אפשר לומר שזאת הייתה הדרך היחידה להפגש עם השייך כי גדול היה האיש מכל השרים, וכל מי שרצה לבקרו ולשוחח

נפלו פניו של השייך ואמר: הקשית לשאול! לא יתכן שאגלה דבר זה לשום נברא בעולם! אמר הרב: גם אני איני יכול לגלות החכמה ההיא, אם לא על ידי חילופים של חכמה תחת חכמה. אמר לו השייך: דע לך שמושבע אני מאבותי שלא ללמד חכמה זו לשום נברא! נענה הרב ואמר: גם אני מושבע כמוך, אולם כדי ללמוד חכמה אחרת שאינה ידועה לי בוודאי מותר לגלות ואין כאן שבועה. אם כן גם לך מותר לגלות תמורת החכמה שתגלה לך.

הסכים השייך ואמר: לו יהי כדברך, אולם ירא אני שלא תוכל למלא אחר התנאים הנדרשים כהכנה לגילוי הסוד הגדול הזה. אמר לו הרב: הנני מוכן לקבל עלי כל דבר קשה וכל אשר תאמר אלי אעשה! אמר לו השייך: קום לך לביתך, הכן עצמך כראוי וקבל לעת ערב תענית של שני ימים רצופים, והזהר בסעודת ערב הצום שלא תאכל בשר ולא תשתה יין. ואחר גמר הסעודה לך לטבול ולבש בגדי לבן. ובשני ימי התענית טבול בוקר וערב ופשפש במעשיך, כי אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא. השתומם הרב לשמוע את דברי השייך ואמר שאכן כך יעשה, ככל אשר ציווה עליו. אמר לו השייך: לך לשלום, וביום השלישי תבוא אלי ואודיעך את הסוד הגדול!

ויקם הרב וילך לביתו ויעש ככל אשר ציווה עליו, ועוד הוסיף הרב על דברי השייך שלא הפסיק תעניתו אפילו בליל היום השלישי. ביום השלישי, בהכנס הרב לארמונו של השייך, אמר לו הישמעאלי: בוא ברוך ה', צורת פניך מעידה עליך שעשית ככל אשר צויתך! לחש לו הרב: עדיין אני בתענית! אמר לו השייך: יפה עשית, ועתה בוא עמי ואראה לך את הסוד הגדול.

הולך השייך את הרב אל חדר בקצה הארמון, והמפתח שלו היה מצוי רק בידי השייך ולא היה נמסר לשום אדם. הוציא השייך את

לבוא אלי לכל הפחות פעם אחת בשבוע, כדי להשתעשע עמך בחכמתך, וישלחהו בכבוד גדול.

כאשר חלפו אך שני ימים, לא יכול השייך להתאזר בסבלנות עד שיחלוף שבוע לביקור נוסף. מרוב תשוקתו, שלח השייך שליחים לקרוא לרב. כשבא הרב, קבלו השייך בכבוד גדול, ויאמר לו: דע כי לא יכולתי להתאפק, כי נקשרה נפשי בנפשך, ולכן שלחתי לקרוא לך. ועתה, יש ברצוני לדעת האם גם בחכמה פלונית יש לך ידיעה? הרב השיב בחיוב והם החלו לשוחח בעניינה. שוב נוכח השייך לדעת שגם בזה הרב מלא וגדוש, וישמח על כך שמחה גדולה. ומאז היה הרב בא אליו פעמיים בשבוע, עד שראה השייך שהרב בקי בכל שבעת החכמות בשלמות.

כאמור היה גם השייך בקי בכל החכמות האלה, אך ההקדמה לחכמה השביעית נעלמה ממנו. מכיון שבהעדר ידיעה זו, הבין השייך, כי הוא לא יוכל להיות שלם בחכמה זו, פנה אל הרב ושאלו אם ידועה לו ההקדמה לחכמה השביעית. כאשר שמע השייך מהרב שהוא אכן בקי וידוע גם את הקדמה זו, נפל השייך לרגליו והתחנן בפניו שילמד אותו זאת. נענה הרב ואמר לו: מאחר ששילמתי מחיר יקר כדי לרכוש את החכמות הנ"ל, גם אותך לא אלמד בחינם. הסכים השייך ואמר: כל מחיר שתשית עלי בכסף וזהב לרוב, אתן לך!

השיב לו הרב: חלילה לי למכור חכמה זו בכסף! המחיר שאני דורש ממך הוא שתמורת חכמה זו תעניק לי חכמה אחרת! התפלא השייך: היש חכמה שנעלמה ממך וידועה לי, הרי בקי אתה בכלן?! אמר לו הרב: אכן יש בך חכמה אחת נפלאה והיא רחוקה ממני, זו החכמה המיוחדת בה אתה יודע אם החולה שהתפללת עליו יחיה או ימות. אם תודיעני סוד זה, אלמד אותך את החכמה שנסתרה ממך.

שהאותיות הגדולות אשר ראית שם, הם שמו של מי שאמר והיה העולם, הוא הבורא, הוא היוצר! סבור היה השייך שדבר זה אינו ידוע לשום בריה, והוסיף ואמר לו: דע לך, אחי, כי בבוא אדם לחלות פני שאתפלל על חולה שיש לו, אני יורד וטובל ונכנס לבית הזה אשר ראית, באימה וביראה, ואני מתפלל שם לפני ההיכל. אחר גמר התפילה אני פותח את שער ההיכל, ואם רואה אני שאותיות השם הקדוש מאירות וזוהרות, יודע אני שחולה זה יחיה. ואם אני רואה ענן וערפל סביבי יודע אני שהוא מת. ראה חיבתך, אחי, שגליתי לך מה שלא גליתי לשום אדם בעולם."

חזר הרב לביתו והוריד כנחל דמעה, וכה אמר: אוי לנו מיום הדין! ומה הגוי הזה שעל ידי שידע שזה שמו של הקב"ה כמה כבוד גדול עשה לו, וכמה מורא ופחד עולה על ראשו בשעה שנכנס לשם, ועל ידי זה זכה לכל הכבוד הזה. ואנן מה נענה ומה נאמר שיותר מזה היה ראוי לנו לעשות. ובפרט בהיותנו מזכירים שם ה' עלינו ללבוש חרדה.

על הפסוק (דברים לב א): 'הָאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם וְאֲדַבְּרָה וְתִשְׁמַע הָאָרֶץ אֲמַרְי פִּי, פִּירַשׁ הַרְהִיק הַאֲבִיר יַעֲקֹב זִיעִ"א בִּסְפָרוֹ 'פְּתוּחֵי חוֹתֵם' בְּהַקְדָּם דְּבְרֵי הַגְּמָרָא (שבת לא א): אַמְרֵי רַבָּה בְּרַב רַב הוֹנָא: כֹּל אָדָם שִׁישׁ בּוֹ תוֹרָה וְאִין בּוֹ יִרְאֵת שְׁמַיִם, דּוּמָה לְגַזְּרֵי שְׁמַסְרוֹ לּוֹ מִפְּתוּחוֹת הַפְּנִימִיּוֹת וּמִפְּתוּחוֹת הַחִיצוֹנוֹת לֹא מִסְרוֹ לּוֹ. בְּהִי עֵייל, וְעַל זֶה בֵּא מִשָּׁה רַבִּינוּ לְעוֹרֵר אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת כֹּל מַעֲשֵׂיהֶם לְשֵׁם שְׁמַיִם וּבִירְאֵת שְׁמַיִם. אִם הַתּוֹרָה וְהַתְּפִילָה הֵם בְּאוֹפֵן הַרְאוּי, עַל יְדֵי הַמִּפְתָּחוֹת הַחִיצוֹנוֹת הַפּוֹתחוֹת אֶת הַפְּתָח, הִרִי שֶׁהֵם מוֹצֵאִים פְּתָח פְּתוּחַ לְמַעַלָּה בְּשֵׁמי מְרוֹמִים וְיִכּוֹלִים לְהִכְנֵס. וְעַל זֶה בֵּא מִשָּׁה רַבִּינוּ וְאָמַר

הַמִּפְתָּח מְכִיסוֹ וּפְתָח אֶת הַדֶּלֶת, שְׁנִיָּהֵם נִכְנָסוּ וְאֶת הַדֶּלֶת סָגְרוּ לְבַל יוֹכַל לְהִכְנֵס שֵׁם אִישׁ זָר. מֵאוֹתוֹ הַחֹדֵר יֵצְאוּ הַשְּׁנַיִם אֶל פְּרֹדֶס נַחְמַד לְמֵרָאָה שְׁבִאֲמַצְעוּ מִקּוּוּהָ מִיָּם חַיִּים.

בְּצַד מִקּוּוּהָ הַמַּיִם עֵמֵד שְׁנֵי כְּסָאוֹת וְעֵלִיהֶם הָיוּ מוֹנַחִים שְׁתֵּי חֲלִיפוֹת לְבָנוֹת, אַחַת לְרַב וְהַשְּׁנִיָּה עֵבֹר הַשֵּׁי"ךְ. אָמַר הַשֵּׁי"ךְ לְרַב: הִבֵּה נִטְבּוֹל בְּטֵרֵם נְבוֹא אֶל הַמְּקוֹם הַמְּקוּדָּשׁ. יָרְדוּ הַשְּׁנַיִם וְטָבְלוּ, עָלוּ וְנִסְתַּפְּגוּ וְהַחֲלִיפוּ שְׁמִלּוֹתֵיהֶם וַיִּלְכוּ שְׁנֵיהֶם יַחַדְיוֹ אֶל יִרְכַּתִּי הַפְּרֹדֶס. וְהִרְבַּ מִשְׁתָּאָה, מַחְרִישׁ לְדַעַת מָה יִהְיֶה אַחֲרֵית דְּבַר. וַיֵּשֶׁא עֵינָיו וַיִּרְא בֵּית אֶחָד בְּנוֹי בְּתַכְלִית הַיּוֹפֵי. דִּלְתוֹתָיו עֲשׂוּיִים כְּסָף מְזוֹקֵק וּמַעוּטָרִים בְּצִיּוּרִים נְאִים בְּיֹתֵר. כַּאֲשֶׁר קָרַב הַשֵּׁי"ךְ לְפְתוּחַ דִּלְתֵי הַבַּיִת, אָמַר לְרַב: הַזֶּה לְהִכְנֵס לְבֵית הַזֶּה בְּמִוְרָא וְרַעְדָּה, וּמִמְנֵי תִרְאָה וְכֵן תַּעֲשֶׂה.

כַּאֲשֶׁר פָּתַח הַשֵּׁי"ךְ אֶת דִּלְתֵי הַכְּסָף נִתְגַּלָּה לְעֵין הַרַב בֵּית מְפֹאֵר עַד לְמֵאֵד, וְנִגְדַּת פְּתָחוֹ הֵיכַל קָטָן גַּם הוּא עֲשׂוּי בְּיּוֹפֵי מִיּוּחַד וְעֵלָיו פְּרוּכַת רְקוּמָה בְּאַבְנֵים טוֹבוֹת וּמְרַגְלִיּוֹת. וַיִּכְנַס הַשֵּׁי"ךְ אֶל הַבַּיִת בְּחֹרְדָּה גְּדוּלָּה וַיִּשְׁתַּחֲוֶה אֶרְצָה שֶׁבַע פַּעֲמִים נִגַּד הֵיכַל. וַיֹּאמֶר לוֹ הַשֵּׁי"ךְ: קָרַב אֶל הֵיכַל הַזֶּה וּפְתַח אֶת דִּלְתוֹ, שֵׁם תִּמְצָא אֶת מְבוֹקֶשְׁךָ. אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אָמַר לוֹ בְּקוֹל נְמוּךְ וּבְלֵב נִשְׁבֵּר.

הַתְּקַרְבַּת הַרַב אֶל הֵיכַל וּפְתָח אֶת דִּלְתוֹתָיו שֶׁהָיוּ עֲשׂוּיּוֹת זָהָב טְהוֹר וְאַבְנֵים טוֹבוֹת עֵלָיו. וְהִנֵּה מָה נִגְלָה לְנֶגֶד עֵינָיו? לּוֹחַ עֲשׂוּי בְּתַכְלִית הַיּוֹפֵי וְעֵלָיו מְצוּרֵת הַמְּנוּרָה בְּצִיּוּר נָאָה עַד אֵין תַּכְלִית, וּמַעֲלֵיהָ כְּתוּב: שׂוֹיֵתִי ה' לְנִגְדֵי תְּמִיד, כַּאֲשֶׁר אוֹתוֹת שֵׁם הוֹי"ה גְּדוּלוֹת מֵאֵד. בְּרֵאוֹתוֹ זֹאת, שִׁמַּח הַרַב שְׂמַחָה גְּדוּלָּה וּפְסַע לְאַחֲרוּי וְהַשְׁתַּחֲוֶה וַיֵּצֵא.

לְאַחַר שִׁיצְאוּ הַשְּׁנַיִים, אָמַר לוֹ הַרַב: אִמְרַת לִי שֵׁם אֲמַצָּא מְבוֹקֶשִׁי, וְהִנֵּה זוֹלַת מָה שְׂרַאֲיִתִּי, לֹא נִתְגַּלָּה לִי דְבַר. אָמַר לוֹ הַשֵּׁי"ךְ: דַּע לְךָ אַחֲרֵי

וכאשר מצבו של רבינו נהיה יותר גרוע, הלכה אמו של רבי אברהם משה, הרבנית רבקה ע"ה ונכנסה אליו ואמרה אליו בדמעתה על לחייה: בני אהובי, עשה זאת למעני ולך נא אל בית אביך ששעותיו ספורות, כי מה יאמרו על כך הבריות?! השיב לה רבי אברהם משה: תאמיני לי, אמי, אם היה ביכולתי הייתי הולך מעצמי, אבל מה אעשה שבשום אופן אין ביכולתי לילך.

הלכה אמו הצדקת ע"ה ותפגע בהרה"ק רבי יצחק מוורקא זיע"א ותשטח בקשתה לפניו, שילך אל בנה וישפיע ויפעל אצלו שיבוא אל מיטת אביו להיות על ידו בשעת יציאת נשמה. השיב לה הרה"ק מוורקא: תאמיני לי אם הייתם מצווים עלי שאעלה על ראש הגג ואפיל עצמי משם, בבירור הייתי מציית לכם, הגם שזה בגדר סכנת נפשות, אולם הדבר הזה מה שאתם מבקשים ממני לא אוכל בשום אופן לציית לכם, כי בנכם ואביו הקדוש עוסקים כעת בעסק כזה שאופנים מלאכים ושרפים מתקנאים בהם, ואיך אוכל אני להתערב במעמד נורא כזה. ובאותו הרגע שנפטר רבינו פתח בנו רבי אברהם משה זיע"א את עיניו שהיו עצומות כל העת ואמר: רואה אני חשכות גדולה בעולם (הרבי ר' שמחה בונם מפרשיסחא ח"ב פרק לג).

על הפסוקים (דברים לב מט-ו): 'עֲלֵה אֶל הַר הָעֶבְרִים הַזֶּה הַר נְבוֹ אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ מוֹאָב אֲשֶׁר עַל פְּנֵי יְרֵחוֹ וְרָאָה אֶת אֶרֶץ כְּנָעַן אֲשֶׁר אָנֹכִי נֹתֵן לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְאֶחְזָהּ. וּמֵת בְּהָר אֲשֶׁר אֶתָּה עֹלָה שָׁמָּה וְהֶאֱסָף אֶל עַמִּיךָ כְּאֲשֶׁר מֵת אֶהְרֹן אַחִיר בְּהָר הַהוּא וַיֶּאֱסָף אֶל עַמִּיו, פִּירַשׁ רַבִּינוּ הָאוֹר הַחַיִּים הַקְדוּשׁ זִיע"א, בהקדימו: שאין הקב"ה לוקח נפשות חסידי אלא לרצונם. ולכן באה בקשת הקב"ה למשה רבינו שיתרצה ויסכים למות.

האזינו השמים' - בכדי שהתורה והתפילה יעלו למעלה ויוכלו להכנס באופן שהשמים יאזינו, התנאי המקדים לכך הוא: 'ותשמע הארץ', אם האדם מקבל על עצמו עול מלכות שמים, לעשות כל מעשיו לשם שמים וביראת שמים, שהם המפתחות החיצוניות שדרכם יכול להכנס.

פטירת הצדיקים לרצונם

בחודש אלול של שנת תקפ"ז, בשנת הששים ואחת לחיי הרה"ק רבי שמחה בונם מפרשיסחא זיע"א, נחלה במחלתו האחרונה אשר ממנה לא נרפא וקרבו ימיו להסתלק. כאשר מצבו התדרדר וכבר ראו עליו סימנים שהוא עומד לעלות לעלמא דקשוט, התחילה הרבנית רבקה ע"ה לבכות. שאל אותה רבינו: מפני מה את בוכה? הלא כל ימי חייו היו רק כדי שאלמד את עצמי איך למות, ועכשיו שהגעתי לכך את בוכה?! ענתה לו הרבנית בחכמתה: הוא הדבר אשר עליו אני מתפללת להשי"ת, שתחיה עוד ימים ושנים ארוכות ותשיג עוד יותר איך צריכים למות! וזה הענין שאמר רבינו זיע"א כמה פעמים, כי עיקר החיים הוא להשיג מדריגת יציאת נשמה.

ויהי ביום השלישי, יום י"ב באלול בבוקר, נעשה רעש גדול בכל העיר. הסובבים את מיטת רבינו ראו כולם שהנה הנר לדעון וארון האלוקים עומד לעלות בסערה השמימה, וכל הקהל עמדו סביבו בזעקתם השמימה לרחמים, אולי תבוא הישועה ורבינו ישאר בחיים. ובתוך כך הבחינו בדבר פלא כי הרה"ק רבי אברהם משה זיע"א, בנו יחידו של רבינו ומחמד לבבו, לא נמצא ליד מיטתו.

וירוצו לבית רבי אברהם משה לראות פשר הדבר, ולא נתן להם נאמן ביתו, ר' יודל משמש, בשום אופן להכנס פנימה, באמרו להם כי קבל פקודה חד משמעית לא לאפשר לאיש בעולם להכנס אליו.

שפלות עצמו

הסבא מסלבודקא, הגאון רבי נתן צבי פינקל זצ"ל, היה מדקדק מאד בהנהגתו עם ביתו. מי שנמצא במחיצתו יודע היה לספר נפלאות על ייחסו לרבנית. איזו סבלנות גילה לה, כמה היה דואג לה, משתדל למנוע צער וטרחה ממנה, מושיט לה עזרה בעבודתה ועוד כהנה וכהנה, ולפעמים קרובות מאד היה זה למעלה מכוחותיו ומכבודו, ואחרי הכל עדיין חושש היה תמיד שמא לא יצא ידי חובתו כלפיה, והיה מרבה לבקש סליחה ממנה. בעיקר היתה מזעזעת פרידתו ממנה בערב יום הכפורים, לפני עזבו את הבית בלכתו לשיבה, עם כל יחסו האדיב כלפיה חשש שמא לא נהג אתה כשורה לפי ערכה וכבודה, והיה מתחנן לפניה שתסלח לו. ובמקרה שנדמה לו שהיא כאילו מהססת, היה נרעד כולו ולא היה זז משם, למרות שחיכו לו בישיבה, עד שהיתה מבטאה בפה מלא שהיא סולחת לו בכל הלב (תנועת המוסר ח"ג פרק יט).

כתב הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליז'ענסק

זיע"א (נועם אלימלך, ליקוטי שושנה): צריך האדם שלא יעלה על לבו כלל לחשוב מחשבת מעשיו הטובים, רק כאלו הם נסתרים ממנו ואינו יודע כלל ממעשיו הטובים כלל ואדרבה לא יוטבו בעיניו כל מעשיו.

מעשה באיש חסיד, תושב אחד ערי רוסיה, שהגיע אל הרה"ק רבי אהרן מקוידנוב זיע"א בפרשת האזינו. בתוך ליבו היה החסיד מדוכדך על מצבו הרוחני, והיה סבור שאין הוא לומד ומתפלל כראוי. בבואו אל השולחן הטהור שערך הרה"ק מקוידנוב שמעו מפרש את דברי הפסוק (דברים לב ט): 'וַיֹּאמֶר אֶסְתִּירָה פְּנֵי מַהֶם אֲרָאָה מִה אֶחְרִיתֶם כִּי דֹר תִּהְיֶפֶת הַמָּה קְנִים לֹא אֶמְן קָם', בדרך ברכה ושבח, שהקב"ה אומר שהוא יסתיר את חרון אפו וכעסו מישראל, כי הוא רואה את אחריתם, שדור תהפוכות המה בכך שמהפכים חושך לאור ומר למתוק, ועם זאת אין הם מתגאים ומאמינים בעצמן, אלא סבורים שכלל שהם לומדים ומתפללים ועושים מצוות ומעשים טובים, אין זה אלא מעט מהמעט ממה שהיה עליהם לעשות (שיח אבות).

יום ניפור

היה זה בעיצומה של מלחמת צרפת ורוסיה, כשחיילותיו של נפוליון מלך צרפת נלחמו באלכסנדר הקיסר הרוסי. בעוד שרוסיה הייתה זו השולטת בעיר פרשיסחא, הרי שבעיצומה של המלחמה התהפכו היוצרות וחיילי צרפת השתלטו על פרשיסחא. גייסות של חיילים מילאו את העיר, ואילו המחנה הצבאי שלהם, בו היו אוכלים וישנים, היה מחוץ לעיר.

תפילות יום הניפורים

סיפר הרה"ק רבי שמחה בונם מפרשיסחא זיע"א את אשר בדידה הוה עובדא בשנים קדמוניות, בטרם עלה על כס ההנהגה, באותם השנים שלפרנסתו היה עובד כרוקח בבית המרקחת, והיה עבוד את השי"ת באופן מופלא ומסתופף בצילא דמהימנותא של הרה"ק היהודי הקדוש מפרשיסחא זיע"א:

בקושי רב הסכימו החיילים לחכות עד שרבי שמחה בונם יסיים את תפילת הלחש, ואך כשסיים את תפילתו ופסע 'עושה שלום' לאחוריו, ניגשו החיילים אל רבי שמחה בונם ונתנו בידיו את המרשם הרפואי, תוך כדי שהם מציינים בפניו כי הדבר דחוף ביותר, ולפיכך עליו לבוא יחד עימם תיכף ומיד אל בית המרקחת ולהכין את התרופה עבור שר הצבא.

חכימא דיהודאי היה רבי שמחה בונם. הוא התבונן במרשם היטב והבין כי אך תואנה מבקש לו הרופא הצבאי, וכי העיתוי המדויק נועד בכדי להפריע לו את תפילות היום הקדוש. בעודו חוזר ומביט שוב ושוב במרשם, לפתע אורו פניו של רבי שמחה בונם וחיוך רחב עלה עליו. הוא מיהר להכניס את המרשם אל חיקו, וענה לחיילים בשפה ברורה: חזרו ואמרו לרופא כי תיכף ומיד, עם סיום התפילה, אגש בעצמי אל שר הצבא ואסדר את העניין על הצד היותר טוב.

דבריו של רבי שמחה בונם נשמעו לחיילים אמינים ביותר. הם הבינו כי בעוד זמן קצר ממש מסתיימת התפילה, והרוקח יפנה משם להכנת התרופה. אין להם סיבה להתמהמה כאן יותר, בעוד שהעניין עומד להיות מסודר לשביעות רצון הרופא ושר הצבא. הם הרהרו לעצמם, כי אילו יתחמק הרוקח ולא יסדיר את העניין כראוי, הרי שאין להם מניעה לחזור שוב לכאן ולהביאו בכוח אל בית המרקחת, אלא שעתה אין צורך בכך.

עם סיום התפילה היו משוכנעים כולם כי עתה יפנה רבי שמחה בונם היישר אל בית המרקחת ויכין את התרופה עבור שר הצבא, אך לא כך היה. רבי שמחה בונם פסע לאיטו לכיוון ביתו. היה בזה סיכון רב, שכן עצם ההעזה שלא להכין תיכף את התרופה, כבר הייתה כרוכה בסכנה, ואילו הדחייה הנוספת, הייתה כבר סכנה של ממש. כמה סקרנים היו

כרגיל אצל מחנות הצבא, הייתה גם מחלקה רפואית שבה היה רופא מומחה שתפקידו היה בעיקר לטפל בפציעות החיילים בקרב, ואף לדאוג להם בימי השיגרה. אותו רופא צבאי ששהה במחנה הצבאי שליד פרשיסחא, שונא ישראל מובהק היה. הלכה בידוע שעשו שונא ליעקב, ושנאתו של הרופא ליהודים הייתה הרבה מעבר ליעקר ההלכה. במיוחד הייתה מפעפעת בו שנאה מיוחדת לרוקח היהודי שבעיר, רבי שמחה בונם בונהארד, שכן רואה היה את יחס ההערכה והכבוד המיוחד שכל תושבי העיר רחשו לו. למרות שמעולם לא למד הרוקח לימודי רפואה סדירים, אנשי העיר העריכו והחשיבו את הרוקח יותר מרופאים מומחים, ובוודאי יותר מאותו רופא צבאי שהגיע לו לעיר ואיש לא הכירו.

בקנאתו הרבה ובשנאתו העזה החל הרופא הצבאי לתכנן מזימות אפלות בכדי להגות מהדרך את הרוקח היהודי. שעות רבות היה הרופא עוקב אחר סדר יומו של הרוקח ומנסה לחשוב כיצד יוכל לטמון לו פת, להרע לו ולהציק לו על לא עוול בכפו. הרוקח מצידו היה עסוק בתורה ובחסידות. בין לקוח ללקוח היה הרוקח הוגה בתורה הקדושה ומתעמק בספרי חסידות, וכלל לא העלה בדעתו את מזימותיו המרושעות של הרופא הצבאי.

הגיע ובא יום הכיפורים. בבית מדרשו של היהודי הקדוש בפרשיסחא ניגש רבי שמחה בונם לפני התיבה, כשבאמצע תפילת הלחש נפתחת הדלת בפראות רבה וקבוצת חיילים נכנסת פנימה בצעדים נמרצים. הם צריכים באופן דחוף את הרוקח היהודי בכדי שירקח עבורם תרופה מסוימת באופן דחוף. בידם מרשם שנתן הרופא הצבאי, והתרופה מיועדת עבור שר הצבא שאינו חש בטוב והוא זקוק לה באופן דחוף.

מהלכים בעקבותיו של רבי שמחה בונם ומלווים אותו בחשש רב, אלא שרבי שמחה בונם עצמו היה מהלך בשלווה וברוגע, כאילו אינו זוכר את המרשם שטמון בחיקו.

כאשר התקרבו לביתו של רבי שמחה בונם, ניכר היה במלווים כי הם אינם מאמינים למראה עיניהם. רבי שמחה בונם עצמו היה מהלך כשעיניו מושפלות, אולם הם שהביטו על ביתו לא ידעו את נפשם: מחלון הבית נשקפה דמותו של הרופא הצבאי, כשהוא צופה ומביט, משל מחכה הוא לבואו של רבי שמחה בונם חזרה לביתו. בתחילה נבהלו המלווים מאוד, הם לא ידעו מה זומם הרופא ולשום מה הוא נמצא בבית, אולם משעמדו קרוב לבית יכלו לראות היטב כי מצב רוחו של הרופא אינו מרומם בעליל, וכי הוא נרגז ומתוח ביותר.

רק נכנס רבי שמחה בונם לביתו והנה הוא מגלה את הרופא הצבאי יחד עם בני משפחתו כשהם כולם בוכים ומייללים בקול רעש גדול. הרופא הפיל את עצמו לרגלי רבי שמחה בונם ובעודו מתייפח בבכי סוער התחנן שיואיל רבי שמחה בונם להחזיר לו את המרשם. בקולות משונים היה הרופא מצווח שיואיל רבי שמחה בונם לחוס על חייו ולרחם עליו ועל צאצאיו ולהשיב לו את המרשם שנשלח אליו.

מודה ומתוודה אני, אמר הרופא, על חטאיי. ביקשתי להצר לך ולהפריע את תפילתך ביום הקדוש לכם, ומהשמים נענשתי כראוי לי. עתה, שמתחרט אני על כך מכל ליבי, אבקשך שתסכים ברוב רחמין להחזיר לי את המרשם לבל אתחייב עליו בנפשי. בקושי רב הצליחו הנאספים להציל דבר מפיו של הרופא ולהבין את אשר אירע. התברר להם כי הרופא טעה ובחפזונו לכתוב את המרשם טעה ובמקום לרשום מרכיבים של תרופה הוא רשם שם של רעל חריף ומסוכן מאוד, אשר די בטיפות ספורות ממנו כדי להמית

אדם. במילים אחרות: מרשם זה המונח אצל רבי שמחה בונם הוא למעשה מסמך מרשיע שאין כמותו, שכן בו מפורש שהרופא מצווה את הרוקח להכין את תמהיל רעל זה בכדי להרוג את שר הצבא.

הרופא הבין היטב את מצבו הבישי. אם בימים כתיקונם מעטים הסיכויים לצאת בשלום, הרי שבזמני מלחמה על אחת כמה וכמה, והוא לא הפסיק להתחנן על נפשו כי רבי שמחה בונם יואיל להחזיר לו את המרשם. אלא שלמרבה הפלא הקשיח רבי שמחה בונם את ליבו ולא הסכים בשום אופן להענות לבקשתו של הרופא ולרחם על האכזרים. בקול שלו ורוגע נענה רבי שמחה בונם ואמר: אילו רק היית מבקש להרע לי בממוני, בוודאי שהיית מוחל לך! גם אילו היית מציק לי בגופי, בוודאי שהייתי מוחל לך, אבל אתה ברשותך לא ביקשת להרוויח ממון או להציק לי בגופי, אלא להרע לנשמתך ולהפריע לי את תפילתי בליל יום הכיפורים, את התפילה החשובה ביום זה שאפילו לשטן אין רשות להשטין בו, על כך אין אני יכול לסלוח לך! אין לך מחילה!

משראה הרופא כי אין בדעתו של רבי שמחה בונם להעתר לבקשתו וכי כלתה אליו הרעה, תיכף עלה בדמיונו המראה בו נקבע גזר דינו למוות וכיצד מובילים אותו אל עמוד התלייה כמשפט הראוי לאויבי המלכות, והוא החל לבכות ולהתחנן על נפשו בפני אותם יהודים שכבר הספיקו לשמוע על המחזה המדהים ולהכנס אל הבית, שיואילו בטובם לבקש עליו רחמים בפני רבי שמחה בונם שיחזיר לו את המרשם. הרופא אף נקב בסכום כסף ענק שהוא מסכים לתת לרבי שמחה בונם עבור החזרת המרשם.

נכמרו רחמיהם של הסובבים והם ביקשו עבורו רבי שמחה בונם שיסכים לוותר ולהחזיר

לך אכול בשמחה לחמך

הרה"ק רבי חנה מקאלושיץ זיע"א היה נוהג לספר, כמעט בכל שנה, במוצאי יום הכיפורים בשם זקינו הרה"ק רבי חיים מצאנז זיע"א:

הגאון רבי יעקב משולם אורנשטיין, רבה הנודע של העיר לבוב ומחבר ספרי 'ישועות יעקב', בשחר ימיו, בעודו אברך צעיר היה סמוך על שלחן חמותו שהתגוררה בעיר ירוסלב, שם שקד על תלמודו בהתמדה רבה.

באחת השנים הוא הגיע בערב יום הכפורים אל בית הכנסת לתפלת 'כל נדרי', שם יחד עם שאר בני העיר הוא רואה יהודי מבוגר, בעל הדרת פנים נפלאה, עיניו מאירות וזקנו יורד על פי מידותיו, עומד הכן לפני התיבה כשהוא פותח ואומר את תפילת 'כל נדרי' ברגש רב ובהתלהבות נוראה.

למרות שאף אחד לא ידע מי שלח אותו לשמש כשליח ציבור, כולם הצטרפו לתפילתו היוקדת ואמרו יחד עמו 'כל נדרי'. כיון שכן, נמנו וגמרו לבקש מהשליח ציבור הקבוע לוותר על חזקתו ובקשו מאותו יהודי לא מוכר שימשיך ויהיה שליח ציבור גם בתפילת ערבית.

אכן גם תפילת ערבית הייתה בהתלהבות עצומה, וכל הנוכחים הרגישו שאין איש זה אדם מהשורה, ובוודאי שהוא איש קדוש מאוד. עד כדי כך שמרוב עוצם קדושתו והתלהבותו הגדולה נפל אימה ופחד על הציבור, וכל נכבדי הקהיל שרגילים לשבת בכותל המזרח של בית הכנסת התרוממו ועזבו את מקומם הקבוע ועברו לשורות האחוריות, בהרגישם כי אין הם מסוגלים להיות קרובים כל כך לאש הגדולה אשר בערה אצל יהודי מסתורי זה. יחיד היה הגאון הישועות יעקב שעמד מהצד ולא הפסיק להביט בפניו הבווערות של החזן.

עם סיום תפילת ערבית ואמירת הפיוטים שבו מרבית תושבי העיר לביתם, והנה בבואם

את המרשם לרופא האומלל. אולם רבי שמחה בונם לא הסכים להעתר לבקשותיהם: וכי רחמנים אתם יותר ממני? הלא את תפילת יום הכיפורים הוא בא להפריעני, ואיני רוצה למחול על הפרעה זו!

סוף דבר שהציבור שהתאסף שם נתן לו עצה טובה, שיתחייב בסכום כסף גדול לטובת קהילת יהודי פרשיסחא תמורת הויתור, ונמצא שהקהל כולו הוא זה שמבקש את רבי שמחה בונם שישלח לך. אכן עצה זו הועילה, ולאחר שהרופא הוסיף והתחייב כי לעד ולעולמי עולמים לא יגרום שום רע לבן ישראל, הסכים רבי שמחה בונם למחול לו ולהחזיר לו המרשם. כמובן שברגע שהמרשם בא לידו של הרופא הוא קרע אותו בחמת זעם והשליך את הקרעים לכל עבר.

מכל אותו סכום גדול שנתן הרופא לקופת הקהילה לא הסכים רבי שמחה בונם לקחת אפילו פרוטה אחת. היה זה קידוש ה' רב ועצום, על הסיעתא דשמיא שהיה לו לרבי שמחה בונם ששונאיו כרו לו בור ונפלו לתוכו. כשבד בוד נמצאו הכל למזדים על מעלת תפילות יום הכיפורים שעל הכל ניאות היה רבי שמחה בונם לוותר אך לא על הפגיעה בהם.

הרה"ק האביר יעקב זיע"א בספרו 'אלף בינה' מסביר את דברי הפסוק (תהלים קיט קסד): **'שבע ביום הללתיך על משפטי צדקך'**, שהכוונה בזה הוא על תפילות יום הכיפורים, שלפי שהתפילה ביום הכיפורים מתקבלת ומרוצה יותר משאר הזמנים בשנה, לפיכך דווקא ביום זה נתקנו חמש תפילות, יותר מכל זמני השנה. והנה חמש תפילות שיש ביום הכיפורים יחד עם שתי קריאת שמע הם שבע, ועל זה אמר הפסוק **'שבע ביום הללתיך על משפטי צדקך'**, 'יום' היינו היום הזה הידוע, הוא יום הכיפורים ששבע פעמים בו מהללים את הקב"ה, 'על משפטי צדקך' לתיקון השכינה הקדושה הקרויה 'צדק'.

היו מוכנים ומסודרים מיני מאכלים שונים, מגדנות ומעדנים טובים, אך הרה"ק מברדיטשוב ביקש שיביאו לו דבר שישב את רוחו וישביע את לבו.

בני הבית היו נבוכים ולא הבינו את כוונתו, שכן השולחן היה מתוקן וערוך לסעודה, אולם הישועות יעקב הבין תיכף ומיד את כוונתו והביא לו גמרא גדולה, מסכת יומא, והרה"ק מברדיטשוב ישב ולמד גמרא עם רש"י ותוספות במשך כל הלילה, עד שבבוקר סיים את כל המסכת.

סיים הרה"ק רבי חנה מקאלאשיץ ואמר שזקנו הרה"ק רבי חיים מצאנז היה משלים את סיפורו זה ואומר: אל יהי דבר זה קל בעיניכם, שהרי ידוע שבמסכת יומא יש תוספות קשים. ואילו בנו, זקיני הרה"ק רבי יחזקאל שרגא משינאוואו היה מספר שלמד מסכת סוכה, וייתכן ששניהם אמת, שבשנה אחת למד במסכת יומא ובשנה אחרת למד מסכת סוכה.

כתב הרה"ק השפת אמת זיע"א (תרנ"א) שיעקר כוונת בני ישראל במה מבקשים מחילה וסליחה על עוונותיהם הוא בכדי שיוכלו לעבוד את השי"ת בלב טהור, כי בעוד שהאדם מסורבל בחטאיו אין הוא יכול לקיים את התורה והמצוות כראוי, לפי שהשאור שבעיסה מעכב, הרי שאחרי יום הכפורים שנמחלים העוונות יכול הוא לעבוד את השי"ת כאשר עם לבבו. וזה הכוונה במה שאמרו חז"ל שבמוצאי יום הכפורים בת קול יוצאת ואומרת את דברי הפסוק (קהלת ט ז): **'לֶךְ אֲכַל בְּשִׂמְחָה לַחֲמֵץ וּשְׂתֵה בְּלֵב טוֹב יִינֶה כִּי כָּבֵד רָצָה הָאֱלֹהִים אֶת מַעֲשֵׂיךָ, 'לחמך' ו'ינג'** הם תורה והמצוות שהם חיות האדם, ולאחר שרצה האלוקים את מעשי האדם ונתכפרו לו עוונותיו יכול הוא לאכול בשמחה את לחמו ויינו, הם התורה והמצוות, ולקיימם בלב טהור.

שוב בבוקר יום הכפורים הם רואים להפתעתם כי שליח הציבור עדיין עומד על מקומו בדיוק כפי שעמד בתפילת ערבית. היו שחשבו כי בשעת בוקר מוקדמת הוא נעמד ליד עמוד התפילה, אך אותם האנשים שנותרו נייעורים כמנהגם בכל ליל יום הכיפורים העידו כי שליח הציבור ללא קם ולא זע ממקומו במשך כל הלילה. בדביקות נפלאה הוא עמד על עמוד התפילה במשך כל שעות הלילה כשהוא דבוק במחשבותיו הטמירות והנשגבות.

כמובן שאנשי העיר כבדוהו להמשיך ולהתפלל את שאר תפילות יום הכיפורים, ואכן היהודי נענה לבקשתם, הוא לא זז ממקומו במשך כל היום והתפלל לפני התיבה פסוקי דזמרה, שחרית, מוסף מנחה ונעילה. במשך שנים רבות עוד היו יהודי העיר ירוסלב מתרפקים על אותם תפילות נרגשות ונלהבות של אותו שליח ציבור שאף אחד לא הכירו, ורק לימים נודע להם כי זהו הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א, בעל 'קדושת לוי'.

בסיום הצום, אחר תפילת ערבית של מוצאי יום הכיפורים, רצו כל בני העיר לארחו שיאכל את סעודת מוצאי יום טוב אצלם. נמנו גבאי העיר וגמרו שהואיל וכפי הנראה מטרתו של הרה"ק בבואו העירה היא בשביל אסיפת ממון לצדקה ולדבר מצוה, על כן כל המרבה בסכום הוא זה שיזכה לארחו בביתו. התחילו האנשים להכריז את סכומי הכסף שהם יכולים לתת, וכל אחד העלה על הסכום שנתן חברו, עד שהרבנית, חמותו של הגאון הישועות יעקב, שהייתה נוכחת בעזרת נשים, הורידה מעל מצחה את מטפחתה, הקרויה 'שטערן - טיכל', שהייתה משובצת באבנים טובות ובמרגליות, וזרקה אותה אל תוך בית המדרש, כדי לתת אותה במתנה להאורח. בדקו וראו ששוויה של המטפחת עולה בהרבה על הסכומים שאחרים נאותו לתת, והוחלט שהרה"ק מברדיטשוב ילך לביתה, יחד עם חתנה הישועות יעקב. שם אכן הבדיל הרה"ק מברדיטשוב על היין, ועל השלחן

אור חדש ירד על שולחן השבת

שולחן השבת עם אור החיים

מאמרים נפלאים של רבנינו האור החיים
הקדוש בשפה מעבדת שווה לכל נפש

איר"י: 0054-437-(718)
אירופה: 0176-8806-44-20
להשיג בתנויות הספרים המובחרות

אור הגאולה לישרי לב

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

מונעועים את כל העולמות

דור עקבתא דמשיחא

מהיום וכול כל יהודי לנעע ברזי
עולם ולהיות מאוחד עם כוונת
צדיקי עולם בנסתרות חג הסוכות
ובסדר הנענועים
לשנות סדרי העולם לטובה ולברכה

אוצר הארז"ל - חג הסוכות

לכל מי שיחפץ לטעון ולהנות מפרד"ס הארז"ל
בחג הסוכות - גם למי שאיך לו עסק בנסתרות

מנהגי ורמזי הארז"ל השויים לכל נפש | הלל "מתיבתא" |
הקדמה לכוונת הנענועים | לקט נפלא מכל כתבי וסידורי
הארז"ל להבנת כוונות המצוות והתפילות | סדר הנענועים
עם כוונת הרש"ש בסדר נאה ומשובח ונעים לעין המתפלל

אור הגאולה לישרי לב

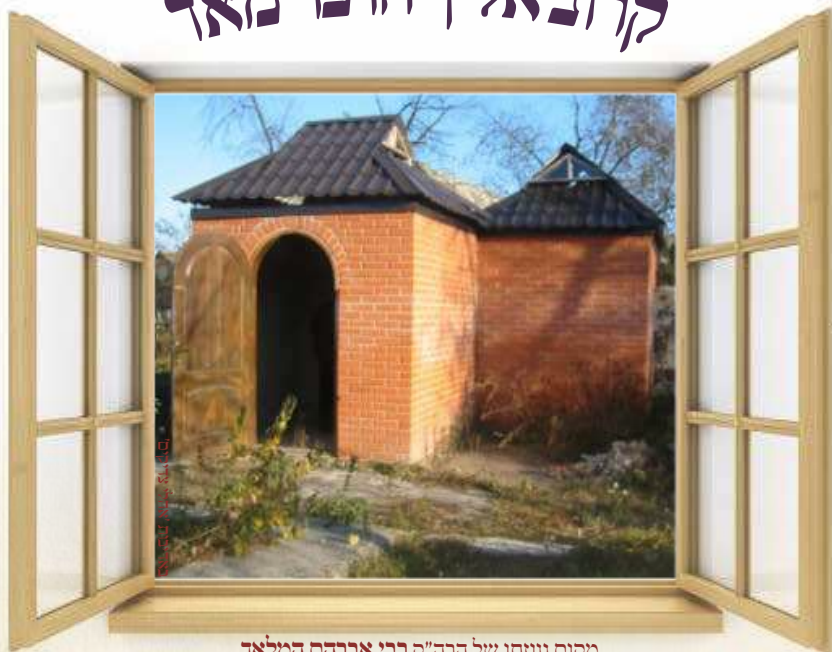
לזכות

עופר פנחס בן צילה שיחי' קרן בת רונית שתחי' טל
אדמונד שיחי' בן איזה < רונית בת ינינה יעל > בנימין בן אסתר וכל יוצאי חלציהם שיחי'
להצלחה רבה ומופלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת

לעילוי נשמת

צילה בת דורה ומאיר ע"ה

קרוב אליך הדבר מאד

מקום גנותו של הרה"ק רבי אברהם המלאך

אוצר פניני החסידות

עולמות רוחניים מלאי אור וקדושה

גליון שבועי המלקט באומנות את עיקרי ויסודות אמרי תורתם של הצדיקים
והיראים זיע"א אשר מתורתם אנו דולים ובזכותם אנו חיים וקיימים
- מסודרים על פרשת השבוע ככתבם וכלשונם -

להצטרפות חייג עכשיו: 04-8628888 והגליון בדרך אליך